

Nezavisna komisija za praćenje uslova boravka u zavodima,
postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije
i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud Bosne i Hercegovine,
strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine
ili međunarodnim ugovorom čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina
ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine

Broj: 05/6-50-13-31-38-5/14
Sarajevo, 04.03.2014. godine

IZVJEŠTAJ

**o radu Nezavisne komisije za praćenje uslova boravka u zavodima,
postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju
krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud
Bosne i Hercegovine, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom
Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom čija je potpisnica Bosna i
Hercegovina, ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine**

za 2013. godinu

Mart 2014.

SADRŽAJ

POGLAVLJE I. UVODNE NAPOMENE	3
POGLAVLJE II. NADLEŽNOSTI NEZAVISNE KOMISIJE	4
POGLAVLJE III. IZVRŠENJE ZADATAKA IZ NADLEŽNOSTI NEZAVISNE KOMISIJE U 2013. GODINI	5
Odjeljak A. Realizacija zadataka kroz održavanje sjednica Nezavisne komisije	5
1. Usvajanje Izvještaja o radu Nezavisne komisije za 2012. godinu.....	6
2. Realizacija zaključaka Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH	6
3. Projekcija budžeta Nezavisne komisije za 2014. godinu	7
Odjeljak B. Posjete Nezavisne komisije kazнено-popravnim zavodima	7
1. Posjeta KPZ-u Sarajevo i Odjeljenju Igman.....	8
2. Posjeta KPZ-u Istočno Sarajevo“Kula“	18
3. Nenajavljena posjeta KPZ-u Banja Luka.....	23
4. Posjeta KPZ-u Busovača.....	26
5. Posjeta KPZ-u Orašje	33
6. Posjeta KPZ-u Bijeljina.....	38
7. Posjeta Pritvorskoj jedinici na državnom nivou.....	45
8. Posjeta KPZ-u Mostar.....	50
9. Posjeta KPZ-u Trebinje.....	56
10. Nenajavljena posjeta Pritvorskoj jedinici na državnom nivou.....	59
Odjeljak C. Saradnja s drugim institucijama u BiH	62
Odjeljak D. Javnost rada	62
Odjeljak E. Administrativno-tehnička podrška u radu	62
POGLAVLJE IV. EVIDENCIJA REALIZACIJE PREPORUKA	63
POGLAVLJE V. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I PREPORUKE	80
a) Zaključna razmatranja.....	80
b) Preporuke.....	83

Na osnovu člana 48. stav (9) Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, br. 12/10 i 100/13) i člana 2. stav (6) Poslovnika o radu Nezavisne komisije za praćenje uslova boravka u zavodima, postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud Bosne i Hercegovine, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom čija je potpisnica Bosna i Hercegovina, ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine, Nezavisna komisija za praćenje uslova boravka u zavodima, postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud Bosne i Hercegovine, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom čija je potpisnica Bosna i Hercegovina, ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine, na 30. sjednici, održanoj 28.2.2013., usvojila je i Parlamentarnoj skupštini BiH podnosi sljedeći

I Z V J E Š T A J

o radu Nezavisne komisije za praćenje uslova boravka u zavodima, postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud Bosne i Hercegovine, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom čija je potpisnica Bosna i Hercegovina, ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine za 2013. godinu

POGLAVLJE I. UVODNE NAPOMENE

U skladu s članom 48. stav 9. Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera – prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, br. 12/10 i 100/13), Parlamentarna skupština BiH na 76. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 21. aprila 2010., i na 47. sjednici Doma naroda, održanoj 24. juna 2010., donijela je Odluku o imenovanju članova Nezavisne komisije za praćenje uslova boravka u zavodima, postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud Bosne i Hercegovine, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 54/10), na mandat od pet godina i to su:

1. Mile Lasić,
2. Semiha Borovac,
3. Predrag Crnogorac,
4. Damir Čačković i
5. Milana Škipina.

Konstituirajuća sjednica Nezavisne komisije za praćenje uslova boravka u zavodima, postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud Bosne i Hercegovine, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Nezavisna komisija) održana je 14.9.2010., kada su za predsjednika i prvog i drugog zamjenika predsjednika izabrani:

1. Mile Lasić, predsjednik,
2. Semiha Borovac, prva zamjenica predsjednika, i
3. Predrag Crnogorac, drugi zamjenik predsjednika.

Nezavisna komisija je u svom radu nezavisna u okviru važećih domaćih propisa i međunarodnopravnih instrumenata. Svi nadležni organi, institucije i ustanove u Bosni i Hercegovini, pravna i fizička lica dužni su Nezavisnoj komisiji dati sve podatke i informacije, osigurati i dati sve materijale značajne za njen rad, te pružiti svu neophodnu pomoć potrebnu za nesmetano i zakonito postupanje Nezavisne komisije iz njenog djelokruga. Nezavisna komisija djeluje isključivo na profesionalnim osnovama, ne zastupajući, ne štiteći niti podrivajući interese bilo koje političke stranke, registrirane organizacije ili udruženja, ili bilo kojeg konstitutivnog naroda ili pojedinca u Bosni i Hercegovini. Članovi Nezavisne komisije rade na sjednicama i operativno na terenu u kazneno-popravnim i drugim ustanovama na teritoriji BiH, u kojima su zatvorena ili pritvorena lica.

O pitanjima iz svoje nadležnosti Nezavisna komisija donosi godišnji plan rada, finansijski plan rada, godišnji izvještaj o radu, izvještaj o realizaciji finansijskog plana, izvještaj o stanju i činjenicama koje su utvrđene nakon posjete i kontrole u zavodima (ustanovama), odluke, zaključke i druge akte u skladu sa zakonom i svojim poslovníkom.

POGLAVLJE II . NADLEŽNOST NEZAVISNE KOMISIJE

Osnovna nadležnost Nezavisne komisije je praćenje uslova boravka u zavodima, postupanje i ostvarivanje ljudskih prava lica koja izdržavaju krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud BiH, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom BiH ili međunarodnim ugovorom čija je potpisnica BiH ili drugi sud u skladu sa zakonom BiH, članom 48. stav 1. Zakona BiH o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, br. 12/10 i 100/13), te članom 10. Poslovníka o radu Nezavisne komisije („Službeni glasnik BiH“, broj 23/11).

Nezavisna komisija može pratiti rad zavoda samostalno ili u saradnji s inspektorskim i drugim nadzornim tijelima. Također, može saradivati s međunarodnim i drugim ustanovama ovlaštenim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa zakonima i odgovarajućim međunarodnim dokumentima.

Nezavisna komisija daje preporuke nadležnim organima BiH s ciljem poboljšanja standarda smještaja, poboljšanja postupanja i poštivanja ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije ili druge mjere, daje prijedloge i primjedbe koje se odnose na

postojeće zakone ili druge propise zasnovane na zakonu iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija, obavlja povjerljive razgovore s pritvorenicima ili zatvorenicima uz pristup svim zavodima, dostavlja izvještaje upravniku zavoda i nadležnim ministarstvima pravde, prikuplja, obrađuje i potražuje podatke iz svoje nadležnosti kao i druge radnje iz oblasti nezavisnog praćenja u skladu sa zakonom BiH, član 48. stav (7) Zakona BiH o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, br. 12/10 i 100/13).

S ciljem preduzimanja odgovarajućih radnji ili mjera, u skladu s članom 48. stav (11) Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, br. 12/10 i 100/13), podnosi godišnji izvještaj o radu Parlamentarnoj skupštini BiH i Ministarstvu pravde BiH.

POGLAVLJE III. IZVRŠENJE ZADATAKA IZ NADLEŽNOSTI NEZAVISNE KOMISIJE U 2013. GODINI

U ovom izvještajnom periodu Nezavisna komisija realizirala je planirane aktivnosti održavanjem sjednica i najavljenim detaljnim i nenajavljenim ad hoc posjetama kazneno-popravnim zavodima u BiH.

Odjeljak A. - Realizacija zadataka kroz održavanje sjednica Nezavisne komisije

Od 1.1.2013. do 31.12.2013. Nezavisna komisija održala je osam sjednica, i to:

29. sjednica	održana 31.1.2013.	12 tačaka dnevnog reda
30. sjednica	održana 28.2.2013.	6 tačaka dnevnog reda
31. sjednica	održana 30.4.2013.	4 tačaka dnevnog reda
32. sjednica	održana 31.5.2013.	5 tačaka dnevnog reda
33. sjednica	održana 22.7.2013.	5 tačke dnevnog reda
34. sjednica	održana 27.9.2013.	8 tačaka dnevnog reda
35. sjednica	održana 08.11.2013.	10 tačaka dnevnog reda
36. sjednica	održana 19.12.2013.	7 tačaka dnevnog reda

Na ovim sjednicama Nezavisna komisija razmatrala je i usvojila ukupno 57 tačaka dnevnog reda, a u okviru tekućih pitanja razmatrano je 20 podtačaka. Obradeno je i pripremljeno 67 akata i predmeta koji su otpremljeni na određene adrese (uprave KPZ-a, Ministarstvo pravde BiH, Sud BiH, Federalno ministarstvo pravde, određeni zatvorenici i pritvorenici u KPZ-ima i sl.).

Jednoglasno su usvojeni zapisnici sa sjednica, te zapisnici i izvještaji o obavljenim posjetama kazneno-popravnim zavodima koji su prikazani u Odjeljku B. Posjete Nezavisne komisije kazneno-popravnim zavodima u BiH.

1. Usvajanje Izvještaja o radu Nezavisne komisije za 2012. godinu

Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH je na 49. sjednici, održanoj 8.7.2013., a Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH na 31. sjednici održanoj 23.7.2013., usvojio je Godišnji izvještaj o radu Nezavisne komisije za period od 1.1.2012. do 31.12.2012. sa sljedećim zaključcima:

1. Nadležne institucije treba da ubrzaju aktivnosti potrebne za izgradnju državnog zatvora, čime će se zatvorenici i pritvorenici iz nadležnosti Nezavisne komisije staviti u jednak položaj uz poboljšanje uslova njihovog smještaja i poštivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda.

2. Nadležne državne i entitetske institucije treba da osiguraju finansijska sredstva za poboljšanje uslova boravka u svim kazneno-popravnim zavodima u BiH, a koja će prioritetno biti usmjerena na rekonstrukciju postojećih i izgradnju novih objekata, kao i zapošljavanje prijeko potrebnog nedostajućeg zavodskog stručnog osoblja (vaspitno osoblje, zdravstveno osoblje i osoblje na osiguranju)

3. Nadležni organi Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH treba da usklade svoje zakone iz ove oblasti sa ZIKS-om BiH (čl. 227.), kao i druge provedbene propise a Ministarstvo pravde BiH treba donijeti nedostajuće podzakonske akte a sve u svrhu jednakog postupanja sa zatvorenicima i pritvorenicima na cijelom prostoru BiH.

4. Nezavisna komisija nastaviti će zahtijevati od kazneno-popravnih zavoda u Bosni i Hercegovini da u određenom roku dostave povratne informacije o realizaciji preporuka koje se odnose na nedostatke uočene za vrijeme posjeta zavodima, te da prikupljene informacije dostavlja Zajedničkoj komisiji za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku Parlamentarne skupštine BiH.

5. Predstavnički dom i Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH traži od Suda BiH da, u skladu s nadležnostima Nezavisne komisije definiranim u članu 48. Zakona BiH o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera, omogući njen nesmetan rad i komunikaciju sa svim pritvorenicima i u svim KPZ-ima, kao i pregled prostorija u kojima su pritvorenici smješteni.

2. Realizacija zaključaka Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH

Nezavisna komisija je, u skladu sa Zaključkom 1. Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH usvojenim na 18. Sjednici, uspostavila Evidenciju realizacije preporuka za poboljšanje uslova boravka zatvorenih lica u kazneno-popravnim zavodima, kako bi pratila realizaciju preporuka datih kazneno-popravnim zavodima nakon obavljenih posjeta i obavezala zavode da redovno izvještavaju Nezavisnu komisiju o provedenim preporukama koje se odnose na uočene nedostatke.

Prikupljene povratne informacije o obavljenim posjetama, Nezavisna komisija je, shodno navedenom zaključku, dostavila Zajedničkoj komisiji za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku Parlamentarne skupštine BiH.

Zajednička komisija za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku Parlamentarne skupštine BiH je na 24. sjednici, održanoj 22.5.2013., primila k znanju Evidenciju realizacije preporuka za poboljšanje uslova boravka zatvorenih lica u kazneno-popravnim zavodima.

3. Projekcija budžeta Nezavisne komisije za 2014. godinu

Nezavisna komisija je na 33. sjednici usvojila Finansijski plan i program za 2014. godinu. Naglašeno je da je postupljeno u skladu s Instrukcijom za izradu projekcije budžeta za 2014. godinu kojom je sugerirano svim korisnicima da ulazni parametri budu u okviru usvojenog budžeta za 2013. godinu.

U skladu s članom 11. stav d) Poslovnika Nezavisne komisije ("Službeni glasnik", broj 23/11"), Zajedničkoj komisiji za administrativne poslove dostavljen je Finansijski plan i program Nezavisne komisije za 2014. godinu koji je primljen k znanju na 18. sjednici, održanoj 30.12.2013.

Odjeljak B. Posjete Nezavisne komisije kazneno-popravnim zavodima u BiH

U 2013. godini (od 1.1. do 31.12.) Nezavisna komisija izvršila je nadzor nad deset kazneno-popravnih zavoda - osam najavljenih kontrolnih posjeta i dvije nenajavljene ad hoc posjete, i to:

1. Posjeta KPZ-u Sarajevo i Odjejenju Igman	22.3.2013. godine
2. Posjeta KPZ-u Istočno Sarajevo "Kula"	22.7.2013. godine
3. Nenajavljena posjeta KPZ-u Banja Luka	24.7.2013. godine
4. Posjeta KPZ-u Busovača	9.9.2013. godine
5. Posjeta KPZ-u Orašje	10.10.2013. godine
6. Posjeta KPZ-u Bijeljina	11.10.2013. godine
7. Posjeta Pritvorskoj jedinici na državnom nivou	8.11.2013. godine
8. Posjeta KPZ-u Mostar	28.11.2013. godine
9. Posjeta KPZ-u Trebinje	29.11.2013. godine
10. Nenajavljena posjeta Pritvorskoj jedinici na državnom nivou	19.12.2013. godine

O ovim posjetama sačinjeni su izvještaji koji su **jednoglasno** usvojeni na sjednicama Nezavisne komisije. Nezavisna komisija je za svaku posjetu usvojila poseban izvještaj o stanju i činjenicama koje su utvrđene, a čiji su sastavni dio i primjedbe upućene zavodskom osoblju, odnosno zavodu. U skladu s Poslovníkom o radu, primjerci izvještaja dostavljeni su zavodima, s preporukama i rokovima za otklanjanje uočenih nedostataka i nepravilnosti, i Ministarstvu pravde BiH koje Nezavisnoj komisiji pruža stručnu pomoć u radu.

1. Posjeta KPZ-u Sarajevo i Odjeljenju Igman 22.3.2013. godine

Najavljena kontrolna posjeta Kazneno-popravnom zavodu Sarajevo kao i objektu Zavoda smještenom na Igmanu obavljena je 22.3.2013. godine. Tokom posjete obavljen je razgovor s: direktorom Alijom Berberkićem, zamjenikom direktora Mladenom Krpanom, pomoćnikom direktora za tretman i preodgoj Feridom Nikšićem, medicinskim tehničarem Almirom Haskovićem, šefom kuhinje Nisvetom Sipovićem, komandirima objekta na Igmanu Nijazom Omeragićem i vaspitačem Amerom Softićem.

Cilj posjete bio je: 1. kontrola realizacije preporuka datih u Izvještaju od 7.12.2011.godine I 2. utvrđivanje uslova boravka i poštivanje ljudskih prava u objektu Zavoda lociranom na Igmanu.

Pregledom u Glavnoj zgradi Zavoda obuhvaćena je:

1. kontrola realizacije preporuka iz Izvještaja koje je Zavod u pisanoj formi dostavio Nezavisnoj komisiji 12.12.2012.;
2. neposredna kontrola preporuka uvidom na licu mjesta

PREPORUKA 1

Glavna zgrada KPZ-a Sarajevo u kojoj je smješteno Pritvorsko odjeljenje i manji broj zatvorenika prilično je nefunkcionalna jer Zavod koristi samo dio zgrade, i to prizemlje i tri sprata: treći, četvrti i peti sprat, što ga čini neperspektivnim. Na ovaj način pojedini dijelovi Zavoda, i to sobe u kojima su smješteni pritvorenici, fizički su odvojeni od drugih dijelova (prostorije za posjetu, krug za šetnju, kuhinja) i spojeni alternativnim i prurčnim prilazima. Iz tih razloga preporučuje se da Federalno ministarstvo pravde preduzme odgovarajuće mjere kako bi se i ostali dijelovi zgrade, i to prvi i drugi sprat, a koje trenutno koristi Sud, dali na korištenje KPZ-u Sarajevo. Na ovaj način objekat KPZ-a Sarajevo činio bi jednu funkcionalnu i prirodnu cjelinu, čime bi se znatno poboljšali uslovi boravka zatvorenika. Osim toga, prostorije Suda na prvom i drugom spratu okrenute su prema zavodskom krugu za šetnju i sve osobe koje su smještene ili se zateknu u tim sobama mogu gledati pritvorenike za vrijeme šetnje, što nije samo sigurnosni problem nego može ugroziti i osnovna ljudska prava pritvorenika jer mogu biti izloženi poruzi i vrijeđanju od drugih lica.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U izvještaju Zavoda na ovu preporuku nije direktno odgovoreno, osim „da će se preduzimati neophodne mjere s ciljem što kraćeg boravka osuđenih lica u ovom zavodu i izmještanja u uslovnije prostorije u odjeljenjima Igman i Ustikolina“.
2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:
 - Glavna zgrada Zavoda još uvijek nije funkcionalna jer se i dalje koriste samo tri sprata. Prema izjavi Uprave zavoda, Federalno ministarstvo pravde do sada nije preduzelo nikakve aktivnosti u vezi s vraćanjem dijelova objekta u vlasništvo Zavoda. Neposrednim uvidom u prepisku između Zavoda i Federalnog ministarstva pravde

može se zaključiti da od 2006. godine nema nove prepiske između Zavoda i Federalnog ministarstva pravde na rješavanju ovog problema. Prema izjavi direktora Zavoda, prepiske nije bilo jer su korištene prilike da se na sastancima s predstavnicima Ministarstva aktuelizira ovo pitanje.

- I dalje prostor od 662,90 m² koriste pravosudne institucije (od 1988. godine)

Ostaje obaveza Zavoda da u saradnji s Federalnim ministarstvom pravde preduzima odgovarajuće mjere kako bi se dijelovi zgrade vratili Zavodu na korištenje.

PREPORUKA 2

Neophodno je što prije završiti radove na rekonstrukciji vodovodne i kanalizacione mreže i kupatila u Privorskom odjeljenju. Naime, ti radovi su djelimično završeni na petom spratu. Sobe u tom dijelu su u znatno boljem stanju od soba u ostalim dijelovima Zavoda. Međutim, veliki problem u svim sobama su kupatila koja nemaju toplu vodu. Ličnu higijenu održavaju u jednom zajedničkom kupatilu u kojem se imaju pravo kupati dva puta sedmično. I ovo kupatilo potrebno je renovirati, a naročito je potrebno fizički odvojiti tri tuš-kabine kako bi se osigurala intima zatvorenika. Na ovaj način pritvorenicima nije svaki dan osigurana dovoljna količina tople vode za održavanje lične higijene (član 24. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH) niti im je omogućeno kupanje najmanje jednom dnevno (član 25. stav 3. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH, „Službeni glasnik BiH”, broj 55/09).

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju Zavoda o realizaciji preporuke odgovoreno je sljedeće: „Započete radove na rekonstrukciji vodovodne i kanalizacione mreže izvođači radova su završili, a u narednom periodu provodit će se aktivnosti na iznalaženju materijalno-tehničkih sredstava i osiguranju nastavka radova na rekonstrukciji mreže, te će se pokušati otkloniti uočeni nedostaci kao što su zatvaranje tuš-kabina i dr.“
2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:
 - Urađena je rekonstrukcija kanalizacione i vodovodne mreže na petom spratu.
 - Prema izjavi direktora Zavoda, na trećem i četvrtom spratu nije urađena rekonstrukcija kanalizacione i vodovodne mreže zbog nedostatka finansijskih sredstava.
 - Sanitarni čvor u sobama br. 4 i 5 na trećem spratu je u izuzetno lošem stanju, te se zbog neurađene kanalizacione mreže neugodan miris širi po prostorijama.
 - Zajedničko kupatilo na petom spratu renovirano je na način kako je preporučeno. Tuš-kabine su odvojene pregradama. Kupatilo je u dobrom stanju, čisto i uredno.

- Na petom spratu u velikim sobama u sklopu mokrog čvora osigurana je topla voda 24 sata i pritvorenima je omogućeno održavanje higijene u sobama.
- Na trećem i četvrtom spratu i dalje nema tople vode, a samo u prostoriji u kojoj su smještene pritvorenice ima ugrađen bojler.
- Kupanje za osuđena i pritvorena lica obavlja se dva puta sedmično i u pogledu date preporuke stanje se nije popravilo.

Ostaje obaveza Zavoda da, u skladu s Pravilnikom o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH, osigura kupanje osuđenika i pritvorenika jednom dnevno, a ne dva puta sedmično kako je to sadašnja praksa.

PREPORUKA 3

Smještajni uslovi u Pritvorskom odjeljenju KPZ-a Sarajevo prilično su loši a, prema izjavi direktora, planira se renoviranje kako bi se stvorili bolji uslovi. Sobe Pritvorskog odjeljenja su zadovoljavajuće veličine u odnosu na broj pritvorenika koji se u njima smještene. Međutim, Zavod nema nikakve prateće sadržaje koji bi pritvorenima omogućili obavljanje različitih svrsishodnih aktivnosti van svojih soba. Pritvorenici na raspolaganju imaju samo sat vremena za šetnju na otvorenom, a preostala 23 sata dnevno provode u svojim sobama u kojima čak i objeduju. Na ovaj način sobe prestaju biti samo spavaonice, nego postaju i prostorije za dnevni boravak i objedovanje pa su, po svojoj kvadraturi, neodgovarajuće za pritvorenike koji su u njima smještene. Iz tih razloga potrebno je da Federalno ministarstvo pravde i KPZ Sarajevo preduzmu potrebne mjere s ciljem poboljšavanja infrastrukture Zavoda, odnosno izgradnje pratećih sadržaja koji će omogućiti pritvorenima boravak razumnog dijela dana izvan svojih soba te da budu uključeni u svrsishodne aktivnosti različite prirode. S tim ciljem potrebno je pritvorenima osigurati šetnju na otvorenom, u trajanju od najmanje dva sata, te osigurati neke prostorije u objektu Zavoda u kojima će se baviti sportskim i drugim društvenim aktivnostima (prostorija za dnevni boravak, teretana, čitaonica, stoni tenis i sl.). Potrebno je osigurati adekvatan krug za šetnju s natkrivenim dijelom, čime bi se zatvorenima omogućio boravak na otvorenom i u slučaju loših vremenskih uslova. S obzirom da Zavod raspolaže ograničenim prostorom, ovi ciljevi mogu se postići na dva načina, i to: smanjivanjem broja zatvorenika ili proširivanjem kapaciteta Zavoda.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju o realizaciji preporuka odgovoreno je sljedeće: Uz određena finansijska ulaganja u narednom periodu adaptirat će se određeni prostor te time prostor koji je bio manje iskorišten staviti u funkciju i dobiti prostor za neke zajedničke aktivnosti, što bi omogućilo da lica duže borave izvan svojih soba u kojima su do sada boravili najveći dio dana.
2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:

- U pritvorskom odjeljenju izvršen je obilazak tri sobe: br. 60, 83 i 89 u kojima su u vrijeme posjete bili smješteni pritvorenici koje je pritvorio Sud BiH.
U sobi br. 60 koja je na četvrtom spratu bila su dva pritvorenika. Soba ima dva ležaja, TV prijemnik, sto i stolice, ormarić te WC s lavaboom koji nije potpuno odvojen pregradnim zidom od ostatka prostorije.
Soba br. 83 koja je na petom spratu ima šest ležaja. U vrijeme posjete u sobi je bilo pet pritvorenika. U sobi se nalaze TV prijemnik, sto i stolice, ormarići te izdvojeni WC s kupatilom koji je rekonstruiran. Soba je čista i uredna, ali je prenatrpana tako da nema dovoljno slobodnog prostora za šest osoba.
U sobi br. 89 koja je, također, na petom spratu zatečeno je šest pritvorenika, a soba ima deset ležaja. U sobi se nalazi TV prijemnik, sto i stolice, ormarići te izdvojeni WC s kupatilom koji je renoviran. Soba je čista i uredna, ali ako bi se u nju smjestilo deset osoba, izgledala bi prenatrpano.
- Uslovi boravka poboljšani su samo u sedam soba na petom spratu.
- Nije natkriven krug za šetnju tako da se i dalje narušava pravo na boravak na otvorenom jer se šetnja organizira na jedan sat dnevno umjesto dva sata, ali i to samo u slučaju kada dozvoljavaju vremenske prilike.
- Pritvorenici i dalje nemaju nikakvih slobodnih aktivnosti, a hrana se još uvijek donosi u prostorije u kojima borave.

Ostaje obaveza Zavoda da:

- **rekonstruirati prostorije kao što je soba br. 60 jer još uvijek nisu osigurani uslovi u pogledu zadovoljavanja osnovnih potreba lične higijene i privatnosti;**
- **u vezi s uslovima boravka u velikim sobama na petom spratu (posebno sobe br. 83 i 89), provjeri kvadrature soba u kojima su smješteni pritvorenici, u smislu zadovoljavanja potreba standarda od 4 m² i 10 m² za svaku sobu, kako je to propisano članom 66. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 12/10 i 100/13) i članom 27. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09);**
- **svima, a posebno pritvorenicima, osigura boravak na otvorenom od najmanje dva sata dnevno, shodno članu 84. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 12/10 i 100/13);**
- **natkrije krug za šetnju kako bi se osuđenima i pritvorenima omogućio boravak na otvorenom i u slučaju loših vremenskih uslova.**

PREPORUKA 4

Potrebno je poboljšati uslove boravka zatvorenika koji su smješteni u Glavnoj zgradi. Naime, ovi zatvorenici većinom su smješteni u prizemlju u dvije spavaonice koje su pretrpane, usljed čega su slabi ventilacija i dnevno svjetlo. Iz tog razloga potrebno je hitno smanjivanje broja zatvorenika koji su u njima smješteni. Ovo je naročito bitno jer ovi zatvorenici imaju odlične ostale uslove. Na raspolaganju imaju veliku prostoriju za dnevni boravak s pratećim sadržajima i potpuno renovirano i uredno kupatilo i sanitarni čvor.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju o realizaciji preporuka odgovoreno je sljedeće: „S ciljem poboljšanja životnih uslova, osposobljeni su novi prostori na trećem spratu Zavoda. Tačnije, izmjestili smo spavaonice u kojima će boraviti lica u vrijeme predviđeno kućnim redom, a dnevne aktivnosti provodit će u dnevnom boravku.“
2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:
 - Poboljšani su uslovi boravka osuđenika na način što su ispoštovane preporuke Nezavisne komisije u vezi s uređenjem prostora u prizemlju.
 - Osuđenici iz prizemlja prebačeni su na treći sprat, i to u novi rekonstruirani prostor.
 - Prostor u prizemlju je rekonstruiran i sada se u potpunosti koristi za dnevni boravak osuđenika. U okviru ovog prostora je i teretana koja je opremljena spravama za vježbanje.
 - Osuđenici i dalje nemaju nikakvih organiziranih zajedničkih aktivnosti koje bi trebale biti sastavni dio vaspitnog tretmana. Ne postoji ni jedna sekcija za slobodne aktivnosti niti bilo kakva radna okupacija.

Ostaje obaveza Zavoda da za osuđena lica organizira slobodne aktivnosti kao dopunski oblik općeg i stručnog usavršavanja radi sticanja pozitivnih navika i racionalnog korištenja slobodnog vremena, a shodno članu 87. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 12/10 i 100/13).

PREPORUKA 5

Potrebno je formirati posebno odjeljenje zatvorenica i pritvorenica koje će fizički biti odvojeno od odjeljenja zatvorenika i pritvorenika, te u njemu kao zavodsko osoblje zaposliti dovoljan broj žena.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju o realizaciji preporuka nije dat odgovor na ovu preporuku.
2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:
 - Preporuka nije realizirana. I dalje su pritvorenice u jednoj sobi na odjeljenju za muškarce.
 - Nisu zaposlene stražarke, tako da se i dalje zadržava praksa da tokom dana pored ove sobe dežuraju stražarke dok u noćnim satima ove prostorije osiguravaju stražari.

Ostaje obaveza Zavoda da, u skladu sa Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija BiH, formira posebno odjeljenje za pritvorenice koje će i fizički biti odvojeno od odjeljenja za muškarce.

PREPORUKA 6

Potrebno je poboljšati i zdravstvenu zaštitu zatvorenika, te s tim ciljem stalno angažirati ljekara u zavodskoj ambulanti i nabaviti medicinsku opremu koja nedostaje

(mala laboratorija, EKG, uređaji za reanimaciju). Također je potrebno završiti radove na izgradnji bolesničke sobe.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju o realizaciji preporuka odgovoreno je sljedeće: „Zbog kadrovske nepopunjenosti u Sektoru za zdravstvenu zaštitu, stalnim angažiranjem ljekara u zavodskoj ambulanti nije bilo moguće nabaviti tehničku opremu niti realizirati bolju zdravstvenu zaštitu. U narednom periodu treba pribaviti saglasnost Vlade za popunjavanje upražnjenih radnih mjesta u ovom sektoru i time, uz stručne preporuke, rad zdravstvene službe podići na viši nivo.“
2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:
 - Zavod još uvijek nema stalno zaposlenog ljekara, nego ima zaključen ugovor o radu s neuropsihijatrom, internistom, stomatologom te psihologom koji dolaze dva puta sedmično, a po potrebi i češće.
 - Zavod nema stacionar, ali je osigurana jedna prostorija koja je uređena kao bolesnička soba sa šest ležaja.

Ostaje obaveza Zavoda da poboljša medicinsku zaštitu u smislu angažiranja stalno zaposlenog ljekara u zavodskoj ambulanti kako bi se izbjeglo čekanje na preglede, na što i dalje ukazuju zatvorenici, ali i blagovremeno obavio ljekarski pregled prilikom prijema u Zavod.

PREPORUKA 7

Iako je higijena u sobama u kojima su smješteni zatvorenici zadovoljavajuća, ipak je potrebno redovno kontrolirati higijenu u sobama i voditi kontrolnu knjigu higijenskih pregleda, kao što je to predviđeno članom 32. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09).

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju o realizaciji preporuka nije dat odgovor na ovu preporuku.
2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:
 - Prema izjavi medicinskog tehničara, uspostavljena je redovna kontrola higijene u sobama, ali o tome se još uvijek ne vodi evidencija. Evidencija se vodi samo u slučaju kada se vrši dezinfekcija soba;
 - Na pojedinim ležajima u bolesničkoj sobi u vrijeme posjete posteljina je bila prljava.

Ostaje obaveza Zavoda da:

- redovno kontrolira higijenu u sobama i vodi kontrolnu knjigu higijenskih pregleda, shodno članu 32. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09);
- redovno mijenja posteljinu na svim krevetima koje koriste osuđenici i pritvorenici, tj. svakih 15 dana, a po potrebi i češće, shodno članu 21. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09).

PREPORUKA 8

Potrebno je da zdravstveni radnik redovno obilazi kuhinju i provjerava higijenske uslove, način pripremanja hrane, kvalitet namirnica i kaloričnu vrijednost hrane, kao i zdravstveno stanje lica koja rade u kuhinji, kao što je to predviđeno članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09).

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju o realizaciji preporuka odgovoreno je sljedeće: „Nedostaci u pogledu kontrole prehrambenih namirnica i provjere higijenskih uslova su otklonjeni. Potrebna evidencija obilazaka i kontrole je ažurirana, a sva lica koja se radno angažiraju na pripremi obroka podvrgnuti su sanitarnoj kontroli.”
2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:
 - Otklonjeni su nedostaci u vezi s kontrolom prehrambenih namirnica tako što je uspostavljena uredna evidencija kontrole pripreme hrane i higijene koju za svaki obrok potpisuju kuhar i medicinski tehničar;
 - Uzorci hrane čuvaju se u frižideru 24 sata;
 - Hrana za osuđenike i pritvorenike priprema se na osnovu sedmičnih jelovnika koje sačinjavaju kuhari, magaciner, osuđenički kolektiv i direktor;
 - Uvidom u sadržaj jelovnika konstatirano je da voće nije zastupljeno svakodnevno.

Ostaje obaveza Zavoda da:

- uzorke hrane čuva u posebnom frižideru 72, a ne 24 sata kako je sadašnja praksa, a shodno članu 40. stav 5. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09);
- u sedmične jelovnike uvrstiti salatu barem tri puta sedmično, a voće svakodnevno, shodno članu 41. stav 2. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama

II. Nakon posjete objekta na Igmanu utvrđeno je sljedeće:

1. Zatvorenici su smješteni u jednom objektu u kojem je deset soba s dva do osam ležaja, a sastoji se od prizemlja i prvog sprata. Na prvom spratu je devet soba, a jedna je u prizemlju.
Pregledane su tri sobe u kojima su smješteni zatvorenici kojima je krivičnu sankciju izrekao Sud BiH, i to sobe broj 3, 5 i 9. U sobi broj 3 smještena su četiri ležaja, u sobi broj 5 osam, a u sobi broj 9 pet ležaja. Svaka soba ima sto, stolice i ormare za garderobu. Sobe nemaju TV prijemnik.
U hodniku se nalaze ormarići u kojima zatvorenici drže svoju obuću.
Zatvorenici na raspolaganju imaju dva dnevna boravka, jedan za pušače, a drugi za nepušače. Opremljeni su stolovima i stolicama, TV prijemnikom, a na raspolaganju su im i društvene igre. Dnevni boravak za nepušače ujedno se koristi i kao sala za objedovanje.
2. Zatvorenici na raspolaganju imaju jedan zajednički sanitarni čvor s dvije odvojene WC kabine, dva pisoara i dva lavaboa. Sanitarni čvor je čist i uredan, ali ga je potrebno renovirati.
Kupatilo se sastoji od tri kabine odvojene paravanima, četiri lavaboa i ozidanom niskom kadm za pranje nogu, s dvije slavine. Ova kada je u veoma lošem stanju, pločice su ispucale, a slavine pokvarene.
3. Hrana za zatvorenike priprema se u kuhinji koja je u sklopu objekta. Prema izjavi kuhara Nisveta Sipovića, hrana se priprema na osnovu istih jelovnika kao i u Glavnoj zgradi. Od svakog obroka uzorci hrane čuvaju se u frižideru 24 sata. Knjiga ishrane i knjiga kontrole kuhinje ne vode se uredno nego samo jednom sedmično kada dolazi medicinski tehničar.
Zatvorenici imaju i mogućnost da naručuju proizvode u kantini koja je smještena u Glavnoj zgradi, tako da im se ti proizvodi donose jednom sedmično.
4. Zatvorenici redovno borave na otvorenom, za što im je na raspolaganju veći sportski teren s golovima i koševima, manji natkriveni šadrvan, te priručni objekat sa spravama za fitnes. Zatvorenici na raspolaganju imaju i solidno opremljenu biblioteku, ali nemaju organiziranih sekcija.
5. U Odjeljenju na Igmanu nije organizirana zdravstvena zaštita. Medicinski tehničar dolazi samo četvrtkom. Zatvorenici se za ljekarski pregled moraju najaviti, te se nakon toga vode na pregled u Glavnu zgradu.
Prema izjavi zavodskog osoblja, medicinsku terapiju zatvorenicima daju zatvorski stražari prema uputstvima medicinskog tehničara, a ističu veliki problem s terapijama ovisnika o narkotičkim sredstvima kojih u objektu ima oko 20.
6. Zatvorenici imaju mogućnost korištenja telefonske govornice T3 mreže, te pravo da komuniciraju sa sedam unaprijed odobrenih brojeva.

Objekat nema prostorije za posjete, tako da zatvorenici posjete primaju u Glavnoj zgradi. Prema izjavi zatvorenika i zavodskog osoblja, zatvorenici koji koriste dopuste ne mogu primiti posjete.

7. Zatvorenici islamske vjeroispovijesti imaju na raspolaganju prostoriju za vjerske obrede, dok se zatvorenici ostalih vjeroispovijesti prevoze do Glavne zgrade, te tamo koriste prostorije za vjerske obrede.
8. Prema izjavi zavodskog osoblja, oko polovine zatvorenika je radno angažirano, i to: u plastenicima, radionicama, kuhinji te na održavanju kruga.

U vrijeme posjete obavljen je i razgovor sa svim zatvorenicima i pritvorenicima kojima je sankciju, odnosno mjeru izrekao Sud BiH koji su tom prilikom naveli sljedeće primjedbe:

1. Nedovoljno duga šetnja pritvorenika koja, prema izjavi, traje oko 45 minuta. Također, ističe se problem nedostatka sadržaja, te nemogućnosti šetnje u vrijeme kišnih dana.
2. Zatvorenici u sobama nemaju TV prijemnika.
3. Pojedine sobe su prenatrpane.
4. Telefonska govornica u Odjeljenju na Igmanu je često izvan funkcije i korištenje je skupo, odnosno zatvorenicima treba znatno više sredstava da bi obavili razgovor.
5. Kupatila u Odjeljenju na Igmanu su u lošem stanju jer većina česmi ne radi, a često nema ni tople vode.
6. Vaspitač dolazi jednom sedmično.
7. Ne postoji sanduče za anonimne prijave i pritužbe

Na osnovu svega navedenog, a u svrhu poboljšanja uslova boravka zatvorenika i pritvorenika u KPZ-u Sarajevo, Nezavisna komisija daje sljedeće:

P R E P O R U K E

u vezi s uslovima boravka zatvorenika u Odjeljenju Igman KPZ-a Sarajevo

1. Neophodno je poboljšati uslove za održavanje higijene u Odjeljenju na Igmanu te u vezi s tim renovirati zajednička kupatila i sanitarne čvorove i zamijeniti česme koje nisu u funkciji. Također je potrebno redovno kontrolirati higijenu u sobama i voditi kontrolnu knjigu higijenskih pregleda, kao što je to predviđeno članom 32. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09).
2. U vezi s uslovima boravka u pojedinim sobama, potrebno je da Uprava Zavoda provjeri kvadrature soba u kojima su smješteni zatvorenici i pritvorenici, te utvrdi da li sve sobe zadovoljavaju potrebne standarde od 4 m² i 10 m² za svaku osobu, kao što je to propisano članom 66. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 12/10 i 100/13) i članom 27. Pravilnika o kućnom

redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09). Naime, stiče se dojam da su pojedine sobe prenatrane jer se u njima nalazi i potreban namještaj, čime se smanjuje kvadratura slobodnog prostora. Također je potrebno, u skladu s članom 36. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09), u svim sobama u kojima su smješteni zatvorenici i pritvorenici postaviti po jedan TV prijemnik.

3. U vezi s ishranom zatvorenika potrebno je:

- u skladu s članom 41. stav 2. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09), u sedmične jelovnike uvesti salatu barem tri puta sedmično, a voće svakodnevno;

- u skladu s članom 40. stav 5. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09), uzorke hrane čuvati u posebnom frižideru 72 sata, a ne 24 sata kako je sadašnja praksa.

4. Potrebno je svakodnevno organizirati zdravstvenu zaštitu zatvorenika smještenih u Odjeljenju na Igmanu, a ne da medicinski tehničar povremeno dolazi, kao što je to sadašnja praksa. Ovo naročito jer su u Odjeljenju Igman smješteni i zatvorenici koji svakodnevno primaju terapije koje im moraju davati službenici zatvorske straže. Isto tako, potrebno je smanjiti vrijeme otvaranja dosjea za zatvorenike sa 7-10 dana na 3-4 dana, što bi značajno poboljšalo brigu o zdravlju zatvorenika i pritvorenika. U dijelu dosjea koji se odnosi na medicinska mišljenja i pretrage potrebno je da isključivo ljekar vrši preglede i trijažu upućivanja štićenika ustanove specijalistima, a ne medicinski tehničar kako je sada slučaj.

5. Potrebno je da se zatvorenicima smještenim u Odjeljenju na Igmanu, u skladu s članom 56. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09), omogući pravo na posjete bez obzira što oni koriste vanzavodske pogodnosti.

6. Potrebno je zatvorenicima smještenim u Odjeljenju na Igmanu omogućiti korištenje kantine svakodnevno, a ne samo jednom sedmično, jer se na ovaj način oni dovode u neravnotežan položaj u odnosu na zatvorenike smještene u Glavnoj zgradi.

7. Neophodno je angažiranje dodatnih službenika zavodske straže u Odjeljenju na Igmanu radi obezbjeđivanja sigurnosti i reda u objektu, a posebno u noćnim satima.

8. Potrebno je da Federalno ministarstvo pravde provjeri cijene i kvalitet usluga telefonskog operatera T3 koji je vlasnik telefonskih govornica u Zavodu, te o tome obavijesti Nezavisnu komisiju, a u vezi s konkretnim pritužbama zatvorenika da su

cijene telefonskih usluga znatno veće i da je kvalitet znatno lošiji u odnosu na stare govornice.

9. Potrebno je da u Odjeljenju na Igmanu svaki dan radi vaspitač jer su u njemu trenutno smještena 54 zatvorenika.
10. Potrebno je razmotriti postojeće kapacitete u krugu Odjeljenja na Igmanu koji se uz mala materijalna ulaganja mogu osposobiti za prostoriju za posjete i prostoriju za vjerske potrebe zatvorenika Hrvata i Srba.
11. Potrebno je donijeti pravilnik o kriterijima za upućivanje zatvorenika na služenje kazne u odjeljenja Igman i Ustikolina, kao i kriterijima o potrebnom broju zatvorskog osoblja na obezbjeđenju sigurnosti ovih objekta, te na taj način izbjeći situacije da na jednom mjestu boravi više zatvorenika, registriranih ovisnika s rizičnim ponašanjem po ostale zatvorenike i stražare, a da pri tome nemaju adekvatnu sigurnosnu i zdravstvenu zaštitu.
12. Potrebno je uz zatvorenike držati prateću dokumentaciju i iz personalnog dosjea i zdravstvenog kartona koja u ovom trenutku ne postoji na ovom odjeljenju radi pravovremene primjene potrebnih vaspitnih, zdravstvenih i sigurnosnih mjera.
13. Potrebno je postaviti sanduče za anonimne prijave i pritužbe na rad osoblja, čiji će se sadržaj redovno dostavljati upravniku zatvora.

Nakon kontrolnog pregleda u Glavnoj zgradi, generalni zaključak Nezavisne komisije je da je i dalje potrebno dodatno ulaganje kako bi Kazneno-popravni zavod Sarajevo imao zadovoljavajuće uslove za boravak zatvorenika i pritvorenika, što, između ostalog, zahtijeva i ispunjavanje već datih preporuka.

Nakon detaljnog pregleda Odjeljenja na Igmanu, generalni zaključak Nezavisne komisije je da objekat ima dobre preduslove za boravak osuđenih lica. Međutim, Komisija smatra da nije na adekvatan način obezbijedena sigurnost objekta, kao i zatvorenika, te da bi se uz bolju organizaciju zavodskog osoblja mogla realizirati većina preporuka.

2. Posjeta KPZ-u Istočno Sarajevo“Kula“ 22.07.2013. godine

Najavljena kontrolna posjeta Kazneno-popravnom zavodu Istočno Sarajevo “Kula” obavljena je 22.7.2013. godine. Tokom posjete razgovarano je s: direktorom Vukašinom Crnjakom, pomoćnikom direktora službe osiguranja Radmilom Kovačem, ljekarkom Draganom Obradović, kao i s pritvorenicima kojima je mjeru pritvora izrekao Sud BiH.

Cilj posjete bio je: 1.kontrola realizacije preporuka datih u izvještaju 22.9.2013., i 2. utvrđivanje uslova boravka i poštivanje ljudskih prava u Pritvorskom odjeljenju.

Realizacija preporuka

Pregledom u Zavodu obuhvaćeno je sljedeće:

1. kontrola izvještaja o realizaciji preporuka koje je Zavod u pisanoj formi dostavio Nezavisnoj komisiji 12.12.2013.,
2. neposredna kontrola preporuka uvidom na licu mjesta.

PREPORUKA - 1

Potrebno je što prije preduzeti aktivnosti na popunjavanju radnog mjesta ljekara u zavodskoj ambulanti te ubrzati aktivnosti na izgradnji stacionara kako bi zatvorena i pritvorena lica imala odgovarajuću zdravstvenu zaštitu.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U izvještaju Zavoda o realizaciji preporuke odgovoreno je sljedeće: „Obavještavamo vas da smo polovinom oktobra 2012. godine popunili radno mjesto ljekara u zavodskoj ambulanti. Uz ambulantu je smješten stacionar kako bi zatvorenici i pritvorenici imali odgovarajuću zdravstvenu zaštitu.“
2. Neposrednom kontrolom konstatirano je sljedeće:

U Zavodu je stalno zaposlena ljekarka Dragana Obradović koja zajedno s dva medicinska tehničara pruža zdravstvenu zaštitu pritvorenim i zatvorenim licima. Također, Zavod je izgradio i stacionar tako da je osigurana adekvatna zdravstvena zaštita.

Preporuka realizirana.

PREPORUKA - 2

Iako je higijena u sobama u kojima su smješteni zatvorenici i pritvorenici zadovoljavajuća, ipak je potrebno preduzeti odgovarajuće mjere kako bi se kontrola higijene obavljala i evidentirala u skladu s članom 32. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09).

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U izvještaju Zavoda o realizaciji preporuke odgovoreno je sljedeće: „Redovno se kontrolira higijena u sobama i to obavljaju odgajatelji i radnici Službe tretmana. Nakon što se obavi kontrola, evidentira se kod Službe tretmana. U slučaju da osuđenici uredno ne održavaju higijenu u sobama, pokreće se disciplinski postupak

zbog nepoštivanja odredbi Pravilnika o kućnom redu ustanova za izdržavanje krivičnih sankcija, mjera pritvora ili drugih mjera.“

2. Neposrednom kontrolom konstatirano je sljedeće:

Zdravstveni radnik redovno obilazi sobe i kontrolira higijenu, o čemu se uredno vodi evidencija.

Preporuka realizirana.

PREPORUKA - 3

Potrebno je poboljšati uslove boravka u samicama te preduzeti odgovarajuće mjere da se u njima osigura dovoljna količina dnevnog svjetla i svježeg zraka, u skladu s čl. 39. i 40. Pravilnika o odjeći i obući, ishrani, disciplinskom postupku, uslovima i načinu izdržavanja disciplinske kazne upućivanja u samicu i mjere usmaljenja pritvorenika i zatvorenika u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 20/05).

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U izvještaju Zavoda o realizaciji preporuke odgovoreno je sljedeće: „U prostorijama samica osigurana je dovoljna količina svjetlosti i svježeg zraka, tako da su poboljšani uslovi za boravak u njima.“
2. Neposrednom kontrolom konstatirano je sljedeće:

Prostorije samica još uvijek nisu odgovarajuće jer još uvijek ne postoji dovoljno dnevnog svjetla, kao ni odgovarajuće grijanje.

Preporuka nije realizirana.

—

PREPORUKA - 4

Potrebno je, u skladu s mogućnostima, izgraditi natkriveni dio za šetnju zatvorenika i pritvorenika kako bi im se omogućio boravak na otvorenom prostoru za vrijeme kišnih dana s ciljem dosljednog poštivanja prava na šetnju iz člana 53. stav 1. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09).

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U izvještaju Zavoda o realizaciji preporuke odgovoreno je sljedeće: „Nismo bili u mogućnosti izgraditi natkriveni dio prostora za šetnju zatvorenika i pritvorenika s

obzirom na to da on odgovara predviđenoj namjeni, a članom 53. stav 1. nije predviđeno da prostor za kretanje 'na otvorenom' mora biti natkriven. Ustanova omogućava najmanje dva sata dnevno boravka na otvorenom.“

2. Neposrednom kontrolom konstatirano je sljedeće:

Zavod nije izgradio natkriveni dio za šetnju zatvorenika i pritvorenika, ali je opremio dvije priručne prostorije za sportske aktivnosti pritvorenika, i to jednu za stoni tenis a drugu kao teretanu.

Preporuka nije ispunjena, ali je pritvorenicima omogućeno bavljenje sportskim aktivnostima u zatvorenim prostorijama, tako da mogu kvalitetno provesti slobodno vrijeme i u kišnim danima.

PREPORUKA – 5

Potrebno je, s ciljem poboljšanja higijenskih uslova i ukupnih uslova boravka u Zavodu, sanirati i renovirati pojedine dijelove krovne konstrukcije na određenim objektima koji to zahtijevaju i renovirati mokre čvorove.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U izvještaju Zavoda o realizaciji preporuke odgovoreno je sljedeće: „U preporukama iz vašeg izvještaja nije precizirano koje je dijelove krovne konstrukcije neophodno renovirati. Što se tiče mokrih čvorova, napominjemo da svaka soba u kojoj borave pritvorenici iz Suda BiH imaju kupatilo s mokrim čvorom.“

2. Neposrednom kontrolom konstatirano je sljedeće:

Stari paviljon je pokriven novim krovom, a jedan dio kupatila i sanitarnih čvorova je renoviran.

Preporuka djelimično ispunjena.

PREPORUKA – 6

Potrebno je preduzeti neophodne mjere čiji bi cilj bio da se izgradnjom objekta tržnog centra Tempo ne naruši sigurnost KPZ-a Kula, svrha mjere pritvora i ljudska prava pritvorenika.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U izvještaju Zavoda o realizaciji preporuke odgovoreno je sljedeće: „U sigurnosnom smislu postignuto je poboljšanje postavljanjem nove ograde između KPZ-a Istočno Sarajevo i tržnog centra Tempo. Prostor je pod nadzorom naoružane policije.“

2. Neposrednom kontrolom konstatirano je sljedeće:

Oko kruga za šetnju pritvorenika postavljena je nova ograda s panoima koji onemogućavaju pogled na tržni centar Tempo. Prostor je pokriven videonadzornim kamerama te je pod nadzorom naoružane zatvorske straže.

Preporuka ispunjena.

Na osnovu svega navedenog, a u svrhu poboljšanja uslova boravka zatvorenika i pritvorenika u KPZ-u Kula, Nezavisna komisija daje sljedeće:

PREPORUKE

1. Potrebno je, u skladu s čl. 40. i 41. Pravilnika o odjeći i obući, ishrani, disciplinskom postupku, uslovima i načinu izdržavanja disciplinske kazne upućivanja u samicu i mjere usmaljenja pritvorenika i zatvorenika u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 20/05) poboljšati uslove boravka u samicama. U vezi s tim, potrebno je da prozori u samicama budu dovoljno veliki da omogući pritvoreniku ili zatvoreniku čitanje pod prirodnim svjetlom u uobičajenim uslovima, te moraju imati odgovarajuće grijanje, odnosno moraju biti zagrijane u skladu s klimatskim uslovima.
2. U vezi s ishranom pritvorenika i zatvorenika, potrebno je:
 - 2.1. Uzorke hrane od svakog obroka čuvati u posebnom frižideru 72 sata, u skladu s članom 40. stav 5. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09), a ne 24 sata kao što je to sadašnja praksa.
 - 2.2. Voditi uredno knjigu o kontroli ishrane u skladu s članom 40. stav 2. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09) kojim je propisano da je glavni dežurni u zavodu ili lice koje odredi rukovodilac zavoda dužan da proba svako jelo prije podjele i svoje mišljenje o kvalitetu jela upiše u knjigu ishrane. Naime, izvršenim pregledom utvrđeno je da se vodi knjiga o kontroli kvaliteta hrane, ali da u njoj nisu evidentirani svi obroci te da neki od njih nisu potpisani.
 - 2.3. Voditi knjigu kontrole kuhinje u skladu s članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09) kojim je propisano da je ljekar dužan najmanje jednom sedmično, a drugi zdravstveni radnik svaki dan običi kuhinju i provjeriti higijenske uslove, način pripremanja hrane, kvalitet namirnica i kaloričnu vrijednost hrane, kao i zdravstveno stanje lica koja rade u kuhinji.
 - 2.4. U sedmičnim jelovnicima, osim vrste hrane, navoditi i kaloričnu vrijednost za svaki obrok, u skladu s članom 41. stav 2. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za

izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09).

3. Potrebno je da Ministarstvo pravde BiH usaglasi sve pravilnike koji su u proteklom periodu doneseni na nivou Bosne i Hercegovine, a tiču se zatvorskog sistema. Naime, konkretno je utvrđena neusaglašenost odredbi Pravilnika o odjeći i obući, ishrani, disciplinskom postupku, uslovima i načinu izdržavanja disciplinske kazne upućivanja u samicu i mjere usamljenja pritvorenika i zatvorenika u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 20/05) s Pravilnikom o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09). Tako je u članu 41. stav 2. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09) propisano da će se zatvorenicima i pritvorenicima služiti voće svakodnevno, dok je u članu 22. stav 3. Pravilnika o odjeći i obući, ishrani, disciplinskom postupku, uslovima i načinu izdržavanja disciplinske kazne upućivanja u samicu i mjere usamljenja pritvorenika i zatvorenika u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 20/05) propisano da će se voće služiti najmanje jedanput sedmično, a ne svakodnevno.

Nakon kontrolnog pregleda, obilaska prostorija i obavljenih razgovora u Kazneno-popravnom zavodu Istočno Sarajevo “Kula” utvrđeno je da je većina predloženih preporuka ispunjena uz izuzetak preporuke broj 3 koja se odnosi na poboljšanje uslova boravka u samicama. Što se tiče nečovječnog postupanja i nepoštivanja ljudskih prava zatvorenika i pritvorenika, nisu uočene nepravilnosti.

3. Nenajavljena posjeta KPZ-u Banja Luka 24.07.2013. godine

Postupajući po pisanoj pritužbi osuđenog lica gospodina M. B., koji je na izdržavanju kazne zatvora u KPZ-u „Tunjice“ Banja Luka na osnovu presude Suda BiH, broj: S1 2 K 012064 Kvl, od 22.1.2013., Nezavisna komisija izvršila je nenajavljen „ad hoc“ posjetu KPZ-u Banja Luka, 24.7.2013.godine

U svojoj pritužbi koja je u nadležnoj službi Parlamentarne skupštine BiH zaprimljena 16.7.2013. i protokolirana pod brojem: 05/6-50-13-182-33/13 podnosilac pritužbe naveo je jedan broj navodnih događaja za koje cijeni da su bitno uticala na kršenje njegovih prava koje ima kao lice na izdržavanju kazne zatvora na osnovu ZIKS-a BiH i drugih propisa kojima se regulira oblast izvršenja krivičnih sankcija. U pritužbi osuđeno lice M. B. kao razloge za kršenje njegovih ljudskih prava navodi, navodno:

- propuštanje direktora KPZ-a da blagovremeno uputi obavezan prijedlog za uslovni otpust u skladu s članom 175. stav (1) ZIKS-a BiH,

- nekorektno i opstruktivno ponašanje dijela zavodskog osoblja, a posebno službenika tretmana koji su eskalirali u formi neprimjerenog vokabulara vaspitača,
- nemogućnost da se upozna sa sadržajem izvještaja i mišljenja koje nadležnim organima šalje Služba tretmana, odnosno zavodska uprava, povodom njegovih zahtjeva za uslovni otpust,
- inertno ponašanje zavodskog osoblja koje neće da objasni razloge za odbijanje zahtjeva za uslovni otpust, kao i propuštanje da ga upute u daljnje procedure kojima bi ostvario pravo na uslovni otpust.

Prilikom posjete KPZ-u „Tunjice“ Banja Luka razgovorano je s direktorom KPZ-a Radenkom Vujasinom, zamjenikom šefa Službe tretmana Milenom Dojder-Trbojević, vaspitačem Duškom Kokoruš, osuđenikom M. B., te je ostvaren detaljan uvid u dosje osuđenog lica.

Uvidom u lični dosje osuđenog konstatirano je sljedeće:

- M. B., s ličnim podacima kao u pasusu prvom, vodi se u matičnoj evidenciji pod brojem 237/2012.
- Na izdržavanju kazne je od 17.9.2012. po presudi Suda BiH, broj: S1 2 K 007349 11 Ko, od 13.10.2011., zbog krivičnog djela neovlašten promet opojnim drogama iz člana 195. stav (1) Krivičnog zakona BiH, za šta mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci.
- Presudom Suda BiH, broj: S1 2 K 012064, od 22.1.2013., objedinjenje su presude Suda BiH, broj: S1 2 K 007349 11 Ko, i Okružnog suda Banja Luka, broj: K-22/05, te mu je izrečena jedinstvena kazna od dvije (2) godine i sedam (7) mjeseci zatvora.
- Da je osuđenik višestruki povratnik koji je ranije više puta pravosnažno osuđen od Okružnog suda Banja Luka, te da je aktuelna kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci izrečena od Osnovnog suda u Kotor-Varoši, koja je zamijenjena novčanom kaznom u iznosu od 18.000 KM.
- Da je Predsjedništvo BiH svojom odlukom, broj: 01-50-1-1133-24/13, od 3.4.2013., odbilo molbu M. B. za pomilovanje.
- Da je Komisija za uslovni otpust BiH rješenjem, broj: 13.4.07-17-820/13, od 30.5.2013., odbila prijedlog direktora KPZ-a Banja Luka za uslovni otpust M. B.
- Da je pritužba M. B. napisana 8.7.2013., a da je prema Nezavisnoj komisiji upućena već 11.7.2013.
- Da je zavodska uprava redovno dostavljala sva pismena kojima se M. B. obraćao nadležnim organima.

- Da je Služba tretmana davala korektna mišljenja o toku i stepenu prevaspitanja i resocijalizacije M. B., te da nije bilo stavova subjektivne prirode koji bi eventualno išli na štetu osuđenog lica.
- Da se nije moglo nepobitno utvrditi da su osuđeniku M. B. uručivana sva pismena koja je dobivao od nadležnih organa kojima se obraćao, iako je raspoloživa dokumentacija u ličnom dosjeu uredno uložena, sortirana i markirana rednim brojevima.

Nakon obavljenih razgovora sa zavodskom upravom, jednim brojem zavodskog osoblja, osuđenikom M. B., te nakon detaljne analize raspoložive dokumentacije, utvrđeno je sljedeće:

- Osuđenik M. B. je po osnovu pravosnažne presude Suda BiH, broj: S1 2 K 007349 11 Ko, od 13.10.2011., na izdržavanju kazne zatvora u KPZ-u „Tunjice“ Banja Luka, od 17.9.2012.
- Osuđeniku M. B. je Sud BiH presudom, broj: S1 2 K 012064, od 22.1.2013., objedinio presude Suda BiH, broj: S1 2 K 007349 11 Ko, i Okružnog suda Banja Luka, broj: K-22/05, od 28.7.2005., te mu je izrečena jedinstvena kazna od dvije (2) godine i sedam (7) mjeseci zatvora.
- U vrijeme izricanja presude Suda BiH kojom su objedinjenje kazne za osuđenika M. B., osuđenik je već bio izdržao kaznu zatvora koju mu je izrekao Okružni suda Banja Luka, broj: K-22/05, od 28.7.2005., te je 20.12.2007., otpušten iz KPZ-a Istočno Sarajevo.
- Pod pretpostavkom da je osuđenik M. B. cijenio da je već izdržao jedan dio objedinjenih kazni, te da mu je realno preostala samo kazna u trajanju od jedne (1) godine i šest (6) mjeseci zatvora koju je izrekao Sud BiH svojom presudom, broj: S1 2 K 007349 11 Ko, od 13.10.2011., zbog krivičnog djela neovlašten promet opojnim drogama iz člana 195. stav (1) Krivičnog zakona BiH, direktor KPZ-a Banja Luka bio je dužan da obavezni prijedlog za uslovni otpust uputi najkasnije 17.8.2013., u skladu s članom 175. stav (1) ZIKS-a BiH.
- Ako je osuđenik M. B. cijenio da je u sklopu objedinjenih kazni izdržao kaznu zatvora dosuđenu od Okružnog suda Banja Luka i dio kazne po presudi Suda BiH direktor KPZ-a Banja Luka trebao je da obavezni prijedlog za uslovni otpust uputi najkasnije 20.7.2013.

Tokom rada po pritužbi osuđenika M. B., te bez namjere upuštanja u komentarisanje odluka Suda BiH, uočeno je da je M. B., vjerovatno, vrlo svjesno i namjerno doveo Sud BiH u stvarnu zabludu u pogledu mogućnosti objedinjavanja kazni, s obzirom da je dio kazne koji je objedinjen (jedna (1) godina i dva (2) mjeseca, izrečena presudom, broj: K-22/05, od 28.7.2005.) već bio izdržao zaključno s danom 20.12.2007.

Sagledavajući sve okolnosti, činjenice i dokaze tokom rada po pritužbi osuđenika M. B., cijeneći svaki dokaz pojedinačno, te sve dokaze u uzajamnoj i logičnoj vezi, Nezavisna komisija je donijela

Z A K L J U Č A K

1. Pritužba osuđenika M. B. u vezi s navodnim nepropisnim i neblagovremenim postupanjem direktora KPZ-a Banja Luka u vezi s obaveznim prijedlogom za njegov uslovni otpust, u skladu s članom 175. stav (1) ZIKS-a BiH, nije OSNOVANA.
2. Utvrđeno je da je direktor KPZ-a Banja Luka, aktom broj: 04-247-2537, od 23.4.2013., u čijem prilogu je Prijedlog za uslovni otpust, broj: 04-247-237/2012, od 23.4.2013., blagovremeno (čak i ranije nego je bio obavezan) uputio zahtjev za uslovni otpust osuđenika M. B. po osnovu člana 175. stav (1) ZIKS-a BiH.
3. Zahtjev za uslovni otpust sadržavao je sve potrebne elemente, u smislu člana 175. stav (2) ZIKS-a BiH.
4. Nije se na pouzdan način moglo utvrditi da su osuđeniku M. B. dostavljana pojedina pismena, izvještaji o vladanju i ponašanju jer nema pisanog traga u ličnom dosjeu. Međutim, na osnovu izjava samog M. B., kao i zavodskog osoblja, može se zaključiti da je imenovani redovno usmeno upoznavan sa sadržajem tih pismena, te da su mu ona prezentirana s ciljem ostvarivanja uvida u njihov sadržaj.

Na osnovu navedenog, Nezavisna komisija cijeni da, po pitanju navoda iz pritužbe, nije bilo povrede prava osuđenog lica utvrđenih ZIKS-om BiH i drugim propisima donesenim na osnovu ovog zakona.

S obzirom da se pouzdano nije moglo utvrditi da su podnosiocu pritužbe redovno uručivana pismena po osnovu korespondencije s nadležnim organima, Nezavisna komisija daje

P R E P O R U K U

Da Uprava KPZ-a Banja Luka uspostavi efikasne procedure i mehanizme na osnovu kojih će se, nedvosmisleno i van svake razumne i opravdane sumnje, moći utvrditi i potvrditi da su osuđenim i pritvorenim licima uručena (dostavljena) sva pismena, odnosno da su upoznati sa svim pismenima koja se odnose na njihova prava, u skladu s važećim propisima, bez obzira da li su internog ili eksternog karaktera.

4. Posjeta KPZ-u Busovača 9.9.2013. godine

Najavljena kontrolna posjeta Kazneno-popravnom zavodu Busovača obavljena je 09.09.2013. godine. Tokom posjete obavljen je razgovor s: direktorom Markom Krištom, nadzornikom

straže Šimunom Badrovom, vaspitačima Semirom Mekićem i Brunom Ivankovićem, doktorom opće prakse Milanom Vujičićem, medicinskim tehničarem Milanom Arapovićem i glavnim kuharom Goranom Šikićem.

Cilj posjete bio je: 1. Kontrola realizacije preporuka datih u Izvještaju od 7.12.2011. i 2. Obavljanje razgovora s pritvorenicima s ciljem utvrđivanja njihovih konkretnih pritužbi.

I. Pregledom Zavoda obuhvaćena je:

1. Kontrola Izvještaja o realizaciji preporuka koje je Zavod u pisanoj formi dostavio Nezavisnoj komisiji 12.12.2012.
2. Neposredna kontrola preporuka uvidom na licu mjesta

PREPORUKA – 1

Neophodno je poboljšati zdravstvenu zaštitu te s tim ciljem stalno angažirati ljekara u zavodskoj ambulanti, kao i dodatno zdravstveno osoblje. Također je potrebno organizirati zdravstvenu zaštitu zatvorenika u zavodskoj ambulanti 24 sata dnevno, što uključuje i dostupnost psihijatra, s obzirom na broj zatvorenika i pritvorenika. S tim ciljem potreban je dodatni angažman Federalnog ministarstva pravde kako bi se osigurala potrebna novčana sredstva radi zapošljavanja navedenih lica.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju Zavoda o realizaciji preporuke odgovoreno je sljedeće: „Ovaj zaključak nije realiziran zbog nedostatka novčanih sredstava.“
2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:
 - KPZ Busovača poluotvorenog tipa zaključio je s dr. Milanom Vujičićem 31.12.2012. ugovor o djelu kojim su obuhvaćeni ljekarski pregledi osuđenih i pritvorenih lica, utvrđivanje zdravstvenog stanja po prijemu, određivanje odgovarajuće terapije, praćenje zdravstvenog stanja osuđenih i pritvorenih lica i po potrebi davanje prijedloga za upućivanje u druge zdravstvene ustanove. Ova zdravstvena zaštita obavlja se jednom sedmično, a po potrebi i češće, shodno ugovoru broj: 01-14-1174/12, od 31.12.2012.

Također, zaključen je ugovor i sa stomatologom i osposobljena je stomatološka ordinacija, te se i angažman ovog specijaliste svodi na dolazak jednom sedmično.

Na osnovu neposrednog razgovora s direktorom i ljekarom, kao i medicinskim tehničarem, može se konstatirati da je ova preporuka samo djelimično realizirana zbog nedostatka finansijskih sredstava za redovno zapošljavanje. Naime, Federalno ministarstvo pravde nije osiguralo potrebna novčana sredstva radi zapošljavanja navedenih lica iz preporuke, psihijatra, ljekara i medicinskog tehničara u stalni radni odnos kako bi se osiguralo adekvatno liječenje i izbjegli dodatni troškovi u vezi sa stalnim angažmanom Doma zdravlja Busovača u pogledu zdravstvenih intervencija

koje su potrebne zatvorenicima. I dalje ostaje problem nepokrivenosti zdravstvenom službom nakon 15 sati jer je zaposlen samo jedan medicinski tehničar.

Zbog toga što u ovom zavodu od 2011. godine nema psihijatra, ostaje stalni problem ne tretiranja psihološkog profila osuđenih lica, što je vaoma značajno za određivanje tretmana i ukupno postupanje sa osuđenim licima.

Uvidom u dokumentaciju konstatirano je da je direktor KPZ-a Busovača nakon preporuka Nezavisne komisije tražio dodatna sredstva od Federalnog ministarstva pravde, ali ona nisu odobrena zbog restrikcija u budžetu Federacije BiH. Također smo upoznati da je Vlada Federacije BiH dala saglasnost na novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji KPZ-a Busovača kojim je predviđeno zapošljavanje navedenih lica, te da se u narednom periodu očekuju sredstva za realizaciju ove obaveze.

Ostaje obaveza da Federalno ministarstvo pravde, shodno iskazanim potrebama Zavoda osigura potrebna novčana sredstva kako bi efikasnije funkcionirala zdravstvena zaštita osuđenika i pritvorenika u ovom zavodu.

PREPORUKA – 2

Potrebno je, što prije, staviti u funkciju novi Paviljon broj 3 kako bi se omogućilo povećanje kapaciteta Zavoda, čime se rješava problem prekobrojnosti kao i problem vraćanja osuđenika koji se upućuju u ovaj zavod. S tim ciljem potrebno je da Ministarstvo pravde Federacije BiH uložiti dodatne napore kako bi se zaposlilo zavodsko osoblje koje je potrebno za normalno funkcioniranje novog paviljona kao i Zavoda u cjelini, a posebno hitnog prijema najmanje jednog odgajatelja.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju Zavoda o realizaciji preporuke odgovoreno je sljedeće: „Ovaj zaključak nije realiziran zbog nedostatka novčanih sredstava. Nije odobreno novo zapošljavanje neophodnog zatvorskog osoblja - minimalno 15 stražara i jednog odgajatelja - te odgovarajuća sredstva za materijalne troškove“.
2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:

Novi Paviljon broj 3 iako je u potpunosti opremljen još prije dvije godine, a koji na raspolaganju ima 50 mjesta nije stavljen u funkciju i zatvoren je jer Ministarstvo pravde Federacije BiH nije osiguralo zapošljavanje potrebnog broja zavodskog osoblja, tj. 15 stražara i jednog odgajatelja.

Uvidom u dokumentaciju Zavoda, konstatirano je da je direktor Zavoda u 2012. godini tražio od Ministarstva pravde Federacije BiH novčana sredstva za zapošljavanje zavodskog osoblja, ali iz razloga navedenih kao i u prethodnoj preporuci nije odobreno traženo zaposlenje. Uvidom na licu mjesta, članovi Nezavisne komisije ponovo su se uvjerali da je ovaj paviljon izgrađen po zatvorskim standardima i da ispunjava sve uslove za smještaj osuđenika. U razgovoru sa

zavodskim osobljem potvrđena je konstatacija da u vrijeme kada govorimo da je veliki broj osuđenih lica na slobodi zbog nedostatka zavodskog smještaja poražavajuća činjenica da ovaj novoizgrađeni i opremljeni paviljon nije stavljen u funkciju.

Ostaje obaveza Federalnog ministarstva pravde da KPZ-u Busovača prioritarno odobri zapošljavanje zavodskog osoblja ili da se sugerira preraspodjela zavodskog osoblja, a sve s ciljem korištenja Paviljona broj 3.

PREPORUKA - 3

Također je potrebno intenzivirati radove na izgradnji Prijemnog odjeljenja koje je neophodno prilikom prijema novih zatvorenika.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju o realizaciji preporuka odgovoreno je sljedeće: „Ovaj zaključak nije realiziran zbog nedostatka novčanih sredstava.“

2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:

Prijemno odjeljenje završeno je s oko 80% radova. Izgrađene su dvije velike prostorije oko 100m². Nedostaje otprilike oko 20% radova kako bi se objekat u potpunosti stavio u funkciju.

Prema izjavi direktora, problem završetka radova je nedostatak novčanih sredstava.

U ovom zavodu zbog neizvršenja ove preporuke i dalje ostaje problem nepostojanja Prijemnog odjeljenja koje je za organizaciju Zavoda veoma važno u smislu ispunjenja zakonskih obaveza koje Zavod ima kod prijema osuđenih i pritvorenih lica, tj. ovo odjeljenje upravo služi za pripremu osuđenih lica za izdržavanje kazne (period posmatranja i određivanja tretmana). Samim tim, ovaj dio obaveze Zavoda prema osuđenom licu se ne poštuje jer se ona odmah smještaju u prostorije s licima koja su već na izdržavanju kazne.

Ostaje preporuka da se što prije osiguraju potrebna finansijska sredstva kako bi se završili radovi na Prijemnom odjeljenju i kako bi se ono stavilo u funkciju.

PREPORUKA - 4

Neophodno je i formiranje radne jedinice u Zavodu u kojoj bi zatvorenici bili radno angažirani s obzirom na sadašnje ograničene mogućnosti Zavoda da radno angažira zatvorenike, što predstavlja bitan faktor njihovog prevaspitavanja i resocijalizacije. Preporučuje se i proširenje Zavoda na susjedne objekte bivše kasarne koji sada propadaju, a koji se mogu preurediti za radni angažman zatvorenika (bravarske i druge radionice, poljoprivredne objekte – uzgoj peradi i sl.).

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju o realizaciji preporuka odgovoreno je sljedeće: „Nije realiziran zbog nedostatka novčanih sredstava i neophodnih kadrova.“
2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:

Uvidom u zavodsku dokumentaciju, tj. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji KPZ-a Busovača, konstatirano je da je organiziranje Privredne jedinice kao zasebne organizacione jedinice predviđeno novim pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji KPZ-a pod nazivom Privredna jedinica „Sajtovići“, a iz kojeg je, također, vidljivo da je djelatnost ove privredne jedinice vaoma raznovrsna, što će omogućiti i veće radno angažiranje osuđenih lica, a što je veoma važan faktor u prevaspitavanju.

Prema informaciji direktora KPZ-a, kasarna Busovača s oko 80 duluma zemlje prema odluci Vlade Federacije BiH stavljena je na raspolaganje KPZ-u Busovača. To će omogućiti i obavljanje određenih djelatnosti posredstvom ove privredne jedinice. Trenutno Zavod koristi samo 8 duluma, a i istovremeno iznajmljuje 6 duluma za radni angažman za oko 25 osuđenih lica na poljoprivrednim radovima.

Prema izjavi direktora, nabavljen je i jedan plastenik, također za radni angažman osuđenih lica, u šta se uvjerila i Nezavisna komisija na licu mjesta.

Ostaje obaveza da se uspostavi Privredna jedinica kako je predviđeno Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i preuzme navedeno zemljište, a sve s ciljem efikasnije radne angažiranosti osuđenih lica.

PREPORUKA – 5

Neophodno je poboljšati i kvalitet slobodnog vremena koje koriste zatvorenici, te u vezi s tim organizirati različite sekcije, edukacije, priredbe i slično, što je, također, bitan faktor njihovog prevaspitavanja i resocijalizacije.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju o realizaciji preporuka odgovoreno je sljedeće: „Ova preporuka djelimično je realizirana. Osnovane su informatička i sportske sekcije, te su otvorene teretana i biblioteka.“
2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:

Uvidom na licu mjesta i obilaskom prostorija u kojima su smještene teretana, informatička sekcija i biblioteka konstatirano je da je preporuka u najvećem dijelu realizirana jer se iz obavljenog razgovora sa osuđenicima uočava da oni koriste ovaj prostor za svoje aktivnosti.

Preporuka realizirana.

PREPORUKA – 6

Također je potrebno, u skladu s mogućnostima, produžiti vrijeme boravka pritvorenika na otvorenom, odnosno omogućiti im boravak na otvorenom u trajanju od najmanje dva sata dnevno.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju o realizaciji preporuka odgovoreno je sljedeće: „Ovo se uglavnom omogućava, osim u slučajevima kada je pritvor pretrpan.“
2. Neposrednim razgovorom sa osuđenim licima i pritvorenicima konstatirano je sljedeće:

Da imaju mogućnost da koriste dva sata na otvorenom i to prije podne jedan, a poslije podne drugi sat, te da uglavnom pravo boravka na otvorenom poštuje zavodsko osoblje.

Preporuka realizirana.

PREPORUKA – 7

Potrebno je, u saradnji s psihijatrom certificiranim za bolesti ovisnosti, sačiniti plan liječenja i resocijalizacije zatvorenika i pritvorenika ovisnika po kojem će postupati zavodsko osoblje. U okviru navedenog plana potrebno je da metadon kao lijek u okviru Zavoda bude dostupan zatvorenicima i pritvorenicima na stručan način, kako bi se izbjegle moguće zloupotrebe.

REALIZACIJA PREPORUKE

1. U Izvještaju o realizaciji preporuka odgovoreno je sljedeće: „Trenutno smo u pregovorima s Kantonalnim zavodom za borbu protiv ovisnosti Zenica na rješavanju ove problematike.“
2. Neposrednom kontrolom preporuka konstatirano je sljedeće:

Uvidom u zavodsku dokumentaciju konstatira se da je zaključen direktni sporazum o tretmanu ovisnika između KPZ-a Busovača i JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona Zenica, s ciljem tretmana ovisnika osuđenika koji su na izdržavanju kazne u KPZ-u Busovača.

Usluge koje se pružaju su pregledi, nadzor i propisivanje odgovarajuće supstitucione terapije ovisnicima, jednomjesečni kontrolni pregledi i testiranje ovisnika, te pružanje usluge edukacije medicinskog osoblja u KPZ-u. Prema ovom sporazumu, podjelu propisane terapije provodi medicinsko osoblje KPZ-a Busovača (Sporazum broj C1-14-6312/12, od 22.10.2012.).

U Zavodu je trenutno 6 osuđenika koji su izrazili želju da se liječe supstidijarnom terapijom metadonom, pod nadzorom ljekara JZU Zenica. Metadon se čuva u čeličnoj kasi u medicinskom odjelu, u tečnom je obliku, što smanjuje mogućnost zloupotrebe, dok se terapija uzima u prisustvu medicinskog tehničara svakodnevno. Nezavisna komisija je u potpunosti zadovoljna realizacijom preporuke br. 7.

Preporuka realizirana.

II. Obavljanje razgovora sa zatvorenicima

Cilj razgovora sa zatvorenicima bio je da se metodom slučajnog odabira zatvorenika provjere navodi u medijima koji se odnose na kvalitet hrane i plaćanje za angažman po osnovu rada u ovom kazneno-popravnom zavodu po pisanju jednog od pritvorenika (S. R.).

Razgovor je obavljen s tri zatvorenika.

Na pitanje kakav je kvalitet hrane u Kazneno-popravnom zavodu, svaki od ispitanika dao je pozitivan odgovor da je kvalitet hrane zadovoljavajući, te da ni jedan od njih nije imao primjedbu.

Na pitanje da li su plaćeni za angažman po osnovu rada, svi su odgovorili potvrdno te naveli koliko iznosi naknada.

Uvidom u Pravilnik o naknadama, konstatirano je da se one plaćaju u skladu s ovim pravilnikom.

Razgovor sa S. R. nije obavljen jer je on u vrijeme posjete Nezavisne komisije koristio vanzavodske pogodnosti.

Sa istim ciljem provjere navoda iz medija pregledana je kuhinja. Uvidom u stanje u kuhinji, Nezavisna komisija zaključila je da je čistoća na zavidnom nivou, da su kuhari čisti i uredni, da je jelovnik određen za sedmicu unaprijed, prilično raznovrstan i s voćem uvrštenim u meni, te potpisan od direktora. Međutim, konstatirana je nepravilnost - uzorci hrane od prethodnog obroka ne čuvaju se u frižideru, što je propisano Pravilnikom o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera, odnosno u frižideru nije bilo na čuvanju nikakvih uzoraka hrane.

Na osnovu navedenog, a u svrhu poboljšanja uslova boravka zatvorenika i pritvorenika u KPZ-u Busovača, Nezavisna komisija daje sljedeće:

P R E P O R U K E

1. Potrebno je da Federalno ministarstvo pravde preduzme potrebne aktivnosti s ciljem angažiranja dodatnih zaposlenika, predviđeno Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji KPZ-a Busovača, čime će se stvoriti uslovi za osiguranje tretmana preodgoja, resocijalizacije i adekvatne zdravstvene zaštite zatvorenika, te da se u funkciju stavi prazan i opremljen prostor Paviljona broj 3.
2. U skladu s članom 40. stav 5. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09), potrebno je uzorke hrane koja se priprema u KPZ-u Busovača čuvati u frižideru 72 sata, što do sada nije bila praksa.

Nakon kontrolnog pregleda, obilaska prostorija i obavljenih razgovora u Kazneno-popravnom zavodu Busovača, zaključak Nezavisne komisije je da je većina predloženih preporuka ispunjena te da je po tom osnovu došlo do poboljšanja uslova boravka u Zavodu, a s tim i većeg stepena poštivanja ljudskih prava. Ostaje obaveza realizacije neispunjenih i novih preporuka.

5. Posjeta KPZ-u Orašje 10.10.2013. godine

Najavljena kontrolna posjeta Kazneno-popravnom zavodu Orašje obavljena je 10.10.2013. godine. Tokom posjete razgovarano je sa: direktorom Ivom Ivkićem, nadzornikom straže Željkom Župarićem, kuharom Pavom Janjićem, medicinskim tehničarem Slavicom Krištić, kao i pritvorenima i zatvorenima kojima je mjeru pritvora, odnosno kaznu izrekao Sud BiH.

Cilj posjete bio je: 1. Kontrola realizacije preporuka datih u Izvještaju 9.11.2012. godine i 2. Utvrđivanje uslova boravka i poštivanja ljudskih prava zatvorenika i pritvorenika.

I. Realizacija preporuka

Pregledom u Zavodu obuhvaćeno je sljedeće:

1. neposredna kontrola preporuka uvidom na licu mjesta.

PREPORUKA – 1

Neophodno je zapošljavanje dodatnog zavodskog osoblja kako bi se proširili kapaciteti Zavoda i efikasnije provodio tretman resocijalizacije. U tu svrhu nužno je zapošljavanje dodatnih službenika zatvorske straže te psihologa, vaspitača, socijalnog radnika i zdravstvenih radnika.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod još uvijek nije zaposlio dodatne službenike, ali su sa svoje strane preduzeli određene aktivnosti radi ispunjavanja ove preporuke. Tako su u martu 2012. godine donijeli Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji u kojem je predviđeno ukupno 96 zaposlenika, te su 12.9.2013. Federalnom ministarstvu pravde uputili zahtjev za angažiranje dva volontera na radno mjesto odgajatelj.

Preporuka nije realizirana, ali je Uprava Zavoda preduzela aktivnosti s ciljem njenog ispunjavanja.
--

PREPORUKA – 2

Neophodno je da Zavod formira prijemno odjeljenje, u skladu s članom 136. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 12/10 i

100/13), u okviru kojeg će utvrđivati prijedlog tretmana zatvorenika, a što je neophodni uslov za postupak njihove resocijalizacije.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod je formirao Prijemno-otpusno odjeljenje.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA – 3.1.

Potrebno je sklopiti ugovor između Zatvora i centra za detoksikaciju u Tuzli radi efikasnijeg tretmana bolesnika ovisnika o narkoticima.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod nije sklopio ugovor s centrom za detoksikaciju, ali, prema izjavi zavodskog osoblja, centar za detoksikaciju vrši redovna testiranja te će u budućnosti angažirati pojedine zatvorenike za tzv. vršnjačku edukaciju.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 3.2.

Neophodno je poboljšati zdravstvenu zaštitu te, u skladu s članom 73. stav 1. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 12/10 i 100/13), stalno angažirati ljekara u zavodskoj ambulanti i organizirati redovne specijalističke preglede u Zavodu. Također, potrebno je organizirati zdravstvenu zaštitu zatvorenika u zavodskoj ambulanti 24 sata dnevno i u tu svrhu zaposliti dodatne medicinske radnike koji bi radili i treću smjenu.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod još uvijek nije stalno radno angažirao dodatno medicinsko osoblje, ali su na osnovu ugovora o djelu angažirali još jednog dodatnog ljekara.

Novim pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji predviđeno je stalno radno angažiranje ljekara opće prakse i neuropsihijatra, te četiri medicinska tehničara.

Preporuka nije realizirana, ali je Uprava Zavoda preduzela aktivnosti s ciljem njenog ispunjavanja.

PREPORUKA – 4.1.

Pritvorenicima omogućiti kupanje najmanje jednom dnevno, u skladu s članom 25. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09).

REALIZACIJA PREPORUKE

Pritvoreniciima je omogućeno kupanje četiri puta sedmično u ljetnim mjesecima, a tri puta sedmično u zimskim mjesecima. Zavodska uprava ističe da se do sada niko od pritvorenika nije žalio na ovakav raspored kupanja, te da je glavni problem neusklađenost državnih i entitetskih pravilnika i zakona.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 4.2.

U skladu s članom 32. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09), ljekar ili drugi zdravstveni radnik Zavoda jednom sedmično vrši kontrolu higijene u sobama i o tome vodi posebnu evidenciju.

REALIZACIJA PREPORUKE

Vrši se kontrola higijene u sobama te se vodi posebna evidencija o izvršenoj kontroli. Uvidom u knjigu kontrole higijene u sobama, utvrđeno je da se ona ne vodi uredno.

Preporuka je djelimično realizirana jer je uspostavljena evidencija, ali se ona ne vodi uredno.

PREPORUKA – 5.2.

U skladu s članom 40. stav 5. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09), uzorke hrane koja se priprema u Zavodu čuvati u frižideru 72 sata, a ne 24 sata kao što je sadašnja praksa.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uzorci hrane od svakog obroka čuvaju se u frižideru 72 sata.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA – 5.2.

U skladu s članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09), ljekar je obavezan najmanje jednom sedmično, a drugi zdravstveni radnik svaki dan obilaziti kuhinju i provjeravati higijenske uslove, način pripremanja hrane, kvalitet namirnica i kaloričnu vrijednost hrane, kao i zdravstveno stanje lica koja rade u kuhinji, te o tome voditi knjigu kontrole kuhinje.

REALIZACIJA PREPORUKE

Vrši se kontrola kuhinje te se vodi posebna evidencija o izvršenoj kontroli. Uvidom u knjigu kontrole kuhinje, utvrđeno je da se ona ne vodi uredno.

Preporuka je djelimično realizirana jer je uspostavljena evidencija, ali se ona neuredno vodi.

PREPORUKA – 6.

Za radno angažiranje zatvorenika neophodno je poboljšati mogućnosti Zavoda. U tu svrhu treba formirati dodatne radne jedinice, a prevashodno u okviru Zavoda registrirati privrednu jedinicu kako bi se osigurao rad zatvorenicima, a time i bolji uslovi u prevaspitavanju i resocijalizaciji.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod je radno angažirao 18 zatvorenika. Još uvijek nisu registrirali privrednu jedinicu, ali je to predviđeno Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji.

Preporuka nije realizirana, ali je Uprava Zavoda preduzela aktivnosti s ciljem njenog ispunjavanja.

PREPORUKA – 7.

Svim zatvorenicima potrebno je osigurati boravak na otvorenom u trajanju od najmanje dva sata dnevno, pa i zatvorenicima koji su pod pojačanim tretmanom koji u sadašnjoj praksi imaju pravo na šetnju u trajanju od sat vremena dnevno. Naime, to pravo, na osnovu člana 84. stav 1. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 12/10 i 100/13), pripada svakom zatvoreniku pa čak i onom koji je upućen u samicu (član 104. stav 1. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH).

REALIZACIJA PREPORUKE

Svi zatvorenici imaju pravo na šetnju dva puta dnevno po 1,5 sat, a pritvorenici dva puta dnevno po 1 sat.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA – 8.

Prostorije za posjete zatvorenicima potrebno je urediti i proširiti njihov kapacitet, što će zatvorenicima omogućiti da provode kvalitetnije vrijeme s članovima svoje porodice, a naročito s djecom.

REALIZACIJA PREPORUKE

Kapacitet prostorija za posjete je isti, ali je Uprava Zavoda u slučaju potrebe omogućila korištenje i dvije priručne prostorije.

Preporuka je djelimično realizirana.

PREPORUKA – 9.

Zatvorenicima koji ne primaju posjete redovno, odnosno ne primaju ih svakog mjeseca, potrebno je omogućiti posjete duže od 30 minuta. Naime, članom 56. stav 3. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09) nije ograničeno trajanje pojedinačnih posjeta, nego je propisano samo da zatvorenici imaju pravo na posjetu u trajanju ne manje od četiri (4) sata mjesečno.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uprava Zavoda omogućava posjetu i u dužem trajanju.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA – 10.

Zavod treba donijeti pravilnik o korištenju videonadzora kojim će se jasno regulirati postupak za pristup serveru i pregledanje snimaka s nadzornih kamera, kao i jasno propisati koje su osobe ovlaštene za te radnje.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod je 1.2.2013. donio Uputstvo o korištenju videonadzora prema kojem su za kontrolu sistema videonadzora i retroaktivno pregledanje snimaka zadužene dvije osobe - nadzornik službe osiguranja i viši referent.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA – 10.1.

Do donošenja pravilnika potrebno je osigurati fizički server sistemom suključarstva ili pečaćenjem kako bi se onemogućile njegove zloupotrebe na štetu zatvorenika.

REALIZACIJA PREPORUKE

Dva od pet servera su pod ključem a, prema izjavi Uprave Zavoda, za fizičko osiguranje potrebna su dodatna finansijska sredstva.

Preporuka je djelimično realizirana.

Na osnovu navedenog, a u svrhu poboljšanja uslova boravka zatvorenika i pritvorenika u KPZ-u Orašje, Nezavisna komisija daje sljedeće:

PREPORUKE

1. Potrebno je da Federalno ministarstvo pravde preduzme potrebne aktivnosti s ciljem angažiranja dodatnih zaposlenika, predviđeno Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji KPZ-a Orašje od marta 2012. godine, čime će se stvoriti uslovi za osiguranje tretmana preodgoja, resocijalizacije i adekvatne zdravstvene zaštite zatvorenika.
2. Potrebno je uredno voditi sve propisane evidencije pa tako i knjigu kontrole higijene u sobama, u skladu s članom 32. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09) i knjigu kontrole kuhinje u skladu s članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09).
3. Potrebno je uredno voditi i sve zdravstvene kartone u kojima će se upisati i svi obavljani pregledi. Naime, konstatirano je da u zdravstvenom kartonu pritvorenika koji je odbijao da uzima hranu nisu unesene svakodnevne kontrole ljekara, u skladu s članom 46. stav 2. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09).
4. Potrebno je svim pritvorenicima i zatvorenicima osigurati svakog dana dovoljnu količinu tople vode za održavanje lične higijene u skladu s članom 24. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09). Naime, konstatirano je da u Prijemno-otpusnom odjeljenju često nema tople vode pa je u vezi s tim potrebno povećati kapacitet bojlera.
5. Potrebno je zabraniti službenicima zatvorske straže da u Zavodu među zatvorenicima nose gumene palice jer je to u suprotnosti s članom 40. stav. 1. Pravilnika o načinu vršenja službe osiguranja, naoružanju i opremi i upotrebi vatrenog oružja i drugih sredstava prinude u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 34/05).

Nakon kontrolnog pregleda, obilaska prostorija i obavljenih razgovora u Kazneno-popravnom zavodu Orašje zaključak Nezavisne komisije je da je većina predloženih preporuka ispunjena. Ostaje obaveza realizacije neispunjenih i novih preporuka.

6. Posjeta KPZ-u Bijeljina 11.10.2013. godine

Najavljena kontrolna posjeta Kazneno-popravnom zavodu Bijeljina obavljena je 11.10.2013. godine. Tokom posjete obavljen je razgovor sa: pomoćnikom direktora za tretman Miroslavom Marićem, pomoćnikom direktora za osiguranje Daliborom Vujnovićem i pomoćnikom direktora za zdravstvo Stankom Blagojevićem.

Cilj posjete bio je Kontrola realizacije preporuka datih u Izvještaju 31.1.2013.

I. Realizacija preporuka

Pregledom u Zavodu obuhvaćeno je sljedeće:

1. Neposredna kontrola preporuka uvidom na licu mjesta.

PREPORUKA – 1

Neophodno je zapošljavanje dodatnog medicinskog tehničara kako bi se osigurala kvalitetnija medicinska zaštita zatvorenika i pritvorenika.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod još uvijek nije zaposlio dodatnog medicinskog tehničara, ali je direktor uputio zahtjev Ministarstvu pravde Republike Srpske za odobravanje zapošljavanja dodatnog medicinskog tehničara. Zavod po potrebi privremeno zapošljava dodatne medicinske tehničare tako da su 23.9.2013. po ugovoru o djelu zaposlili dva medicinska tehničara koja su mijenjala medicinskog tehničara iz Zavoda za vrijeme godišnjeg odmora.

Preporuka nije realizirana, ali je Uprava Zavoda preduzela aktivnosti s ciljem njenog ispunjavanja.

PREPORUKA – 2.1.

Ubrzati aktivnosti na izgradnji novog zavoda koji će imati bolje uslove za smještaj zatvorenika i pritvorenika.

REALIZACIJA PREPORUKE

Za izgradnju novog zavoda KPZ Bijeljina osigurao je sve građevinske dozvole koje su dostavljene Ministarstvu pravde Republike Srpske radi provođenja međunarodnih tendera.

Preporuka nije realizirana, ali je Uprava Zavoda preduzela aktivnosti s ciljem njenog ispunjavanja.

PREPORUKA – 2.2.

Pritvorenicima omogućiti da u svako doba imaju nesmetan pristup sanitarnom čvoru i vodi za piće, u skladu s članom 28. stav 1. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09). U tom smislu potrebno je u svakoj sobi u Pritvorskom odjeljenju napraviti sanitarne čvorove i tekuću vodu.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod nije ništa preduzeo u vezi s navedenom preporukom, s obzirom da se očekuje završetak izgradnje novog zavoda.

Preporuka nije ispunjena.

PREPORUKA – 2.3.

U sobama Pritvorskog odjeljenja uspostaviti sistem alarma koji će omogućiti pritvorenicima da odmah kontaktiraju zavodske službenike, u skladu s članom 18.2. tačka c) Evropskih zatvorskih pravila.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod još uvijek nije uspostavio sistem alarma jer, prema njihovoj izjavi, nedostaju novčana sredstva.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 2.4.

Potrebno je da Zavod provjeri da li sobe u kojima su smješteni zatvorenici i pritvorenici zadovoljavaju standarde smještaja propisane članom 66. stav 2. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 12/10 i 100/13). Ako se nakon izvršenih provjera utvrdi da sobe ne zadovoljavaju standarde smještaja, potrebno je izbaciti pojedine krevete iz soba te na taj način povećati korisnu površinu.

REALIZACIJA PREPORUKE

Prema izjavi Uprave Zavoda, u KPZ-u Bijeljina postoji prekobrojnost zatvorenika jer ih je u trenutku posjete bilo 78, dok je kapacitet oko 55 zatvorenika.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 2.5.

Osigurati da sve sobe imaju dovoljno prirodne svjetlosti koja će omogućiti zatvoreniku i pritvoreniku čitanje pod prirodnim svjetlom u uobičajenim uslovima, u skladu s članom 27. stav 2. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09).

REALIZACIJA PREPORUKE

Ofarbani su vrata i prozori te su s prozora skinuta zamračenja, tako da sobe imaju dovoljno prirodne svjetlosti.

Preporuka realizirana.

PREPORUKA – 2.6.

U svim sobama postaviti dovoljan broj noćnih ormarića za svakog zatvorenika, u skladu s članom 21. stav 1. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09).

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod još uvijek nije nabavio dodatni broj noćnih ormarića jer, prema njihovoj izjavi, nedostaju novčana sredstva.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 2.7.

U sobama instalirati po jedan TV prijemnik, u skladu s članom 36. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09).

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod još uvijek nije instalirao TV prijemnike u sobama jer, prema njihovoj izjavi, nedostaju novčana sredstva, a ta obaveza nije ni propisana entitetskim zakonom i Pravilnikom o kućnom redu.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 2.8.

Osigurati zatvorenicima poseban prostor u kojem će čuvati sezonsku garderobu te naročito obuću, s obzirom da njeno držanje u sobama daje izgled neurednosti i smanjuje korisnu površinu sobe.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod još uvijek nije osigurao poseban prostor za sezonsku odjeću i obuću jer, prema njihovoj izjavi, nedostaje fizički prostor, a navedeni problem rješavaju na način što višak garderobe preko posjeta šalju kući.

Preporuka nije realizirana, ali je Uprava Zavoda preduzela aktivnosti s ciljem njenog ispunjavanja.

PREPORUKA – 2.9.

Renovirati kupatila i sanitarne čvorove.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod nije renovirao kupatila i sanitarne čvorove, ali su od Ministarstva pravde tražili sredstva za te namjene.

Preporuka nije realizirana, ali je Uprava Zavoda preduzela aktivnosti s ciljem njenog ispunjavanja.

PREPORUKA – 2.10

Iako je higijena u sobama zadovoljavajuća, ipak je potrebno da ljekar ili drugi zdravstveni radnik jednom sedmično kontrolira higijenu u sobama i o tome vodi evidenciju, u skladu s članom 32. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 55/09).

REALIZACIJA PREPORUKE

Ljekar sačinjava mjesečni izvještaj o stanju lične i opće higijene zatvorenika i pritvorenika.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 3.

Neophodno je da Zavod formira prijemno odjeljenje u skladu s članom 136. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 12/10 i 100/13) u okviru kojeg će utvrđivati prijedlog tretmana zatvorenika, što je neophodni uslov za postupak njihove resocijalizacije.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod još uvijek nije formirao prijemno odjeljenje jer, prema njihovoj izjavi, nedostaje fizički prostor.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 4.

Potrebno je da se u ličnim dosjeima zatvorenika uredno vode evidencije dokumenata koji se u njima nalaze u skladu s Uputstvom o matičnim knjigama, dosjeu i načinu određivanja tretmana zatvorenika.

REALIZACIJA PREPORUKE

Prema izjavi Uprave Zavoda, svi dokumenti se zavode u lični dosje zatvorenika.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA – 5.

Potrebno je svim pritvorenicima omogućiti boravak na otvorenom od najmanje tri sata dnevno u skladu s članom 84. stav 2. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 12/10 i 100/13). Također je potrebno i

poboljšati sadržaj kruga za šetnju pritvorenika kako bi se kvalitetnije očuvalo njihovo psihofizičko zdravlje.

REALIZACIJA PREPORUKE

Prema izjavi Uprave Zavoda, svi pritvorenici borave na otvorenom najmanje dva sata dnevno, te nije bilo pritužbi na to njihovo pravo. Zavod nema mogućnosti da se pritvorenici bave sportom niti da rade. U novom pritvorskom odjeljenju predviđena su dva kruga za šetnju i jedan sportski teren.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 6.

Potrebno je da Zavod organizira osnivanje sekcija i stimulira zatvorenike da njima pristupe kao dopunskom obliku općeg i stručnog obrazovanja, u skladu s članom 87. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 12/10 i 100/13).

REALIZACIJA PREPORUKE

Prema izjavi Uprave Zavoda, ova preporuka se ne može realizirati zbog nedostatka fizičkog prostora. Do sada je bio realiziran projekat opismenjavanja zatvorenika, a u planu je i kurs engleskog jezika.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 7.1.

U skladu s članom 40. stav 5. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09) uzorke hrane koja se priprema u Zavodu, čuvati u frižideru 72 sata, a ne 24 sata kao što je sadašnja praksa.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uzorci hrane se i dalje čuvaju 24 sata jer je to, prema izjavi Uprave Zavoda, obaveza propisana entitetskim pravilnikom o kućnom redu, a u Zavodu se ne nalaze pritvorenici i zatvorenici Suda BiH

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 7.2.

U skladu s članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09), ljekar je obavezan najmanje jednom sedmično, a drugi zdravstveni radnik svaki dan obilaziti kuhinju i provjeravati higijenske uslove, način pripremanja hrane,

kvalitet namirnica i kaloričnu vrijednost hrane kao i zdravstveno stanje lica koja rade u kuhinji, te o tome voditi knjigu kontrole kuhinje.

REALIZACIJA PREPORUKE

Vodi se uredna evidencija o kontroli kuhinje, te se svaki obrok proba, a ako nema medicinskog tehničara, to radi dežurni u Zavodu.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 8.

Potrebno je proširiti i urediti prostoriju za posjetu zatvorenicima i pritvorenicima kako bi im se, u skladu s članom 24.4. Evropskih zatvorskih pravila, omogućilo da održavaju i unapređuju porodične odnose na što normalniji način.

REALIZACIJA PREPORUKE

Prostorije za posjete nisu proširene jer, prema izjavi Uprave Zavoda, ne postoje finansijska sredstva i fizički prostor, ali su u prostoriju za posjete postavili klima-uređaj.

Preporuka je djelimično realizirana.

PREPORUKA – 9.

Potrebno je da Zavod donese pravilnik o korištenju videonadzora kojim će se jasno regulirati postupak za pristup serveru i pregledanje snimaka s nadzornih kamera kao i jasno propisati koja su lica ovlaštena za te radnje.

REALIZACIJA PREPORUKE

Prema izjavi Uprave Zavoda, uvid u videonadzor imaju: direktor, pomoćnik direktora za osiguranje i njegov zamjenik, ali o tome nemaju nikakav pravilnik niti uputstvo.

Preporuka nije realizirana.

Na osnovu navedenog, a u svrhu poboljšanja uslova boravka zatvorenika i pritvorenika u KPZ-u Bijeljina, Nezavisna komisija daje sljedeće:

P R E P O R U K E

1. Potrebno je da Ministarstvo pravde Republike Srpske preduzme hitne mjere s ciljem završetka izgradnje novog zavoda na lokalitetu Golo Brdo s obzirom na veoma loše uslove boravka zatvorenika i pritvorenika u postojećem zavodu. Najlošije uslove boravka imaju pritvorenici, te je potrebno što hitnije osposobiti novo pritvorsko odjeljenje čiji su objekti već izgrađeni.

2. Potrebno je smanjiti broj zatvorenika jer je evidentirana prekobrojnost, što naročito dolazi do izražaja s obzirom na veoma loše uslove boravka.
3. Ponovo se naglašava potreba da Ministarstvo pravde BiH preduzme potrebne mjere s ciljem usaglašavanja državnih i entitetskih pravilnika i zakona.
4. Preporučuje se Sudu BiH da ne upućuje osuđenike i pritvorenike u KPZ-u Bijeljina zbog veoma loših uslova boravka i nemogućnosti osiguravanja primjene odredbi Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH i Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH.

Nakon kontrolnog pregleda, obilaska prostorija i obavljenih razgovora u Kazneno-popravnom zavodu Bijeljina, zaključak Nezavisne komisije je da većina predloženih preporuka nije ispunjena i da su i dalje nezadovoljavajući uslovi boravka zatvorenika i pritvorenika pa je potrebno intenzivirati izgradnju novog zavoda, te što hitnije staviti u funkciju novoizgrađeno pritvorsko odjeljenje.

7. Posjeta Pritvorskoj jedinici na državnom nivou 08.11.2013. godine

Najavljena kontrolna posjeta Pritvorskoj jedinici na državnom nivou obavljena je 08.11.2013. godine. Tokom posjete obavljen je razgovor s: v.d. upravnikom Draganom Graznovom i komandirrom Huseinom Hajdarevićem. Prema navodima v.d. upravnika, osnovni problem u Pritvorskoj jedinici jeste starost i dotrajalost kontejnera u kojima su smješteni pritvorenici, tako da ih je potrebno svakodnevno popravljati.

Cilj posjete bio je: 1. Kontrola realizacije preporuka datih u Izvještaju od 8.9.2011. i 2. Obavljanje razgovora s pritvorenicima s ciljem utvrđivanja njihovih konkretnih pritužbi.

I. Realizacija preporuka

Pregledom u Zavodu obuhvaćena je:

1. neposredna kontrola preporuka uvidom na licu mjesta.

PREPORUKA – 1

Neophodno je preduzeti hitne mjere kako bi se pritvoreniku s invaliditetom Z. B. osigurali osnovni uslovi za život. U vezi s tim, potrebno je da Ministarstvo pravde BiH hitno premjesti pritvorenika u drugi zavod koji ima odgovarajući smještaj za invalidna lica (KPZ Tunjice u Banjoj Luci). Ako Ministarstvo pravde BiH nije u mogućnosti pritvoreniku Z. B. osigurati novi odgovarajući smještaj, onda je potrebno da se objekat Pritvorske jedinice prilagodi potrebama invalidnih lica, što zahtijeva preuređivanje kompletnog objekta i ćelije.

REALIZACIJA PREPORUKE

Nezavisna komisija konstatirala je da je pritvorenik Z. B. premješten u KPZ „Tunjice“ Banja Luka.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA – 2

Potrebno je uložiti dodatna sredstva u ambulantu i za nabavku uređaja i opreme koja će pomoći u boljoj zdravstvenoj zaštiti pritvorenika. Kao prioritet ističe se nabavka medicinske opreme potrebne za nesmetano liječenje i normalan život pritvorenika koji imaju teže zdravstvene probleme. Osim toga, za invalidnog pritvorenika potrebno je nabaviti i antidekubitalni dušek, jastuk za sjedenje, impregnirani čaršaf, urinarne katetere i kese te kolica.

REALIZACIJA PREPORUKE

U ćeliju je premješten bolnički krevet čiji se položaj mogao prilagoditi potrebama pritvorenog lica. Također su uz krevet nabavili ortopedske dodatke koji su omogućavali da se pritvoreno lice samo prebacuje s kreveta na kolica, odnosno da mijenja položaj, tuš je prilagođen, nabavljeno je elastično crijevo, čime je omogućeno pritvorenom licu da se samostalno brine o higijeni, izmijenjeni su svi lijekovi i nabavljeni najsavremeniji za njegov status. Navedene aktivnosti obustavljene su jer je po Rješenju Suda Bosne i Hercegovine, broj: S1 1 K003472 11 KRŽ 2 (X-KR-08/549), od 25.10.2011., za ovo lice ukinut pritvor.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA – 3

Potrebno je lijekove s psihoaktivnim supstancama u ambulanti osigurati od krađe i zloupotrebe, i to tako da se čuvaju u čeličnoj kasi koja se zaključava preko noći. Potrebno je snabdjeti Pritvorsku jedinicu testovima za detekciju psihoaktivnih supstanci u tjelesnim tečnostima, a testiranje provoditi prema verificiranim protokolima. Osim toga, potrebno je uspostaviti procedure za prijem ovisnika iako njih trenutno nema u pritvoru, te osigurati dostupnost povjerljivog savjetovanja s psihologom.

REALIZACIJA PREPORUKE

Lijekovi s psihoaktivnim supstancama u ambulanti Pritvorske jedinice osigurani su od krađe i zloupotrebe i čuvaju se u metalnoj kasi koja ima tajnu šifru, stalno je zaključana i pod kontrolom. Pritvorska jedinica snabdjevena je testovima za detekciju psihoaktivnih supstanci u tjelesnim tečnostima, a testiranje provodi prema verificiranim protokolima. U dijelu preporuke koji se odnosi na uspostavljanje procedura za prijem ovisnika, zdravstvena služba Pritvorske jedinice dostavila je Ministarstvu pravde BiH, kao nadležnom ministarstvu,

prijedlog za izradu pravilnika o nabavci, evidenciji, pohranjivanju, upotrebi i kontroli opojnih lijekova za potrebe Pritvorske jedinice.

Kako Pritvorska jedinica u okviru pružanja medicinskih usluga nema psihologa, postignut je neformalni dogovor s nevladinom organizacijom Viktorija da joj se dva puta mjesečno stavi na raspolaganje diplomirani psiholog. Time se nije adekvatno odgovorilo na zahtjev Nezavisne komisije za uspostavljanje psihijatrijske zaštite pritvorenika u Pritvorskoj jedinici. Zatečeno stanje je da pritvorski ljekar traži odobrenje od Suda BiH za angažiranje psihologa ili psihijatra po uočenom problemu. Takvo reagiranje „post festum“ može dovesti do većih trauma među pritvorenicima ili između osoblja i pritvorenika. Iz razgovora s pritvorenicima primjetna je napetost koja vlada između pojedinih čuvara i pritvorenika, te se pretpostavlja da već sad postoji ciljna grupa s kojom psihijatar/psiholog mora intenzivno raditi.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 4

Potrebno je postaviti posebno izdvojenu kutiju za pritužbe na rad osoblja Pritvorske jedinice koja treba biti lako dostupna pritvorenicima za ubacivanje anonimnih prijava.

REALIZACIJA PREPORUKE

Postavljeno je posebno izdvojeno sanduče za pritužbe i pohvale na rad osoblja Pritvorske jedinice i ono je lako dostupno pritvorenicima za anonimne prijave. Sanduče je postavljeno pored vrata koja vode u krug za šetnju.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA – 5

Potrebno je da ljekar Pritvorske jedinice ili drugo stručno lice vodi kontrolnu knjigu hrane. Naime, hrana za pritvorenike Pritvorske jedinice priprema se u KPZ-u Kula odakle se transportira do Pritvorske jedinice. Na ovaj način ljekar ili stručno lice Pritvorske jedinice ne može kontrolirati kvalitet, količinu hrane i higijenske uslove za spremanje hrane. S obzirom da u Pritvorskoj jedinici ne postoje uslovi za pripremanje hrane, potrebno je da ljekar ili stručno lice Pritvorske jedinice vrši redovnu kontrolu hrane koja se priprema u KPZ-u Kula te da se sam transport hrane vrši pod njegovim nadzorom, o čemu će voditi svoju kontrolnu knjigu.

REALIZACIJA PREPORUKE

Pritvorska jedinica je, 4.2.2012., zaključila Ugovor o nabavci hrane za potrebe pritvorenih lica u Pritvorskoj jedinici između Ministarstva pravde BiH i KPZ-a Istočno Sarajevo kojim je decidno uređen postupak pripreme, kvaliteta i kvantiteta obroka, poštivanje sigurnosnih sanitetsko-higijenskih mjera, vođenja svih potrebnih evidencija, kao i postupak probanja,

odnosno zadržavanja uzoraka, u skladu s provedbenim propisima kojima se regulira ta oblast. Ovlašteni zavodski službenici Pritvorske jedinice vrše transport obroka u originalnim kutijama. Navedenim procedurama u potpunosti su regulirane sigurnosne higijensko-sanitarne mjere, kao i čuvanje, odnosno evidencija hrane za potrebe pritvorenih lica u Pritvorskoj jedinici.

Preporuka nije realizirana mada je Pritvorska jedinica zaključivanjem ugovora s KPZ-om Istočno Sarajevo pravno regulirala postupak nabavke i transporta hrane.

PREPORUKA – 6

Potrebno je zapečatiti sobu u kojoj je server kamere, odnosno pohranjeni snimci videonadzora, tj. osigurati je tako da se eliminira moguća zloupotreba videozapisa.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zapečaćena je soba u kojoj je server kamere, odnosno pohranjeni snimci videonadzora, čime se eliminirala mogućnost zloupotrebe videozapisa.

Kako je u toj sobi i druga aparatura, kojom se omogućava nesmetan rad Pritvorske jedinice, mogući i opravdan postupak ulaska u sobu uredila je Uprava Pritvorske jedinice posebnom Naredbom, broj: SL-475/11, od 4.10.2011.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA – 7

Potrebno je osigurati zajedničke prostorije za objedovanje, što će doprinijeti poboljšanju higijenskih uslova u ćelijama.

REALIZACIJA PREPORUKE

Postupajući po preporuci kojom se zahtijeva osiguranje zajedničkih prostorija za objedovanje pritvorenih lica, obavještavamo vas da je po njoj nemoguće postupiti zbog nedovoljnog prostornog kapaciteta u Pritvorskoj jedinici na državnom nivou.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 8

Potrebno je zdravstvenu zaštitu pritvorenika M. K. provesti u skladu s odredbama ZIKS-a koje se odnose na zdravstvenu zaštitu pritvorenika. S obzirom da je objekat Pritvorske jedinice privremenog karaktera, potrebno je da Vijeće ministara BiH i Ministarstvo pravde BiH ubrzaju aktivnosti na izgradnji objekta državnog zatvora.

REALIZACIJA PREPORUKE

Objekat državnog zavoda još uvijek nije izgrađen.

Preporuka nije realizirana.

II. Obavljeni razgovori s pritvorenicima

1. Pritvorenik S.I. imao je sljedeće konkretne pritužbe:

- Smatra da je pogrešno što se većina pritužbi Upravi upućuje otvoreno, i to preko službenika zatvorske straže.

Nezavisna komisija upoznala je pritvorenika s mogućnošću slanja anonimnih predstavljanja putem posebnog sandučića koji je postavljen za te namjene.

- Prije otprilike dva mjeseca imao je pritužbu na rad jednog službenika zatvorske straže koji je, prema njegovom mišljenju, neprofesionalno postupao. Povodom te pritužbe pritvorenik je u svojoj zabilješci naveo da traži razgovor s Upravom, ali do tog razgovora nikada nije došlo.

Izvršenim provjerama utvrđeno je da je s navedenim događajem upoznat komandir te da je s pritvorenikom odmah obavio razgovor komandir straže koji je u Upravi. Stav komandira i v.d. upravnika je da u ovom događaju nije bilo neprofesionalnog ponašanja zatvorskog stražara niti da su povrijeđena prava pritvorenika.

- Pritvorska jedinica ne šalje njegova pismena koja upućuje Sudu BiH i Ministarstvu pravde BiH jer misli da ove institucije njegova pismena nikada nisu zaprimila.

Izvršenim provjerama u dosjeu pritvorenika utvrđeno je da u njemu ima više fotokopija njegovih pismena upućenih Sudu BiH i drugim institucijama na kojima su prijemni pečati, što dokazuje da su svi uredno dostavljeni.

2. Pritvorenik M.J. nije imao pritužbi na uslove smještaja i poštivanje njegovih ljudskih prava. Imao je pritužbu na Ministarstvo pravde BiH s obzirom da ne dozvoljavaju dolazak njegove supruge kojoj je izrečena zabrana ulaska u BiH pa stoga nije u mogućnosti da ga posjećuje.

Pritvorenik je obaviješten da ova pitanja nisu u nadležnosti Nezavisne komisije.

3. Pritvorenik T.Z. nije imao pritužbi na uslove smještaja i poštivanja njegovih ljudskih prava. Imao je pritužbi na rad Suda BiH s obzirom da su mu oduzeta njegova finansijska sredstva pa smatra da je na taj način ugrožena egzistencija njegovom maloljetnom djetetu.

Pritvorenik je obaviješten da ova pitanja nisu u nadležnosti Nezavisne komisije.

Na osnovu navedenog, a u svrhu poboljšanja uslova boravka pritvorenika u Pritvorskoj jedinici na državnom nivou, Nezavisna komisija daje sljedeće:

PREPORUKE

1. Ponovo se naglašava potreba da Ministarstvo pravde BiH intenzivira aktivnosti na izgradnji državnog zavoda, s obzirom da je Pritvorska jedinica privremenog karaktera i izgrađena od kontejnera koji su zbog starosti u sve lošijem stanju i zahtijevaju svakodnevne popravke. Također bi se izgradnjom državnog zavoda riješio problem i ishrane pritvorenika jer Pritvorska jedinica, zbog nedostatka prostora, nema kuhinju pa se hrana za pritvorenike priprema i transportira iz KPZ-a Istočno Sarajevo „Kula“.
2. Potrebno je u što kraćem roku uspostaviti profesionalnu psihijatrijsku zaštitu pritvorenika na način da se angažira klinički psihijatar najmanje jednom mjesečno. Preporučujemo da se sklopi ugovor s nadležnom institucijom iz Sarajeva radi pružanja ovih usluga, kako bi se mogao kvalitetno pokriti tretman pritvorenika i pritvorskog osoblja, odnosno čuvara.
3. Potrebno je dosjee pritvorenika uredno voditi, odnosno evidentirati sve dokumente koji su u njima.
4. Preporučuje se ljekaru Pritvorske jedinice da ljekarsku dokumentaciju pritvorenika drži na jednom mjestu, uvezanu i hronološki sređenu, kako bi se uvidom u zdravstveni karton mogle prikupiti kvalitetne informacije o zdravstvenom stanju pritvorenika.

Nakon kontrolnog pregleda i obavljenih razgovora zaključak Nezavisne komisije je da je u Pritvorskoj jedinici na državnom nivou većina predloženih preporuka ispunjena izuzev izgradnje novog objekta i angažiranja psihijatra/psihologa, što je u nadležnosti Ministarstva pravde BiH.

8. Posjeta KPZ-u Mostar 28.11.2013. godine

Najavljena kontrolna posjeta Kazneno-popravnim zavodu Mostar obavljena je 28.11.2013. godine. Tokom posjete obavljen je razgovor s direktorom Romeom Zelenikom, kao i pritvorenicima i zatvorenicima kojima je mjeru pritvora, odnosno kaznu izrekao Sud BiH.

Cilj posjete bio je: 1. Kontrola realizacije preporuka datih u Izvještaju 29.3.2012. i 2. Obilazak privredne jedinice na lokalitetu Rodobolja i izgradnje novog objekta na Rodoču.

I. Realizacija preporuka

PREPORUKA – 1

Izvršenim pregledom utvrđeno je da KPZ u Mostaru raspolaže ograničenim prostorom usljed čega zatvorenici imaju ograničene mogućnosti kvalitetnog korištenja svog slobodnog vremena. Naime, zatvorenici na raspolaganju imaju samo manji krug za šetnju bez ikakvih sportskih sadržaja, te manju teretanu i biblioteku. Iz tih razloga potrebno je ubrzati aktivnosti na izgradnji novog zavoda koji će imati više prostora,

čime će se poboljšati kvalitet i raznovrsnost slobodnih aktivnosti koje će biti na raspolaganju zatvorenicima.

REALIZACIJA PREPORUKE

Novi objekti Zavoda još uvijek nisu završeni, odnosno završena je samo prva faza dok za preostale tri nedostaju novčana sredstva.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 2

Neophodno je poboljšati uslove boravka u pojedinim sobama te iznijeti neke nekorištene krevete koji sobama daju izgled prenatrpanosti kao i sanirati dijelove zidova koji su oštećeni. Također, potrebno je da Uprava Zavoda dostavi informaciju o kvadraturi svake sobe i broju zatvorenika koji su tamo smješteni, a vezi s konkretnim pritužbama o prenatrpanosti pojedinih soba u kojima su smješteni osuđenici.

REALIZACIJA PREPORUKE

Prema izjavi zavodskog osoblja, sve sobe u kojima su smješteni pritvorenici i zatvorenici ispunjavaju standarde koji se tiču potrebne kvadrature, tako da smatraju da tu nema nikakvih nepravilnosti. Također, sanirani su oštećeni dijelovi zidova.

Preporuka je djelimično realizirana.

PREPORUKA – 3.

Neophodno je poboljšati zdravstvenu zaštitu, te u tu svrhu stalno angažirati ljekara u zavodskoj ambulanti kao i dodatno zdravstveno osoblje, te smanjiti period čekanja na specijalističke preglede. Također je potrebno organizirati zdravstvenu zaštitu zatvorenika u zavodskoj ambulanti 24 sata dnevno. Potreban je dodatni angažman Federalnog ministarstva pravde kako bi se osigurala potrebna novčana sredstva s ciljem zapošljavanja navedenih lica.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod je sklopio ugovor o djelu s jednim medicinskim tehničarem, ali još uvijek nedostaju tri medicinska tehničara kao i stalno zaposleni ljekar koji je sada angažiran po ugovoru o djelu. Zavodska uprava pokušala je zaključiti ugovor s Centrom za liječenje ovisnosti grada Mostara čiji bi zaposlenici dolazili u Zavod i davali terapiju ovisnicima, ali navedeni ugovor još uvijek nije potpisan jer, prema izjavi zavodskog osoblja, nedostaju novčana sredstva u iznosu od 6.000 KM godišnje.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 4.

Neophodno je i formiranje dodatnih radnih jedinica unutar Zavoda u kojima bi osuđenici bili radno angažirani, a s obzirom na sadašnje ograničene mogućnosti Zavoda da radno angažiraju osuđenike, što predstavlja bitan faktor njihovog prevaspitavanja i resocijalizacije.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zavod nije povećao mogućnosti za radno zapošljavanje zatvorenika s obzirom da za to nedostaju sredstva. Glavna prepreka formiranja dodatnih radnih jedinica je, prema izjavi zavodskog osoblja, ta što postojeća privredna jedinica Zavoda nije kao takva registrirana pa nema ni žiroračun, te stoga ne može ni prodavati proizvedenu robu.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 5.

Potrebno je povećati vrijeme boravka pritvorenika na otvorenom prostoru, odnosno omogućiti im boravak na otvorenom u trajanju od najmanje dva sata dnevno, za razliku od dosadašnjih sat vremena.

REALIZACIJA PREPORUKE

Pritvorenicima je omogućen boravak na otvorenom u trajanju od najmanje dva sata dnevno, a što je, prema izjavi zavodskog osoblja, rezultat činjenice da je u Pritvorskom odjeljenju smješteno svega osam pritvorenika.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA – 6

Potrebno je izmjestiti kutiju za pritužbe osuđenika. Naime, kutija je postavljena neposredno pored stola dežurnog službenika, tako da osuđenici koji namjeravaju dostaviti anonimnu predstavku ne mogu osigurati svoju anonimnost.

REALIZACIJA PREPORUKE

Kutija za pritužbe zatvorenika nije izmještena ali, s obzirom na ograničene prostorne kapacitete Zavoda, ne postoji bolje mjesto od postojećeg koje je pored ulaza u krug za šetnju.

Preporuka je realizirana.

PREPORUKA – 7.

Potrebno je svim osuđencima omogućiti pravo na nesmetano komuniciranje telefonom. Naime, članovi Nezavisne komisije smatraju da osuđencima nije u cijelosti omogućeno korištenje ovog prava i to usljed ograničavanja poziva na samo sedam telefonskih brojeva koje moraju unaprijed prijaviti. Iz tih razloga potrebno je da

Federalno ministarstvo pravde preduzme potrebne mjere kako bi se osuđenima omogućilo nesmetano komuniciranje s vanjskim svijetom.

REALIZACIJA PREPORUKE

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 8.

Potrebno je i da Federalno ministarstvo pravde provjeri cijene i kvalitet usluga telefonskog operatera T3 koji su vlasnici telefonskih govornica u Zavodu, a u vezi s konkretnim pritužbama osuđenika da su cijene telefonskih usluga znatno veće, a da je kvalitet veza znatno lošiji.

REALIZACIJA PREPORUKE

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 9.

Potrebno je da Uprava KPZ-a Mostar preispita odluku o zabrani unošenja hrane u Zavod i o primanju paketa s hranom. Naime, iako je cilj ove zabrane sprečavanje unošenja zabranjenih predmeta i narkotika u Zavod, članovi Nezavisne komisije ipak smatraju da se ovaj cilj može postići i nekim drugim, manje radikalnim mjerama, kao što su pojačane kontrole, ili ograničavanjem zabrane samo na određene kategorije osuđenika.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uprava Zavoda dozvoljava unos domaće hrane u Zavod i konzumacija je dozvoljena samo za vrijeme posjete, ali se ne može unositi u paviljone.

Preporuka je djelimično realizirana.

PREPORUKA – 10.

Neophodno je donijeti interni pravilnik o korištenju videonadzora u Zavodu kojim će se obavezno propisati pečačenje sobe u kojoj je videotehnika za nadzor i osigurati druge mjere kako bi se spriječilo da osoblje zloupotrebljava videonadzor na štetu zatvorenika.

REALIZACIJA PREPORUKE

Postoji samo usmeno uputstvo o načinu korištenja videonadzora dok je, prema izjavi zavodskog osoblja, u toku izrada Pravilnika o upotrebi videonadzora od strane Federalnog ministarstva pravde.

Preporuka nije realizirana.

II. Obavljeni razgovori sa zatvorenima

Tokom posjete obavljen je razgovor s predstavnicima zatvorenika, i to njih sedam iz kolektiva 1, 2 i 3 koji su iznijeli sljedeće pritužbe:

- Telefonske govornice su skupe i često su van upotrebe;
- Zatvorenici nemaju dovoljno prostora za slobodne aktivnosti, te su tražili prostor za stoni tenis koji bi koristili za vrijeme loših vremenskih uslova, ali im to nije odobreno. Također, imaju samo računarsku sekciju i teretanu;
- U kantini su veoma loši proizvodi, a hranu ne smiju unositi u paviljone, što je potvrđeno i u razgovoru s direktorom koji je naveo da je loš kvalitet namirnica i u kuhinji;
- Sobe u kojima su smješteni zatvorenici su premale, a naročito soba broj 49 u kojoj su smještene četiri osobe, a kvadratura je 12,5 m², te soba broj 22 u kojoj je smješteno šest osoba, a kvadratura je 20 m²;
- Starije osobe su smještene u istim sobama s mlađim osobama;
- U dnevnom boravku nema prozora;
- Neodgovarajuća zdravstvena zaštita, čak zatvorenici jedan drugom daju inzulin;
- Neodobranje vanzavodskih pogodnosti;
- Nemogućnost da s depozita podignu novac u gotovini;
- Jednolična ishrana;
- Vanzavodske pogodnosti ne mogu se spajati s državnim praznicima;
- Zabrana korištenja laptopa;
- Nisu glasali jer niko nije organizirao glasanje;
- Zatvoreniku S.Š. ukinuta invalidnina;
- Korištenje godišnjeg odmora je moguće tek nakon 11 mjeseci, a pri tome se godišnji odmor ne može prenijeti u novu kalendarsku godinu. Nakon toga, korištenje novog godišnjeg odmora je moguće tek nakon proteka 11 mjeseci;
- Pritvorenik D.Š. napisao je pritužbu na rad ljekara i dostavio je direktoru koji je proslijedio ljekaru.

Na osnovu svega navedenog, a u svrhu poboljšanja uslova boravka zatvorenika i pritvorenika u KPZ-u Mostar, Nezavisna komisija daje sljedeće:

P R E P O R U K E

1. Potrebno je da Uprava KPZ-a Mostar:

- a. Uredi prostorije dnevnog boravka u kojima zatvorenici provode slobodno vrijeme i u njima postavi prozore koji će biti dovoljno veliki da bi zatvorenici mogli čitati i raditi pod prirodnim svjetlom, kao što je to propisano članom 18.2 tačka a) Evropskih zatvorskih pravila.
 - b. U vezi s konkretnim pritužbama pojedinih zatvorenika, preispita postojeći raspored zatvorenika u sobama s obzirom da je članom 18.6 Evropskih zatvorskih pravila propisano da će smještaj dijeliti nekoliko zatvorenika samo ako se zatvorenici međusobno slažu.
 - c. U skladu s mogućnostima Zavoda, poboljša kvalitet i raznovrsnost slobodnih aktivnosti te, na osnovu konkretnih pritužbi zatvorenika, pokuša osigurati prostoriju za stoni tenis koja će zajedno s postojećom teretanom predstavljati alternativne načine vježbanja zatvorenika u slučajevima kada je zatvorenicima onemogućeno da se zbog loših vremenskih uslova bave fizičkom aktivnošću na otvorenom, što je i propisano čl. 27.1 i 27.2 Evropskih zatvorskih pravila.
2. Potrebno je da Federalno ministarstvo pravde preduzme sljedeće aktivnosti:
- 2.1. Osigura potrebne finansijske i druge uslove za radno angažiranje potrebnog medicinskog osoblja te zaključivanje ugovora s Centrom za liječenje ovisnosti grada Mostara, čime će se znatno unaprijediti zdravstvena zaštita zatvorenika;
 - 2.2. Preispita opravdanost donesenog uputstva kojim se ograničava telefonski kontakt zatvorenika na sedam brojeva jer se na taj način ograničava kontakt zatvorenika s vanjskim svijetom, propisan odredbama čl. 24.1 i 24.5 Evropskih zatvorskih pravila;
 - 2.3. Izvrši kontrolu cijena i kvaliteta usluga telefonskog operatera T3;
 - 2.4. Izvrši kontrolu kvaliteta namirnica i proizvoda koji se koriste u kuhinjama i nabavljaju u kantinama zavoda u Federaciji BiH;
 - 2.5. Omogući registraciju privrednih jedinica kako bi one mogle ekonomično poslovati, što bi omogućilo povećanje mogućnosti Zavoda za radno angažiranje zatvorenika.
3. Potrebno je da Federalni zavod PIO/MIO dostavi informaciju da li je bilo kojem zatvoreniku ukinuto pravo na invalidsku penziju, jer bi takvo postupanje bilo u suprotnosti s članom 3. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 12/10 i 100/13), prema kojem lica koja izvršavaju krivičnu sankciju zadržavaju sva prava izuzev u granicama neophodnim za ostvarivanje cilja zbog kojeg su izrečene.
4. Potrebno je da Centralna izborna komisija BiH dostavi informaciju da li je na zadnjim izborima organizirano glasanje zatvorenika u KPZ-u Mostar, u skladu s članom 58.

Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 12/10 i 100/13).

5. Potrebno je da Ministarstvo pravde BiH izmijeni član 33. Pravilnika o pogodnostima i godišnjem odmoru zatvorenika koji izvršavaju kaznu zatvora u zavodu za izvršenje krivičnih sankcija i drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, br. 67/09 i 20/12), a kojim je propisano da se korištenje godišnjeg odmora zatvorenika ne može prenijeti iz jedne godine u drugu godinu, s obzirom da je on u suprotnosti s važećim zakonodavstvom kojim se reguliraju radni odnosi prema kojima se godišnji odmor može koristiti do 30. juna naredne godine.

Nakon kontrolnog pregleda i obavljenih razgovora u Kazneno-popravnom zavodu Mostar, zaključak Nezavisne komisije je da su dosadašnje predložene preporuke samo djelimično realizirane, te da je za realizaciju većine preporuka, a naročito izgradnje novih objekata Zavoda, potrebno intenzivnije učešće i svih nivoa zakonodavne i izvršne vlasti u Federaciji BiH i u BiH.

9. Posjeta KPZ-u Trebinje 29.11.2013. godine

Najavljena kontrolna posjeta Kazneno-popravnom zavodu Trebinje obavljena je 29.11.2013. godine. Tokom posjete obavljen je razgovor s: pomoćnikom direktora za Privrednu jedinicu Miroslavom Rankovićem, pomoćnikom direktora za tretman Zdravkom Miljanovićem i rukovodiocem odjeljenja za pritvor Goranom Miljanovićem.

Cilj posjete bio je: 1. Kontrola realizacije preporuka datih u Izvještaju od 15.5.2012. i 2. Obilazak Privredne jedinice

I. Realizacija preporuka

Pregledom u Zavodu obuhvaćena je:

1. neposredna kontrola preporuka uvidom na licu mjesta.

PREPORUKA – 1

Neophodno je što hitnije u pritvoreničkim sobama stvoriti uslove za kvalitetniji boravak pritvorenih lica, uvođenjem tekuće vode u prosotrije, i to postavljanjem umivaonika i mokrog čvora, s obzirom da je pritvorenicima ograničena mogućnost izlaska iz soba u kojima borave.

REALIZACIJA PREPORUKE

Navedena preporuka još uvijek nije realizirana, s obzirom da je objekat KPZ-a Trebinje veoma star pa su za njegovo uređenje potrebna velika ulaganja.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 2

Hitno treba poboljšati zdravstvenu zaštitu, te s tim ciljem stalno angažirati ljekara i drugo medicinsko osoblje. Najmanje što bi trebalo je da se svakodnevno pruži potrebna zdravstvena zaštita i osigura prisustvo medicinskog tehničara, što sada nije slučaj.

REALIZACIJA PREPORUKE

Zaposlena su dva medicinska tehničara dok je ljekar još uvijek angažiran po osnovu ugovora o djelu.

Preporuka je djelimično realizirana.

PREPORUKA – 3.

Neophodno je poboljšati osnovne higijenske uslove u kupatilima i WC-ima jer se nije stekao dojam da je higijena na zadovoljavajućem nivou, iako su neke sanitarne prostorije nedavno djelimično renovirane.

REALIZACIJA PREPORUKE

U potpunosti je rekonstruirana kanalizaciona mreža tako što je glavna kanalizaciona mreža urađena iznova, te su renovirana kupatila za zatvorenike i pritvorenike, a u toku je renoviranje i ostalih sanitarnih prostorija.

Preporuka je većim dijelom realizirana.

PREPORUKA – 4.

Potrebno je da se u okviru KPZ-a Trebinje postavi kutija za pritužbe, i na pritvoreničkom i na odjeljenju za zatvorenike, koja će biti lako dostupna svim zatvorenicima i pritvorenicima i koja će im osiguravati anonimnost.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uprava Zavoda nabavila je kutije za anonimne pritužbe, ali ih još uvijek nije postavila, što obrazlažu činjenicom da njihovo postavljanje i žalbene procedure nisu regulirane nikakvim zakonskim ili podzakonskim aktom, te da je KPZ Trebinje mali zavod u kojem se teško može sačuvati anonimnost zatvorenika.

Preporuka nije realizirana.

PREPORUKA – 5.

Neophodno je donijeti pravilnik o korištenju videonadzora kojim će se obavezno propisati pečačenje sobe u kojoj je videotehnika i osigurati druge mjere koje bi spriječile da osoblje zloupotrijebi videonadzor, a na štetu zatvorenika.

REALIZACIJA PREPORUKE

Uprava Zavoda izmjestila je prostorije s videotehnikom, ali još uvijek nije donijela nikakav pravilnik jer smatraju da taj pravilnik treba donijeti Ministarstvo pravde RS-a.

Preporuka nije realizirana.

II. Obavljeni razgovori sa zatvorenicima

Tokom posjete obavljen je razgovor sa svim pritvorenicima i zatvorenikom kojima je mjeru pritvora, odnosno krivičnu sankciju izrekao Sud BiH. Tom prilikom oni su izjavili da nemaju nikakvih primjedbi na uslove boravka i poštivanje njihovih prava.

Na osnovu svega navedenog, a u svrhu poboljšanja uslova boravka zatvorenika i pritvorenika u KPZ-u Trebinje, Nezavisna komisija daje sljedeće:

PREPORUKE

1. Neophodno je proširiti objekat Zavoda jer se u okviru postojećih kapaciteta ne može omogućiti zatvorenicima i pritvorenicima bavljenje fizičkim aktivnostima, u skladu s članom 87. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 12/10 i 100/13) i člana 27.4 Evropskih zatvorskih pravila. Također je neophodno proširiti i Privrednu jedinicu radi povećanja radnog angažmana zatvorenika. U tom cilju potrebno je da Ministarstvo pravde RS preduzme potrebne mjere da se Općini Trebinje ustupe na korištenje okolne nekorištene parcele kako bi se Zavod mogao proširiti, a što će imati i neposredne učinke na poboljšanje kvaliteta života zatvorenika i pritvorenika. Isto tako, potrebno je da Ministarstvo pravde RS preduzme potrebne mjere s ciljem ustupanja KPZ-u Trebinje nekorišteno vojno zemljište uz Privrednu jedinicu.
2. Ponovo se naglašava potreba poboljšanja uslova boravka pritvorenika, te je s tim ciljem potrebno:
 - 2.1. Pritvorenicima omogućiti da u svako doba imaju nesmetan pristup sanitarnom čvoru i vodi za piće, u skladu s članom 28. stav 1. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 12/10 i 100/13). U tom smislu potrebno je u svakoj sobi u Pritvorskom odjeljenju napraviti sanitarne čvorove i tekuću vodu.
 - 2.2. U sobama Pritvorskog odjeljenja uspostaviti sistem alarma koji će omogućiti pritvorenicima da odmah kontaktiraju zavodske službenike, u skladu s članom 18.2. tačka c) Evropskih zatvorskih pravila.
 - 2.3. Potrebno je pritvorenike pušače smještati odvojeno od nepušača, u skladu s članom 30. stav. 2. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 12/10 i 100/13).

3. Ponovo se naglašava potreba poboljšanja zdravstvene zaštite zatvorenika i pritvorenika te s tim ciljem stalno radno angažirati ljekara i u zavodsku ambulantu nabaviti potrebne medicinske uređaje: stabilizator, ležaj za pregled i EKG aparat.
4. U skladu s članom 40. stav 5. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 12/10 i 100/13), uzorke hrane koja se priprema u Zavodu čuvati u frižideru 72 sata, a ne 48 sati kao što je sadašnja praksa.

Nakon kontrolnog pregleda i obavljenih razgovora u Kazneno-popravnim zavodu Trebinje, zaključak Nezavisne komisije je da većina dosadašnjih predloženih preporuka nisu realizirane, te da Uprava Zavoda mora uložiti dodatne napore s ciljem realizacije predloženih preporuka i da je pri tome potrebno i intenzivnije učestće i svih nivoa zakonodavne i izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini i Republici Srpskoj, a naročito s ciljem rekonstrukcije i proširenja postojećih objekata.

10. Nenajavljena posjeta Pritvorskoj jedinici na državnom nivou 19.12.2013. godine

Postupajući po pisanoj pritužbi pritvorenog lica I. S., koji je na izdržavanju mjere pritvora u Pritvorskoj jedinici Suda BiH izvršili su nenajavljen ad hoc posjetu Pritvorskoj jedinici Suda BiH 19.12.2013. godine.

U svojoj pritužbi koja je u nadležnoj službi Parlamentarne skupštine BiH zaprimljena 15.11.2013. i protokolirana pod brojem: 05/6-50-17-208/13 podnosilac pritužbe naveo je jedan broj navodnih događaja za koje cijeni da su bitno uticali na kršenje njegovih prava koje ima kao lice na izdržavanju mjere pritvora koju mu je izrekao Sud BiH. U predstavi pritvoreno lice I. S. kao razloge kršenja njegovih ljudskih prava navodi sljedeće:

- da su ga više puta „psihčki zlostavljali i maltretirali“ šefovi smjene;
- da su šefovi smjena u Pritvorskoj jedinici dva puta sačinili službene zabilješke o tom događaju koje su proslijeđene Upravi Pritvorske jedinice na razmatranje i postupanje, ali da po njima ništa nije preduzeto;
- da mu nije omogućeno da pozove Nezavisnu komisiju kako bi iznio svoj problem jer navodno nije dobio odobrenje Suda BiH da kao pritvoreno lice može pozivati broj Nezavisne komisije;
- da mu ovaj problem dodatno stvara psihičko rastrojstvo te je primoran uzimati tablete za spavanje i smirenje.

Traži od Nezavisne komisije nenajavljen posjetu kako bi se ispitale okolnosti koje navodi u predstavi.

Nezavisna komisija je na sjednici, održanoj 19.12.2013., razmatrala navode iz predstave pritvorenika I. S. i uzimajući u obzir da je ista osoba prilikom prethodne posjete, 8.11.2013.,

ukazala na ovaj problem, donijela je odluku da isti dan obavi nenajavljen ad hoc posjetu Pritvorskoj jedinici Suda BiH.

Prilikom posjete Pritvorskoj jedinici Suda BiH razgovarano je s komandrom Huseinom Hajdarevićem, policijskim službenikom Milenom Vidovićem, ljekarom dr. Dijanom Košarac i podnosiocem predstavke pritvorenikom I. S.

Svrha posjete: utvrđivanje činjeničnog stanja po navodima iz predstavke.

1. Ostvaren je uvid u službene zabilješke policijskih službenika, i to:
 - Službena zabilješka broj 503/13, od 27.9.2013.
 - Službena zabilješka broj 577/13, od 13.11.2013.

Službenu zabilješku broj 503/13, od 27.9.2013., sačinio je policijski službenik Milenko Vidović. Iz nje je vidljivo da se pritvorenik I. S. žalio na ponašanje šefa smjene Mire Anđića zbog nesuglasica u vezi s pranjem veša i nepotrebnim zaustavljanjem u vrijeme izlaska iz Pritvorske jedinice u prostor za šetnju i vraćanja u sobu, čime mu se skratilo vrijeme predviđeno za šetnju.

U razgovoru s policijskim službenikom Milenom Vidovićem on je potvrdio da je u službenoj zabilješci konstatirao navode pritvorenika, te da je zabilješku prosljedio upravniku Pritvorske jedinice na znanje i daljnje postupanje.

Na ovoj službenoj zabilješci konstatirana je zabilješka koju je sačinio komandir Husein Hajdarević 2.10.2013. (pisana rukom) o tome da je obavljen razgovor s policijskim službenikom Mirom Anđićem koji ga je upoznao s razlozima konflikta te je u njoj naznačeno „pratiti stanje“.

Iz razgovora s Huseinom Hajdarevićem može se zaključiti da on nije preduzimao daljnje mjere jer, kako je istakao, ovo nije ukazivalo na veću ozbiljnost.

Službenu zabilješku broj 577/13, od 13.11.2013., sačinio je policijski službenik Nemanja Bjelica. Konstatirano je da je obavljen razgovor između komandira odjeljenja zatvorske policije Huseina Hajdarevića i pritvorenika I. S. koji se žalio zbog problema koji ima sa zavodskim policajcima kao i da će o tome obavijestiti nadležne institucije. I ova službena zabilješka dostavljena je na daljnje postupanje Upravi Pritvorske jedinice.

Iz razgovora s pritvorenikom I. S. konstatirano je da se on komandiru Huseinu Hajdareviću žalio na ponašanje policijskih službenika Mire Anđića i Ramiza Crnovršana na okolnosti koje su već iznesene u predstavi kao i na okolnost da mu ista lica određuju kuda i kako može proći do ljekara iako je put kojim je išao uobičajeni put i način posjete ljekara za druge pritvorenike.

2. Ostvaren je uvid u zdravstveni karton I. S. i obavljen je razgovor s dr. Dijanom Košarac. Uvidom u zdravstveni karton pritvorenika, konstatirano je da prilikom

prijema pritvorenika u Pritvorsku jedinicu nisu konstatirani nikakvi zdravstveni problemi psihičke prirode. Dalje, prema stanju u zdravstvenom kartonu utvrđeno je da se pritvorenik, 13.11.2013., obratio dr. Dijani Košarac zbog problema psihičke napetosti. Iz medicinske dokumentacije vidljivo je da je dr. Dijana Košarac odmah zatražila pregled neuropsihijatra, što svjedoči dopis broj sl 579/13, od 13.11.2013., upućen Sudu BiH, kojim se za pritvorenika I. S. zahtijeva odobrenje pregleda specijaliste neuropsihijatra.

Sud BiH je, 14.11.2013., dao odobrenje za posjetu specijaliste neuropsihijatra Omera Čemalovića koji je, 18.11.2013., što je vidljivo iz zdravstvene dokumentacije, pregledao I. S. u Pritvorskoj jedinici, o čemu postoji uredan neuropsihijatrijski nalaz s dijagnozom „poremećaj prilagodbe“, te je propisana adekvatna terapija.

Obavljen je razgovor s pritvorenikom I. S. koji je članovima Nezavisne komisije ponovio navode iz predstavke, a koji su naprijed konstatirani.

Na osnovu neposrednog uvida u službenu dokumentaciju i razgovora sa osobljem Pritvorske jedinice i pritvorenikom, može se konstatirati sljedeće:

1. da je Pritvorska jedinica odmah po dostavljanju predstavku I. S. dostavila Nezavisnoj komisiji;
2. da su navodi iz predstavke pritvorenika uglavnom konstatirani i u službenim zabilješkama policijskih službenika;
3. da Nezavisnoj komisiji nije predočena dokumentacija o preduzetom postupanju u vezi s navodima u službenim zabilješkama Uprave Pritvorske jedinice;
4. da je ljekar Pritvorske jedinice odmah preduzeo potrebne mjere prilikom isticanja zdravstvenih problema (uputio dopis Sudu BiH i zatražio pregled ljekara specijaliste neuropsihijatra);
5. da je Sud BiH odmah reagirao na zahtjev ljekara Pritvorske jedinice;
6. da pritvorenik I. S. uzima propisanu ljekarsku terapiju.

S ciljem rješavanja nastale situacije, Nezavisna komisija daje sljedeće

PREPORUKE

1. Preporučuje se Upravi Pritvorske jedinice da odmah preduzme potrebne aktivnosti i mjere po službenim zabilješkama policijskih službenika, u skladu s članom 80a. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona BiH o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, broj 12/10 i 100/13) i o tome sačini odgovarajuću dokumentaciju.

2. Preporučuje se Upravi Pritvorske jedinice da, u slučajevima gdje se kod pritvorenika utvrde zdravstveni problemi psihičke prirode, u preduzimanju daljnjih mjera, obavezno konsultiraju ljekara Pritvorske jedinice i u dogovoru s njim prate realizaciju tih mjera.
3. Nalaže se Upravi Pritvorske jedinice da o preduzetim mjerama obavijesti Nezavisnu komisiju najkasnije u roku od 30 dana.

Odjeljak C. Saradnja s drugim institucijama Bosne i Hercegovine

Tokom 2013. godine Nezavisna komisija nastavila je s aktivnostima iz svoje nadležnosti i saradnjom s institucijama koje imaju određeni uticaj i dodirne tačke u radu s Nezavisnom komisijom.

Po pozivu Ministarstva pravde BiH, Damir Čačković, član Nezavisne komisije, učestvovao je u prvom krugu konsultacija u izradi Strategije reforme sektora pravde 2014.-2018. o temi u okviru strateškog stupa II: Izvršenje krivičnih sankcija 27. 3. 2013. u Zenici.

Prva zamjenica predsjednika Nezavisne komisije Semiha Borovac kao predstavica Nezavisne komisije u Radnoj grupi za izradu Prijedloga zakona o uspostavljanju Nacionalnog preventivnog mehanizma u BiH prisustvovala je dvodnevnom sastanku radne grupe zadužene za izradu pravnog okvira za uspostavu Nacionalnog preventivnog mehanizma u BiH 13. i 14.5. 2013. na Jahorini.

Odjeljak D. Javnost rada

Sve sjednice Nezavisne komisije pratili su zaposleni u Sektoru za odnose s javnošću Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH, a predsjednik Nezavisne komisije je, na zahtjev predstavnika medija u BiH, davao i usmene izjave u vezi s radom Nezavisne komisije.

Prema članu 17. Poslovnika o radu Nezavisne komisije, podaci i informacije koje se prikupe tokom kontrole, te sadržaj obavljenih razgovora s licima lišenim slobode, kao i drugim licima koja mogu dati relevantne podatke su povjerljive prirode te su sjednice Nezavisne komisije po pojedinim tačkama dnevnog reda bile zatvorene za javnost.

Odjeljak E. Administrativno-tehnička podrška u radu

Zajednička služba Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH, u skladu s članom 24. Poslovnika, pružala je svu administrativno-tehničku i stručnu podršku u radu Nezavisne komisije. Zajednička služba osigurala je potrebne uslove za rad Nezavisne komisije angažiranjem stručnog osoblja, ali i osiguravanjem materijalno-tehničkih i drugih uslova za nesmetan rad.

POGLAVLJE IV. EVIDENCIJA REALIZACIJE PREPORUKA ZA POBOLJŠANJE USLOVA BORAVKA ZATVORENIH LICA U KAZNENO-POPRAVNIM ZAVODIMA

Nezavisna komisija je, u skladu sa **Zaključkom 1. Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH usvojenim na 18. sjednici**, u vezi sa usvajanjem Godišnjeg izvještaja o radu Nezavisne komisije (dopis broj: 02-50-6-16-18,6/12, od 19.7.2012.), uspostavila **Evidenciju realizacije preporuka za poboljšanje uslova boravka zatvorenih lica u kazneno-popravnim zavodima** kako bi pratila realizaciju preporuka datih kazneno-popravnim zavodima nakon obavljenih posjeta. U vezi s tim je, a u skladu sa Zaključkom 4. Predstavničkog doma sa 49. sjednice, broj 01/a-50-1-15-49/13, od 8.7.2013., i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH s 31. sjednice, broj: 02-50-6-16-31/13, od 23. 7. 2013., 30.9.2013., poslala cirkularno pismo kazneno-popravnim zavodima u BiH (broj: 05/6-50-13-182-34-5/13), kojim je zatražila da redovno izvještavaju Nezavisnu komisiju o provedenim preporukama koje se odnose na uočene nedostatke.

U drugoj polovini 2012. godine Nezavisna komisija posjetila je:

1. **KPZ Banja Luka, zatvorenog tipa**, 6.7.2012.,
2. **KPZ Bihać, poluotvorenog tipa**, 28.9.2012.,
3. **KPZ Doboju, poluotvorenog tipa**, 18.10.2012.
4. **KPZ Orašje, poluotvorenog tipa**, 19.10.2012.
5. **KPZ Foča, zatvorenog tipa**, 16.11.2012.
6. **KPZ Tuzla, poluotvorenog tipa**, 29.11.2012.
7. **KPZ Bijeljina, zatvorenog tipa**, 30.11.2012.

KPZ BANJA LUKA

KOMISIJA POSJETILA 6.7.2012.

Pismo poslano 30.9.2013.

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PREPORUKA STIGAO 23.1.2014.

1. Izvršenim pregledom utvrđeno je da su uslovi za smještaj zatvorenika na trećem spratu paviljona najbolji jer su prostorije nedavno renovirane. S tim u vezi, radi ujednjavanja uslova boravka svih zatvorenika u KPZ-u „Tunjice“, potrebno je renovirati i ostale spratove u kojima su smješteni zatvorenici. Potrebno je intenzivirati radnje na izgradnji novog prijemnog odjeljenja.	1. Budžetom za 2013. nisu nam odobrena potrebna sredstva za renoviranje ostalih spratova u objektu paviljona za osuđena lica, tako da su samo okrečene sve prostorije na tim spratovima i popravljen odvod. Radovi na nadogradnji sprata na prijemnom odjeljenju intenzivirani su tokom 2012.godine, tako da je sprat dozidan, objekat pokriven i ugrađena stolarija. Unutrašnji radovi bit će završeni tokom 2014.godine, po prilivu sredstava koja su planirana budžetom.
2. Neophodno je što hitnije renovirati zajednička kupatila, izuzev onih koja su	2. Odmah po prijemu izvještaja s preporukama, djelimično su renovirane

<p>smještena na trećem spratu paviljona, te zajedničke tuševe zamijeniti tuš-kabinama, čime će se doprinijeti zaštiti privatnosti zatvorenika.</p>	<p>zajedničke kupaonice, te postavljene zaštitne pregrade kojima su formirane tuš-kabine koje omogućavaju zaštitu privatnosti osuđenih lica.</p>
<p>3. Potrebno je u svakom vaspitnom kolektivu i pritvorskom odjeljenju postaviti zaključane kutije za ubacivanje anonimnih predstavlki zatvorenika i pritvorenika, te da ključ ima direktor, koji će i zaprimati te anonimne predstavlke.</p>	<p>3. Odmah po prijemu izvještaja s preporukama, za svaku vaspitnu grupu postavljene su zaključane kutije za ubacivanje anonimnih predstavlki lica lišenih slobode, čiji se ključ nalazi kod direktora koji prima te anonimne predstavlke. Kutije su postavljene na mjestima koja nisu pokrivena videonadzorom.</p>
<p>4. Potrebno je uredno i redovno voditi kontrolnu knjigu hrane, i to svaki dan, a ne samo radnim danima, kao što je sada slučaj.</p>	<p>4. Odmah po prijemu izvještaja s preporukama, organizirano je vođenje kontrolne knjige hrane za svaki dan.</p>
<p>5. Potrebno je poboljšati uslove boravka pritvorenika s ciljem poboljšavanja sadržaja kruga za šetnju. Naime, pritvorenicima je omogućen boravak na otvorenom u trajanju od dva sata dnevno, ali oni taj period provode na betoniranim površinama bez ikakvih sadržaja, za razliku od zatvorenika koji na raspolaganju imaju čak i bazen.</p>	<p>5. Planom za 2014. godinu predviđen je nastavak radova na dogradnji jednog sprata na objektu pritvora, čiji intenzitet će zavisiti od priliva sredstava. U okviru ovih radova planirane su aktivnosti za proširenje sadržaja kruga za šetanje pritvorenih lica.</p>
<p>6. Potrebno je zatvorenike i pritvorenike koji su osuđeni, odnosno pritvoreni od Suda BiH upoznati s odredbama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera, kao i o ostalim državnim propisima, o čemu će potpisati i izjavu o upoznavanju koja će se čuvati u njihovim dosjeima. Naime, pregledom personalnih dosjea utvrđeno je da se zatvorenici upoznaju samo s entitetskim zakonima o izvršenju krivičnih sankcija, ali ne i s državnim ZIKS-om.</p>	<p>6. Odmah po prijemu izvještaja s preporukama, organizirano je upoznavanje osuđenih, odnosno pritvorenih lica od Suda BiH s odredbama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera, kao i ostalim podzakonskim aktima, o čemu potpisuju izjavu o upoznavanju, koja se ulaže u njihov dosje.</p>
<p>7. Potrebno je uvesti praksu da medicinsko osoblje dijeli lijekove u večernjim satima, te tako izbjeći moguće zloupotrebe, kao i to da zatvorska straža nestručno dijeli lijekove zatvorenicima, na što je sada primorana.</p>	<p>7. S postojećim medicinskim osobljem nismo u mogućnosti organizirati podjelu večernje terapije, pa smo prinuđeni da pripremljene doze lijekova licima lišenim slobode u to vrijeme daje dežurni policajac. U 2013. godini usvojen je Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj</p>

	<p>organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u KPZ-u Banja Luka, kojim je, između ostalog, povećan broj izvršilaca na radnom mjestu medicinskih tehničara sa dva na četiri. Zbog ograničenih sredstava za isplatu plaća zaposlenih nismo dobili saglasnost za prijem novih radnika na navedeno radno mjesto. Imajući u vidu da su budžetom za 2014. godinu planirana sredstva za tu namjenu, provest ćemo zakonom propisani postupak i izvršiti popunu kojom će se omogućiti cjelodnevni rad medicinskog tehničara u večernjim satima.</p>
<p>8. Potrebno je zatvorenika Ž. Đ., čim se za to steknu uslovi, prebaciti u zatvor Bijeljina ili neki drugi zavod koji bi bio bliže mjestu prebivališta porodice, kako bi ga mogli češće posjećivati članovi porodice i druga lica, a sve u skladu s čl. 17.1. Evropskih zatvorskih pravila.</p>	<p>8. Osuđeno lice Ž.Đ. i dalje se nalazi na izdržavanju kazne zatvora u KPZ-u Banja Luka. Imenovani je dva puta podnosio prijedlog za premještanje u KPZ Bijeljina, i to: -11.9.2012., koji je odbijen rješenjem Ministarstva pravde BiH, od 7.11.2012. i -27.5.2013., koji je odbijen rješenjem Ministarstva pravde BiH, od 3.9.2013. Komisija za uslovni otpust Bosne i Hercegovine je 31.12.2013. odbila prijedlog ustanove za uslovni otpust Ž.Đ. Iz navedenog je vidljivo da smo preduzeli sve aktivnosti s ciljem postupanja po datoj preporuci, ali da nismo nadležni za donošenje odluke o premještanju imenovanog osuđenog lica.</p>
<p>9. Potrebno je urediti i opremiti prostoriju i za vjernike islamske vjeroispovijesti, kao i ostvariti saradnju sa Islamskom vjerskom zajednicom kako bi se osigurali uslovi za zadovoljavanje vjerskih potreba lica smještenih u Zavodu.</p>	<p>9. U pogledu ostvarivanja uslova za zadovoljavanje vjerskih potreba za vjernike islamske vjeroispovijesti, ostvarena je potpuna saradnja sa Islamskom vjerskom zajednicom tako da vjerski službenik islamske vjeroispovijesti redovno obilazi osuđena lica islamske vjeroispovijesti. U okviru nadogradnje i opremanja prijemnog odjeljenja riješit će se i problem prostorije za vjernike islamske vjeroispovijesti.</p>

KPZ BIHAĆ

KOMISIJA POSJETILA 28.9.2012.

Pismo poslano 30.9.2013.

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PREPORUKA STIGAO 8.10.2013.

<p>1. Lične dosjee zatvorenika potrebno je voditi u skladu sa Upustom o matičnim knjigama, dosjeu i načinu određivanja tretmana zatvorenika (“Službeni glasnik BiH“ broj 34/05”). U tom smislu potrebno je da svi lični dosjei imaju sadržaj evidencije dokumenata te sve potrebne dokumente (potvrdu o prijemu pritvorenika i osuđenika, izjava o upoznavanju sa zakonskim propisima, rješenje o radnom angažmanu i naknadi za rad, rješenje o disciplinskoj sankciji itd.).</p>	<p>Odmah po prijemu izvještaja i razmatranja preporuke, održan je sastanak s rukovodiocima unutrašnjih organizacionih jedinica kada im je naloženo da se sva nužna dokumentacija u dosjeu svakog zatvorenika ažurira i da se nastavi s takvim načinom rada ubuduće. Tako se sada u svakom ličnom dosjeu zatvorenika nalazi: potvrda o prijemu pritvorenika i osuđenika; izjava o upoznavanju sa zakonskim propisima, rješenja o radnom angažiranju i naknadi za rad za zatvorenike koji imaju radni angažman, sav disciplinski spis za zatvorenike za koje se vodio disciplinski postupak.</p>
<p>2. Vezano za ishranu zatvorenika i pritvorenika potrebno je:</p> <p>2.1. U skladu sa članom 40., stav 5. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH uzorke hrane koja se priprema u Zavodu, čuvati u frižideru 72 sata, a ne 24 sata, kao što je sadašnja praksa.</p> <p>2.2. U skladu sa članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije mjere pritvora ili drugih mjera BiH, ljekar je obavezan najmanje jednom sedmično, a drugi zdravstveni radnik svaki dan, vršiti obilazak kuhinje i provjeravanje higijenskih uslova, načina pripremanja hrane, kvalitet namirnica i kaloričnu vrijednost hrane kao i zdravstveno stanje lica koja rade u kuhinji te o tome voditi knjigu kontrole kuhinje.</p> <p>2.3. U skladu sa članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije mjere pritvora ili drugih mjera BiH uredno voditi knjigu ishrane jer je utvrđeno da se od marta 2012. godine ista uopće ne vodi, dok se u ranijem periodu vodila samo za doručak i ručak, a ne i za večeru.</p>	<p>-Naloženo je da se uzorak hrane koja se priprema u Zavodu čuva 72 sata, a ne 24 sata.</p> <p>-Naloženo je zdravstvenim radnicima Zavoda da svaki dan vrše obilazak kuhinje i provjeravaju higijenske uslove, način pripremanja hrane, kvalitet namirnica i kaloričnu vrijednost hrane kao i zdravstveno stanje lica koja rade u kuhinji, te je oformljena posebna Knjiga kontrole kuhinje, dosadašnji način praćenja navedenog stanja stavljen je van snage.</p>
<p>3. Neophodno je da Zavod formira Prijemno odjeljenje u skladu sa članom 136. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH u okviru kojeg će utvrđivati prijedlog tretmana zatvorenika, što je neophodni uslov za postupak njihove resocijalizacije.</p>	<p>PREPORUKE 3,4,5.i 9</p> <p>Postupak stavljanja u funkciju novosagrađenog objekta u kojem će biti smješteno i Prijemno/otpusno odjeljenje još je u toku. Sada je u fazi postupak prijema i uknjižbe objekta kod nadležnih organa,</p>

<p>4. Ministarstvo pravde treba preduzeti potrebne aktivnosti u cilju zapošljavanja dodatnih službenika (zatvorske straže, psihologa, pedagoga) koji su neophodni za funkcionisanje novog objekta.</p>	<p>nabavljena je neophodna oprema, Vladi Federacije BiH upućen je zahtjev za odobravanje saglasnosti za prijem stručnog osoblja i službenika zatvorske policije-straže. Postupak dobivanja odobrenja za prijem novih uposlenika odvija se izuzetno teško i do sada nismo u mogućnosti da pod bilo kojim uslovima stavimo novosagrađeni objekat u funkciju koji, pored prijemno/otpusne uloge, ima niz drugih obaveznih sadržaja koje Zavod mora provoditi: prostorija za slobodne posjete zatvorenika; prostorije za izvršenje disciplinskih sankcija, odjeljenje za provođenje mjera pojačanog nadzora i penološki tretman visoko rizične osobe, zavodski stacionar s ambulantom te posebni odjel za praćenje, nadzor zatvorenika putem videonadzora i izvršenje kazne elektronskim nadzorom.</p>
<p>5. Ministarstvo pravde treba preduzeti potrebne aktivnosti u cilju ustupanja Zavodu neperspektivne vojne imovine na području općine Bihać, što bi omogućilo povećanje kapaciteta Zavoda i premještanje jednog dijela zatvorenika.</p>	<p>I dalje se vode aktivnosti na dobivanju određene neperspektivne vojne imovine za Zavod. Zavod u tom smislu preduzima odgovarajuće mjere i stalno je u kontaktu s nadležnim ministarstvima. Po našim dosadašnjim saznanjima, izuzetno teško će biti realizirana ova preporuka, jer je neperspektivna imovina već ranije dodijeljena određenim institucijama i preduzećima koji se ne odnose domaćinski prema toj dodijeljenoj imovini. Ili su je predali na korištenje drugim licima, određena je skoro uništena (devastirana, srušena), druga je zapuštena i sl. S pojedinih objekata građani odvoze građevinski materijal, dio koriste kako ko hoće (npr: Kasarna Verdo polje Bihać). U drugoj vojnoj Kasarni Dedo Musić-Pokoj-Bihać, koja je dodijeljena Terminalima FBiH, na ulaznim kapijama već je izraslo drveće, objekti propadaju, razbijena su stakla, krovovi devastirani i sl., privatne osiguravajuće agencije koje su angažirane za čuvanje objekta u svojoj režiji krče i sjeku zarasle površine koje sličje prašumi. Krajnje je vrijeme da se u ovom pogledu nešto preduzme i da se dio navedene vojne imovine dodijeli Zavodu koji bi je mogao održavati i staviti u funkciju privrednu jedinicu. Ta procedura bit će pokrenuta nakon stupanja na snagu novog pravilnika o unutrašnjoj</p>

	<p>organizaciji (pravilnik je dostavljen FBiH na odobrenje)</p>
<p>6. Neophodno je u skladu sa članom 43. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u BiH poboljšati zdravstvenu zaštitu, i u tom cilju:</p> <p>6.1. Ljekara stalno angažovati u zavodskoj ambulanti kao i organizovati redovne specijalističke preglede u Zavodu.</p> <p>6.2. Organizovati zdravstvenu zaštitu zatvorenika u zavodskoj ambulanti tokom 24 sata dnevno, te u tom cilju uposliti dodatne medicinske radnike, koji bi radili i treću smjenu.</p> <p>6.3. Sklopiti ugovor sa Kantonalnom bolnicom u Bihaću, Odjeljenje za bolesti ovisnosti ili neuropsihijatrija, radi uspostavljanja kvalitetnije prakse liječenja bolesnika-ovisnika o opijatima, kojih je u zatvoru $\frac{1}{4}$ u odnosu na ukupan broj zatvorenika</p>	<p>-Zavod je odmah angažirao još jednog ljekara, i to specijalistu neuropsihijatra jer među zatvorenicima ima veliki broj ovisnika, teških socijalnih slučajeva, te visoko rizičnih osoba. Sada u Zavodu ordiniraju dva ljekara po ugovoru o djelu (ljekar opće prakse koji je pri kraju specijalističkog studija iz interne medicine i drugi neuropsihijatar).</p> <p>-upućen je zahtjev Vladi FBiH za prijem još jednog medicinskog tehničara kako bi zatvorenici imali zdravstvenu zaštitu 24 sata, što bi bilo efikasnije od sadašnjeg načina pružanja ovih usluga;</p> <p>-angažiranjem specijaliste neuropsihijatra koji je uposlenik Kantonalne bolnice u Bihaću - Odjel neuropsihijatrija stvorene su sve pretpostavke za adekvatan tretman ovisničke populacije, tako da je on uključen u stručni tim sektora za odgoj/tretman i pozitivni rezultati već su vidljivi. Oni će biti još bolji kada zaposlimo psihologa i socijalnog radnika za čije pozicije smo uputili zahtjev Vladi FBiH na odobrenje.</p>
<p>7. Neophodno je i formiranje dodatnih radnih jedinica unutar Zavoda, u kojima bi zatvorenici bili radno angažovani, s obzirom na sadašnje ograničene mogućnosti Zavoda da radno angažuju zatvorenike, što predstavlja bitan faktor njihovog prevaspitavanja i resocijalizacije. U tom cilju preporučuje se registracija privredne jedinice, kako bi se većina zatvorenika mogla angažovati.</p>	<p>-Jedna od većih teškoća u zakonitom odvijanju procesa preodgoja osuđenih osoba, jer je radna okupacija osuđenika nezamjenjiva metoda u tretmanu. Odmah smo razmotrili sve potencijale Zavoda tako da smo povećali radnu okupiranost za 30% te smo zauzeli stav da se stvore mogućnosti da svi osuđenici koji izraze želju za radom budu radno angažirani. Ovu aktivnost završit ćemo do kraja 2013. godine.</p> <p>Sačinjen je plan pozitivne okupacije osuđenih osoba u koji su uključeni svi aspekti (karakteristike osuđenog, njegove sposobnosti, obrazovne potrebe, naklonost sportskim i drugim vještinama, zdravstveno i socijalno stanje i sl.). Dali smo prioritet poljoprivrednoj proizvodnji, razvijanju plasteničke proizvodnje povrća, a i proizvodnji voća i gljiva. Upostavili dobru saradnju sa Zavodom za poljoprivredu USK-a i Federacije BiH te raznim udruženjima i nevladinim organizacijama. Angažirali smo ugovorom o djelu diplomiranog inženjera poljoprivrede da svojim stručnim radom</p>

	<p>organizira poljoprivrednu proizvodnju. Pozitivni rezultati su već vidljivi. Ove godine urod povrća premašio je sve potrebe za Zavoda za cijelu godinu, a višak smo plasirali uz saglasnost Federalnog ministarstva pravde javnoj kuhinji, Kantonalnoj bolnici u Bihaću i Crvenom križu USK-a. Plan radnog angažiranja zatvorenika daje dobre rezultate u svakom pogedu. U narednom periodu svi radno sposobni osuđenici, pa i invalidne osobe bit će radno angažirani. U toku je procedura za dobivanje saglasnosti na sistematizaciju radnih mjesta kojima se zapošljavaju zatvorenici na koju treba dati saglasnost Federalno ministarstvo pravde.</p>
<p>8. Nekorištene krevete neophodno je iz soba iznijeti, jer sobama daju izgled prenatrpanosti i smanjuju slobodan prostora u sobama.</p>	<p>Primjenjuje se od dana vaše posjete. Uprava zavoda čini sve da zatvorenicima omogući što više svrsishodnog prostora. Dojam o prenatrpanosti soba uzrokuje u određenim periodima više faktora; prijem novih zatvorenika (uputni akti od sudova), otpušteni osuđenici u toku dana i sl.</p>
<p>9. Potrebno je da Zavod, u skladu sa članom 58. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije mjere pritvora ili drugih mjera BiH što hitnije obezbijedi prostorije za slobodne posjete u kojima će se nalaziti ležaj, čista posteljina i sanitarni čvor, jer su sadašnje neodgovarajuće.</p>	
<p>10. Potrebno je da Zavod obezbijedi uslove za restoranske posjete, odnosno posjete u kojima će zatvorenici ostvarivati neometani kontakt sa članovima svoje porodice. U tom cilju je potrebno preurediti park, koji se trenutno koristi za tu svrhu, te postaviti klupe i nadstrešnicu.</p>	<p>Restoranske posjete i stvaranje uslova za posjetu u parku. Preporuka je prihvatljiva, a u toku je donošenje novog Pravilnika o kućnom redu Zavoda u kojem će biti utvrđena kao zavodska pogodnost i provodit će se. Preporuke za posjete u parku su odmah date na realizaciju i osuđene osobe koje zadovoljavaju sigurnosne aspekte već ih koriste. Prostor je prilagođen toj vrsti posjete. Ovo će dati dobre rezultate.</p>
<p>11. U sobama pritvorskog odjeljenja potrebno je preurediti i sanitarne čvorove, te u skladu sa članom 28. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije mjere pritvora ili drugih mjera BiH, na sobama postaviti vrata kako bi se prilikom korištenja obezbijedila potpuna zaštita privatnosti.</p>	<p>Preporuke usvojene i odmah su sve prepreke otklonjene u sobama odjela pritvora, samo što su umjesto vrata na otvorima ugrađeni (postavljene) odgovarajući neprovidni paravani, čime se štiti privatnost svakog pritvorenika.</p>

<p>12. Za vjerske potrebe katoličkih i pravoslavnih vjernika potrebno je stvoriti uslove, odnosno opremiti prostorije.</p>	<p>Zavod je potpisao sporazum o saradnji s vjerskim zajednicama (islamska, katolička i pravoslavna). U razvojnim projektima planirano je trajno rješenje za upražnjavanje vjerskih potreba zatvorenika. U sadašnjoj situaciji svi uslovi moraju biti isti za sve tri konfesije. Spremni smo da odgovorimo na sve razumljive zahtjeve predstavnika svih vjerskih zajednica. Zavod je stvorio sve pozitivne pretpostavke i taj odnos će biti unapređivan dobrom uzajamnom saradnjom.</p>
---	--

KPZ DOBOJ

KOMISIJA POSJETILA 18.10.2012.

Pismo poslano 30.9.2013.

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PREPORUKA STIGAO 3.2.2014.

<p>1. Potrebno je poboljšati uslove boravka u sobama te u tom smislu:</p> <p>1.1. U skladu sa članom 27. stavom 2. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst "Službeni glasnik BiH" broj 55/09) postaviti veće prozore koji će osigurati dovoljno dnevnog svjetla.</p> <p>1.2. Nekorištene krevete izbaciti iz soba kako bi se dobio dodatni prostor i na taj način poboljšali uslovi boravka u pojedinim sobama.</p> <p>1.3. U skladu sa članom 36. stavom 1. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst "Službeni glasnik BiH" broj 55/09) u svakoj sobi instalirati po jedan TV prijemnik.</p>	
<p>2. Neophodno je da Zavod formira Prijemno odjeljenje u skladu sa članom 136. Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih, mjera (prečišćeni tekst "Službeni glasnik BiH" broj 12/10) u okviru kojeg će utvrđivati prijedlog tretmana zatvorenika, što je neophodni uslov za postupak njihove resocijalizacije.</p>	

<p>3. Neophodno je poboljšati zdravstvenu zaštitu te u skladu sa članom 73. stavom 1. Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih, mjera (prečišćeni tekst "Službeni glasnik BiH" broj 12/10) stalno angažovati ljekara u zavodskoj ambulanti kao i organizovati redovne specijalističke preglede u Zavodu. Takođe je potrebno organizovati zdravstvenu zaštitu zatvorenika u zavodskoj ambulanti tokom 24 sata dnevno i u tom cilju zaposliti dodatne medicinske radnike koji bi radili i treću smjenu.</p>	
<p>4. Vezano za održavanje lične higijene i higijene u sobama potrebno je:</p> <p>4.1. Pritvorenicima omogućiti kupanje najmanje jednom dnevno a u skladu s članom 25. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst "Službeni glasnik BiH" broj 55/09).</p> <p>4.2. U skladu s članom 32. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst "Službeni glasnik BiH" broj 55/09), da ljekar ili drugi zdravstveni radnik Zavoda jednom sedmično vrši kontrolu higijene u sobama i o tome vodi posebnu evidenciju.</p>	<p>Shodno Vašem aktu, broj i datum veze, obavještavamo Vas da smo postupili po Vašoj preporuci, te smo, u skladu s našim finansijskim mogućnostima, izvršili rekonstrukciju mokrih čvorova u KPZ-u Doboju.</p>
<p>5. U vezi sa ishranom zatvorenika i pritvorenika potrebno je:</p> <p>5.1. U skladu s članom 40, stavom 5. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst "Službeni glasnik BiH" broj 55/09) uzorke hrane koja se priprema u Zavodu, čuvati u frižideru 72 sata, a ne 24 sata kao što je sadašnja praksa.</p> <p>5.2. U skladu s članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst "Službeni glasnik BiH" broj 55/09) ljekar je obavezan najmanje jednom sedmično, a drugi zdravstveni radnik</p>	<p>U ostalom dijelu podržavamo Vaš zaključak koji se odnosi na kazneno-popravne ustanove u RS-u navedene u tački br.5 Zaključka.</p>

<p>svaki dan, vršiti obilazak kuhinje i provjeravanje higijenskih uslova, načina pripremanja hrane, kvalitet namirnica i kaloričnu vrijednost hrane kao i zdravstveno stanje lica koja rade u kuhinji, te o tome voditi knjigu kontrole kuhinje.</p> <p>5.3. U skladu s članom 41.stavom 1. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst "Službeni glasnik BiH" broj 55/09) hrana se mora pripremati na osnovu sedmičnih jelovnika a ne na osnovu 15-dnevnih, kao što je to sadašnja praksa.</p>	
<p>6. Neophodno je poboljšati mogućnosti Zavoda za radno angažiranje zatvorenika te u tom cilju formirati dodatne radne jedinice a što će predstavljati bitan faktor prevaspitavanja i resocijalizacije zatvorenika.</p>	
<p>7. Poboljšati sadržaje slobodnih aktivnosti zatvorenika kao dopunski oblik općeg i stručnog obrazovanja radi sticanja pozitivnih navika za racionalno korištenje slobodnog vremena poslije puštanja na slobodu u skladu s članom 87. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH (prečišćeni tekst "Službeni glasnik BiH" broj 12/10). U tom cilju potrebno je da Zavod organizuje dodatne sekcije u kojima bi bili angažirani zatvorenici.</p>	
<p>8. Potrebno je da Zavod donese Pravilnik o korištenju video nadzora koji će jasno da reguliše postupak za pristup serveru i pregledanje snimaka sa nadzornih kamera kao i da jasno propiše koje su osobe ovlaštene za te radnje.</p>	

KPZ FOČA

KOMISIJA POSJETILA 16.11.2012.

Pismo poslano 30.9.2013.

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PREPORUKA STIGAO 16.12.2013.

1. a) Neophodno je poboljšati zdravstvenu zaštitu te, u skladu s članom 73. stav 1. Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera (prečišćeni tekst - „Službeni glasnik BiH“, broj 12/10), stalno angažirati ljekara u zavodskoj ambulanti i organizirati redovne specijalističke preglede u Zavodu. Naime, Uprava Zavoda još uvijek nije uspjela stalno radno angažirati ljekara iako su ulagali dodatne napore te su jedno vrijeme čak i imali radno angažiranog ljekara. Osim toga, potrebno je i dodatno opremiti službu zdravstvene zaštite radi obavljanja specijalističkih pregleda, i to prvenstveno rendgen-aparat.

b) Neophodno je sklopiti ugovor o saradnji s najbližom bolnicom za psihijatrijske bolesti kako bi se omogućilo provođenje medicinskih procedura u liječenju bolesti ovisnosti među zatvorenicima, a čije je prisustvo evidentno. Ugovor o djelu s neuropsihijatrom ne osigurava dovoljno kvalitetnog tretmana ovoj populaciji zatvorenika jer se tretmani svode na lijekove za spavanje i bolove.

a) Osuđenim licima se tokom izdržavanja kazne zatvora svakodnevno osigurava primarna zdravstvena zaštita. Zavodski ljekar može pregledati svako osuđeno lice u bilo koje doba dana. Zavodski ljekar upućuje osuđena lica na specijalističke preglede i odlučuje o njihovoj hitnosti, dok te preglede odobrava direktor Ustanove. Specijalistički pregled koji ne iziskuje dodatna ispitivanja ili snimanja obavljaju se u samoj Ustanovi, u za to namjenski određenoj prostoriji, dok se oni pregledi koji zahtijevaju dodatnu dijagnostiku obavljaju u specijaliziranim ordinacijama KBC-a Foča. Većina specijalističkih pregleda mora se unaprijed zakazati, što zavisi i od vrste pregleda te ordinirajućeg ljekara specijaliste. Rukovodstvo ove ustanove uložilo je dodatne napore u pogledu saradnje sa KBC-om Foča, s kojim je naša ustanova potpisala ugovor o korištenju usluga specijalističkih pregleda i dijagnostike, tako da je znatno skraćeno vrijeme čekanja i zakazivanja specijalističkih pregleda pa je samim tim i unaprijeđena zdravstvena zaštita osuđenih.

Što se tiče angažiranja zavodskog ljekara na neodređeno radno vrijeme, izvještavamo vas da je ova ustanova trenutno u fazi provođenja konkursne procedure za popunu upražnjenog radnog mjesta- pomoćnik direktora za zdravstvenu službu-zavodski ljekar u KPZ-u Foča. Naime, 2.12.2013., aktom direktora KPZ-a Foča, br. 01-622/13, ponovo je raspisan javni konkurs za popunjavanje radnog mjesta.

b) Što se tiče liječenja bolesti ovisnosti i zdravstvenog tretmana ovisnika, evidentno je da smo potpisivanjem Ugovora sa KBC-om Foča, koji ima i Odjeljenje neuropsihijatrije, angažirali ugovorom o djelu dr. Zoricu Lazarević koja pruža potpuni terapijski tretman za ovu kategoriju osuđenih lica. Bitno je naglasiti da se navedeno odnosi na onu kategoriju ovisnika koji su pod simptomatskom terapijom, dok je za osuđena lica koja tokom izdržavanja kazne duševno obole ili pokazuju teške psihičke smetnje predviđena mogućnost smještaja u specijaliziranu zdravstvenu ustanovu (član

	140 stav 1. ZiKS-a BiH).
<p>2. Potrebno je da Zavod donese odgovarajući akt o korištenju i zaštiti videonadzora kojim će se jasno regulirati postupak za pristup serveru i pregledanje snimaka s nadzornih kamera i jasno propisati koja su lica ovlaštena za te radnje. Naime, prema sadašnjem stanju, pristup serveru je zaštićen šifrom koju ima samo pomoćnik direktora i njegov zamjenik čime je onemogućena zloupotreba, tako da je potrebno ovaj postupak samo pravno normirati pravilnikom ili odlukom.</p>	<p>2.Što se tiče pravnog normiranja korištenja i zaštite videonadzora izvještavamo vas da je direktor KPZ-a Foča donio Uputstvo o postupanju i korištenju sistema videonadzora objekata KPZ-a Foča, br.01-657/13, od 11.10.2013., u kojem su jasno precizirane procedure i postupci pristupa serveru i pregledavanju snimaka te imena lica koja su ovlaštena za navedene radnje.</p>
<p>3. Potrebno je u Odjeljenju s posebnim režimom postaviti kutiju za anonimne predstavke zatvorenika.</p>	<p>3.Što se tiče ove preporuke, izvještavamo vas da smo u hodniku Odjeljenja posebnog režima, na vidljivom, i za svako osuđeno lice jednako dostupnom mjestu postavili sanduče za anonimne predstavke osuđenih lica. Navedeno sanduče je zaključano a ključ je deponovan kod dežurnog radnika Odjeljenja. Sanduče se svakodnevno otvara, te ako ima pošte, ona se odmah, bez pregledanja, upućuje direktoru Zavoda na razmatranje.</p>
<p>4. Potrebno je da se zatvorenicima u Odjeljenju s posebnim režimom omogući i prijem slobodnih posjeta te, u skladu s članom 58. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije mjere pritvora ili drugih mjera BiH (prečišćeni tekst - "Službeni glasnik BiH", broj 55/09), osigurati prostoriju za te posjete u kojima će biti ležaj, čista posteljina i sanitarni čvor, a sve zbog toga što sadašnje nisu odgovarajuće.</p>	<p>4.Što se tiče obje preporuke, konstatiramo da shodno odredbama člana 58. stav 1. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera-prečišćeni tekst ("Sl. glasnik BiH", broj 55/09) i člana 47. stav 1. tačka 3. Pravilnika o pogodnostima i godišnjem odmoru zatvorenika koji kaznu zatvora izdržavaju u zavodu za izvršenje krivičnih sankcija i drugih mjera BiH-prečišćeni tekst ("Sl.glasnik BiH", broj 67/09), boravak s bračnim i vanbračnim drugom u posebnoj prostoriji predstavlja jednu od pogodnosti koja se koristi u krugu Ustanove. Navedenu pogodnost odobrava rukovodilac Ustanove u kojoj osuđeni izdržava kaznu zatvora, ako se ispune propisani uslovi. Pogodnosti, uopće, predstavljaju skup podsticajnih mjera usmjerenih na ukazivanje povjerenja osuđenom licu, i ne spadaju u kategoriju obaveznih, zakonom propisanih prava osuđenih lica. Mogućnost za odobravanje i korištenje pogodnosti stiče se u skladu sa ispoljenim vladanjem i osuđenog, pri čemu je pitanje vrste i obima korištenja pogodnosti određeno klasifikaciono-stimulativnom</p>

	grupom, odnosno Pravilnikom o klasifikaciji i reklasifikaciji osuđenih lica.
<p>5. Potrebno je da Ministarstvo pravde BiH ponovo razmotri da li je upućivanje zatvorenika osuđenih od Suda BiH u Odjeljenje s posebnim režimom u skladu sa Zakonom Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera (prečišćeni tekst - „Službeni glasnik BiH“, broj 12/10) s obzirom da je ovo odjeljenje formirano na osnovu posebnog zakona Republike Srpske.</p>	<p>5.Što se tiče preporuke vezane za kriterije zapošljavanja osuđenih lica, konstatiramo da je direktor Zavoda, shodno članu 90. stav 3. Pravilnika o kućnom redu za izdržavanje kazne zatvora ("Sl.glasnik RS", broj 36/11), donio Pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta za osuđena lica br.01-425/11, od 1.6.2011., u kojem su jasno definirane kategorije radnih mjesta i uslovi za zapošljavanje osuđenih u Ustanovi. Bitno je naglasiti da, pored redovnog zapošljavanja, odnosno radnih mjesta definiranih navedenim pravilnikom, KPZ Foča i Privredna jedinica „Drina“ kao radnu snagu dodatno angažiraju osuđenike na povremenim poslovima na vanjskim radilištima. Radi se o radovima proisteklim iz ugovora PJ „Drina“ i trećih lica, a odnose se najčešće na građevinske, metaloprerađivačke i druge vrste radova i usluga.</p>
<p>6. Potrebno je da Zavod proširi mogućnosti radnog angažiranja zatvorenika te da propiše jasne procedure i kriterije njihovog zapošljavanja, čime će se izbjeći bilo kakva diskriminacija.</p>	

KPZ TUZLA

KOMISIJA POSJETILA 29.11.2012.

Pismo poslano 30.9.2013.

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PREPORUKA STIGAO 14.10.2013.

<p>1. Neophodno je dodatno zapošljavanje zavodskog osoblja kako bi se efikasnije provodio tretman resocijalizacije. U tu svrhu potrebno je da Ministarstvo pravde FBiH što hitnije preduzme sve potrebne mjere s ciljem imenovanja direktora Zavoda, kao i zapošljavanja dodatnih službenika zatvorske straže, te socijalnog radnika i vaspitača.</p>	<p>1. Prijedlog pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa u Tuzli upućen je Vladi Federacije BiH na saglasnost, s obzirom da tek nakon dobivanja saglasnosti Vlade FBiH stupa na snagu. Uz Prijedlog pravilnika, dostavljena su pozitivna mišljenja na Prijedlog pravilnika Ureda Vlade Federacije BiH za zakonodavstvo i o usklađenosti s propisima Evropske unije i Federalnog ministarstva pravde. Federalno ministarstvo pravde nije moglo dati saglasnost na</p>
---	---

	<p>Prijedlog pravilnika zbog toga što je u njemu sistematizirano više izvršilaca u odnosu na postojeći pravilnik (10 zatvorskih policajaca-stražara, 2 medicinska tehničara i 2 viša referenta-trgovca u kantini). To bi bilo, kako je navedeno u mišljenju Federalnog ministarstva finansija, u suprotnosti s Projektom reforme javne uprave u Bosni i Hercegovini i politikom Vlade Federacije BiH u pogledu ograničenja povećanja broja zaposlenih u federalnim organima uprave. Napominjemo da Vlada Federacije BiH može prihvatiti naše obrazloženje uz Prijedlog pravilnika i dati saglasnost na Prijedlog pravilnika i pored negativnog mišljenja Federalnog ministarstva finansija nakon čega bi pravilnik stupio na snagu. Odmah po stupanju na snagu Pravilnika, nastavili bi sa već započetom procedurom popune radnih mjesta državnih službenika i namještenika koja su ostala upražnjena po osnovu penzionisanja, disciplinskih kazni o prestanku radnog odnosa u organu državne službe ili pak dobrovoljnim istupanjem iz organa državne službe.</p> <p>Rješenjem Vlade Federacije BiH, od 1.7.2013., imenovani su direktor Zavoda Muzafer Karić i zamjenik direktora Zavoda Ljubuša Vareškić.</p>
<p>2. Potrebno je fizički odvojiti zatvorenice od maloljetnika smještenih u Vaspitno-popravnom domu, s obzirom da se oni stalno susreću u svakodnevnim aktivnostima.</p>	<p>2. U Kazнено-popravnom zavodu poluotvorenog tipa u Orašju osnovano je, opremljeno i, koliko je nama poznato, provedene su procedure za prijem državnih službenika i namještenika za rad na Odjeljenju za izvršenje odgojne mjere upućivanja u odgojno-popravni dom. Odmah nakon što Odjeljenje počne raditi, maloljetnici iz ovog zavoda bit će premješteni u Orašje i na taj način bit će i odvojeni (u pravom smislu riječi) od osuđenih osoba ženskog spola koje izdržavaju kaznu zatvora u ovom zavodu.</p>
<p>3. Neophodno je poboljšati uslove boravka zatvorenika/ca i pritvorenika/ca u Zavodu, te u vezi s tim:</p> <p>3.1. Smanjiti broj zatvorenica jer se stiče dojam da pojedine sobe u Odjeljenju za zatvorenice svojom veličinom ne ispunjavaju zakonom propisane standarde. Također je</p>	<p>3.1. Ovaj zavod jedini je u Ferderaciji BiH u kojem kaznu zatvora izdržavaju osuđene osobe ženskog spola. Potpuno smo svjesni činjenice da su smještajni kapaciteti (40</p>

<p>uočeno da i prostorije za dnevni boravak u tom odjeljenju nisu odgovarajuće veličine u odnosu na postojeći broj zatvorenika;</p> <p>3.2. Renovirati kupatila i u Odjeljenju za zatvorenice postaviti dodatne tuš-kabine jer je postojeći broj nedovoljan za higijenske potrebe zatvorenica;</p> <p>3.3. Okrečiti sobe, što se, u skladu s članom 35. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09), mora vršiti najmanje jednom godišnje, a po potrebi i češće;</p> <p>3.4. U Prijemno-otpusnom odjeljenju, a po potrebi i u drugim sobama, postaviti dovoljan broj noćnih ormarića za svakog zatvorenika, u skladu s članom 21. stav 1. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09);</p> <p>3.5. U sobama u kojima borave zatvorenici koje je osudio Sud BiH postaviti po jedan TV</p>	<p>osuđenica) prenapregnuti s obzirom na propisane standarde. Međutim, na izvršenje kazne zatvora primaju se osuđenice po uputnim aktima nadležnih sudova, pa ni u kojem slučaju ne možemo uticati na broj osuđenih osoba ženskog spola koje se upućuju na izdržavanje kazne zatvora, držeći kao krajnje nepopularnu mjeru obavještenja sudova (sudovi u Federaciji BiH, Sud BiH i Sud Brčko Distrikta) da su nam smještajni kapaciteti popunjeni te da nismo u mogućnosti primiti na izdržavanje kazne zatvora nove osuđenice.</p> <p>3.2. S obzirom da su nam nedavno odobrena nova finansijska sredstva za budžet za 2013. godinu, na poziciji renoviranje do kraja ove godine nastojat ćemo provesti postupak i renovirati kupatila kako u osuđeničkim lamelama Kozlovac, tako i u odjeljenju u kojem kaznu zatvora izdržavaju osuđene osobe ženskog spola postaviti dodatne tuš-kabine.</p> <p>3.3. Nakon što su nam za ovu godinu odobrena novčana sredstva, izvršena je nabavka boje za krečenje i ostalog materijala, te ćemo, angažiranjem osuđenih osoba kao radne snage, u etapama okrečiti sve prostorije u kojima borave osobe na izdržavanju kazne.</p> <p>3.4. Postavljanje noćnih ormarića za svakog osuđenika također će se izvršiti u skladu s raspoloživim, odnosno preostalim novčanim sredstvima za te namjene.</p> <p>3.5. Postavljanje TV prijemnika u svakoj sobi u kojoj borave osuđenici po presudama Suda</p>
--	--

<p>prijemnik, u skladu s članom 36. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09);</p> <p>3.6. Zatvorenicima osigurati poseban prostor u kojem će čuvati sezonsku garderobu, s obzirom da njeno držanje u sobama daje izgled neurednosti i smanjuje korisnu površinu sobe, kao i prostor za vjerske potrebe.</p> <p>3.7. Završiti renoviranje soba iznad Prijemno-otpusnog odjeljenja, čime će se povećati kapacitet Zavoda.</p> <p>3.8. Iako su higijenski uslovi u sobama zadovoljavajući, ipak je potrebno da ljekar ili drugi zdravstveni radnik jednom sedmično kontrolira higijenu u sobama, te da o tome vode evidenciju, u skladu s članom 32. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH -prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09).</p>	<p>BiH nastojat ćemo izvršiti u narednoj budžetskoj godini u skladu s odobrenim sredstvima za te namjene.</p> <p>3.6. Prostoriju u kojoj će se čuvati sezonska garderoba osuđenika nismo bili u mogućnosti osigurati, ali će nam u svakom slučaju u narednom periodu to biti jedan od prioriternih zadataka.</p> <p>3.7. Sobe iznad Prijemno-otpusnog odjeljenja veoma se lako mogu staviti u funkciju čime bi se povećao kapacitet Zavoda, a jedini razlog zbog čega to nije urađeno je činjenica da nismo dobili saglasnost za novo zapošljavanje osoblja koje bi radilo s tih oko 20 osuđenika više (služba osiguranja, tretmana i zdravstvene zaštite).</p> <p>3.8. Zdravstvenoj službi Zavoda naloženo je da jednom sedmično kontrolira higijenu u sobama i da o tome vodi evidenciju.</p>
<p>4. Potrebno je poboljšati zdravstvenu zaštitu zatvorenika/ca i pritvorenika/ca te osigurati uredno dostavljanje lijekova, a posebno kada su u pitanju antidepresivi i sedativi te nabavljanje traka za mjerenje holesterola i triglicerida.</p>	<p>4. Prema našim saznanjima, snabdjevenost antidepresivima i sedativima je na zadovoljavajućem nivou. Problemi nastaju jedino u slučajevima kada osuđenici odbijaju da prime zamjenski lijek, a postupak javne nabavke mora se provesti prema generičkim, a ne fabričkim nazivima lijekova. Pri ovome, ne osporavamo da je ponekad bilo „zastoja“ u snabdjevanju lijekovima, ali zato što izabrani dobavljač nije ispostavio trebovane lijekove.</p>
<p>5. Potrebno je da Zavod postavi kutiju za anonimne pritužbe zatvorenika/ca i pritvorenika/ca.</p>	<p>5. Kutije za anonimne pritužbe su postavljene.</p>
<p>6. Potrebno je poboljšati kontrolu kvaliteta</p>	

<p>hrane i higijenskih uslova u kuhinji, te s tim u vezi:</p> <p>a. U skladu s članom 40. stav 5. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09) uzorke hrane koja se priprema u Zavodu, čuvati u frižideru 72 sata, a ne 24 sata, kao što je sadašnja praksa.</p> <p>b. U skladu s članom 45. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09), ljekar je obavezan najmanje jednom sedmično, a drugi zdravstveni radnik svaki dan, obići kuhinju i provjeriti higijenske uslove, način pripremanja hrane, kvalitet namirnica i kaloričnu vrijednost hrane, kao i zdravstveno stanje lica koja rade u kuhinji, te o tome voditi knjigu kontrole kuhinje.</p>	<p>a. Trenutno ne posjedujemo potrebnu opremu kako bi uzorke hrane čuvali 72 sata umjesto 24, uz napomenu da Zavod za javno zdravstvo TK vrši redovnu kontrolu uzoraka hrane u Zavodu.</p> <p>b. Zdravstvenoj službi Zavoda naloženo je da obavezno, najmanje jednom sedmično obilazi kuhinju i provjerava higijenske uslove, te način pripremanja hrane. Kalorijsku vrijednost i analizu ostavljenih uzoraka hrane redovno kontrolira Zavod za javno zdravstvo TK s kojim je sklopljen ugovor o obavljanju navedenih usluga. Medicinski tehničar također svakodnevno provjerava higijenske uslove u osuđeničkim kuhinjama, a radno angažirane osuđene osobe u osuđeničkim kuhinjama imaju uredne sanitarne knjižice.</p>
<p>7. Potrebno je u dosjeima zatvorenika čuvati i rješenje o radnom angažmanu, jer se u dosjeu moraju nalaziti sva pismena u vezi s tim zatvorenikom, a u skladu s članom 17. stav 1. Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije, mjere pritvora ili drugih mjera BiH - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH”, broj 55/09).</p>	<p>7. Rješenje o radnom angažmanu osuđenih osoba već duži vremenski period ulaže se u lične listove svakog osuđenika.</p>
<p>8. Potrebno je da Zavod, u skladu s članom 24.4. Evropskih zatvorskih pravila, organizira posjete koje će zatvorenicima omogućiti da kvalitetnije održavaju i unapređuju porodične odnose. U vezi s tim, potrebno je da se tzv. posjete na kapiji 1 omoguće svim zatvorenicima, a da se samo u izuzetnim slučajevima koriste prostorije za posjete sa staklenom pregradom koja onemogućava fizički kontakt ili te posjete organizirati u krugu Zavoda.</p>	<p>8. Tzv. posjete na kapiji osuđenima se odobravaju uvijek kada to sigurnosni aspekt dozvoljava.</p>
<p>9. Potrebno je da Zavod donese pravilnik o korištenju videonadzora kojim će se jasno regulirati postupak za pristup serveru i pregledanje snimaka s nadzornih kamera, kao i to ko je ovlašten za te poslove.</p>	<p>9. Također, u najskorije vrijeme pristupit će se izradi pravilnika o korištenju videonadzora kojim će se detaljno regulirati sva pitanja iz vaše preporuke.</p>

Prikupljene povratne informacije o realizaciji preporuka datih za vrijeme obavljenih posjeta Nezavisna komisija će, u skladu sa zaključkom Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, dostaviti i Zajedničkoj komisiji za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku.

POGLAVLJE V. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I PREPORUKE

a.) Zaključna razmatranja

1. Godina 2013. u radu Nezavisne komisije obilježena je uglavnom aktivnostima na kontroli realizacije preporuka koje je Nezavisna komisija uputila KPZ-ima s ciljem otklanjanja nedostataka prilikom redovnih obilazaka zavoda kako bi se poboljšali uslovi za boravak u zavodima i osiguralo poštivanje i ostvarivanje ljudskih prava zatvorenih i pritvorenih lica. Te aktivnosti Nezavisne komisije istovremeno su vezane i za realizaciju zaključka Zajedničke komisije za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku Parlamentarne skupštine BiH kojim je Nezavisnoj komisiji naloženo uspostavljanje evidencije izdatih preporuka i njihove realizacije, Zaključkom Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH broj 02-50-6-16-18,6/12 od 19.07.2012. godine i zaključkom 4 Predstvaničkog doma Parlamentarne skupštine BiH broj: 01/a-50-1-15-49/13 od 08.07.2013.godine.
2. Važno je istaći da su svi KPZ-i kojima su prilikom redovnih kontrola izdate preporuke s ciljem otklanjanja uočenih nepravilnosti obavijestile Nezavisnu komisiju o njihovoj realizaciji čime je uspostavljen odgovoran odnos na principima saradnje između Nezavisne komisije i zavoda, a što istovremeno pokazuje odgovoran odnos uprava zavoda prema Parlamentarnoj skupštini BiH koja u konačnici usvaja izvještaj o radu Nezavisne komisije i prati realizaciju njegovih preporuka.
3. Nezavisna komisija je, i pored dobivenih odgovora od uprava zavoda, izvršila i neposrednu kontrolu realizacije preporuka i to kontrolnim pregledima u osam KPZ-a koristeći metodu uvida na licu mjesta.
4. Na osnovu kontrolnih pregleda u osam KPZ-a, može se konstatirati da je od 76 izdatih preporuka i to
 - u potpunosti realizirano 19
 - djelimično realizirano 9
 - nije realizirano 48

Potpuno realizirano

Preporuke koje su u potpunosti realizirali KPZ-i upućuju na zaključak da se radi o preporukama koje su zavodi uglavnom na osnovu vlastitog znanja i stručnosti, uz pomoć uprave zavoda i službenog osoblja, prepoznali kao način da riješe određene propuste u svom radu. To istovremeno ukazuje na spremnost uprava zavoda da aktivno rade na otklanjanju

nedostataka s ciljem poboljšanja uslova boravka i poštivanja ljudskih prava zatvorenika i pritvorenika u skladu s donesenim propisima u oblasti izvršenja krivičnih sankcija.

Realizirane preporuke uglavnom se odnose na stvaranje boljih uslova boravka u zavodima, kao što su:

- poboljšanje higijenskih uslova
- bolja lična higijena zatvorenih i pritvorenih lica
- poboljšanje uslova boravka na otvorenom u smislu osiguravanja najmanje dva sata dnevno na svježem zraku i u šetnji
- poboljšanje kvaliteta korištenja slobodnog vremena stvaranjem adekvatnog prostora za aktivnosti, kao što su sekcije, sportske aktivnosti i sl.
- osiguranje veće kontrole kvaliteta i količine hrane te primjene standarda u ishrani u čemu posebno mjesto pripada zdravstvenim radnicima zaposlenim u zavodima koji imaju obavezu kontrole navedenih uslova i uspostave evidencija o izvršenim kontrolama.

Ističe se osiguranje prava zatvorenim i pritvorenim licima na anonimnu pritužbu postavljanjem kutija za anonimne pritužbe kao preporuka koju su u potpunosti realizirali svi zavodi (osim KPZ-a Trebinje), što je jedan od načina ostvarivanja i poštivanja ljudskih prava u KPZ-ima.

Djelimično realizirane

Preporuke koje su djelimično realizirane uglavnom se odnose na poboljšanje ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu i dijelom na poboljšanje uslova boravka u zavodima.

Kada je u pitanju zdravstvena zaštita, može se konstatirati da je primjetno poboljšanje u pogledu načina vođenja evidencije trošenja i čuvanja lijekova koji se daju zatvorenim i pritvorenim licima ovisnim o opojnim drogama, što direktno doprinosi većoj sigurnosti korištenja ovih sredstava i sprečavanju zloupotreba prilikom liječenja ovisnika. Zbog djelimične realizacije preporuka u ovoj oblasti još uvijek je prisutan problem slabe opremljenosti zavodskih ambulanti tehničkim aparatima i priručnim laboratorijama zbog čega se za gotovo sve preglede koriste usluge zdravstvenih ustanova. To uzrokuje dugo čekanje na preglede i stvara dodatne troškove zavodu, a posebno utiče na blagovremeno pružanje zdravstvene zaštite. S tim u vezi ističe se i problem nedostatka zdravstvenog osoblja u zavodima, a posebno stalno zaposlenog ljekara. Ova preporuka je djelimično realizirana u smislu zaključivanja novih ugovora s ljekarima koji povremeno dolaze u zavode čime se izbjegava zakonska obaveza stalnog prisustva ljekara kao i potrebnog zdravstvenog osoblja u trajanju od 24 sata. Stoga je prisutna pojava da zatvorski čuvari dijele lijekove, čak i opijate, zatvorenicima u noćnim satima (primjer: KPZ Sarajevo- Odjeljenje Igman, KPZ Orašje, KPZ Trebinje), što može, u slučaju zloupotrebe, ugroziti zdravlje zatvorenika. Napominjemo da je zdravstvena zaštita jedno od osnovnih ljudskih prava zatvorenih i pritvorenih lica te se neispunjavanjem ovih zakonskih obaveza narušava princip ostvarivanja zdravstvene zaštite u zavodima.

Djelimično su realizirane preporuke koje se odnose na poboljšanje higijenskih uslova u zavodima, a u direktnoj su vezi s rekonstrukcijom sanitarnih čvorova, proširenja prostora za

ugradnju sanitarija, osiguravanja tople vode i uslova za obavljanje osnovnih fizioloških potreba.

Ističe se Pritvorsko odjeljenje u Glavnoj zgradi KPZ-a Sarajevo, u kojem su djelimično realizirane preporuke koje se odnose na osiguravanje navedenih uslova, ali gdje se još uvijek prostor za obavljanje osnovnih fizioloških potreba nalazi u prostoriji u kojoj se boravi, odvojen samo niskom poluotvorenom pregradom, što je nedopustivo i krajnje neljudski.

Djelimična realizacija preporuka za stvaranje boljih uslova boravka doprinijela je da se u pojedinim zavodima donekle popravilo stanje u pogledu lične higijene zatvorenih i pritvorenih lica (kupanje tri puta sedmično umjesto dva puta iako je pravilo svaki dan), zatim osiguravanje tople vode u kupatilima svaki dan, pregrađivanje tuš-kabina i sl., boljom organizacijom prostora u sobama (razmještaj kreveta, uvođenje reda u sobama, krećenje i sl.) ili preuređenje prostora za zajednički boravak (proširenje, premještaj u adekvatniji prostor i sl.).

Preporuke koje se odnose na upotrebu videonadzora, a kojim je uspostavljen jedan od garanta veće sigurnosti u zavodima, također su djelimično realizirane u smislu stavljanja pod veću kontrolu prostora u kojem se nalaze serveri, ali još uvijek nijedan zavod nije donio propise o upotrebi videonadzora i time spriječio njegove enevtualne zloupotrebe.

Uprave zavoda kao opravdanje za neizvršenje preporuka navode nedostatak sredstava, kao i to da su djelimično realizirali preporuke koristeći prethodno odobrena sredstva i to uz pomoć zaposlenih u zavodu i zatvorenih lica.

Nisu realizirane

Preporuke koje zavodi nisu realizirali uglavnom se odnose na stvaranje boljih uslova za boravak u zavodima, a koje zahtijevaju veće finansijsko ulaganje kako u rekonstrukciju tako i u izgradnju novih zavoda, kao i na zapošljavanje zavodskog osoblja. Zbog neizvršavanja ovih preporuka još uvijek nije došlo do izgradnje državnog zatvora, zavoda u Bijeljini, Mostaru kao ni proširenja ili rekonstrukcije zavoda (Sarajevo, Doboj, Tuzla).

Nedostatak potrebnog zavodskog osoblja, posebno vaspitača, u velikoj mjeri se odražava na ispunjenje osnovne svrhe kažnjavanja, a to je preodgoj i resocijalizacija koji se postiže adekvatnim penološko – andragoškim tretmanom i odgojnim radom vaspitača. Zbog nedostatka ovih službenika ne može početi da radi ni osposobljeno novo odjeljenje KPZ-a Busovača koje više od godinu dana stoji zatvoreno, iako ispunjava sve uslove za prijem 50 zatvorenika. Uprave zavoda kao opravdanje za neizvršavanje preporuka navode nedostatak finansijskih sredstava koja im, i pored uredno i blagovremeno podnesenih zahtjeva, nisu odobrila nadležna ministarstva pravde, a što je bila njihova obaveza u skladu sa zaključkom Parlamentarne skupštine BiH.

5. Ostaju nerealizirane obaveze koje je utvrdila Parlamentarna skupština BiH prilikom usvajanja Izvještaja o radu Nezavisne komisije za 2012. godinu, a koje se odnose na usklađivanje zakona iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija, tj. ZIKS-a BiH s entitetskim zakonima. Zbog činjenice da nadležni organi nisu realizirali ovu obavezu, i dalje je

prisutan problem različitog tretmana zatvorenih i pritvorenih lica, jer ih dovodi u neravnopravan položaj u pogledu ostvarivanja osnovnih ljudskih prava.

Zaključak Parlamentarne skupštine BiH koji se odnosi na saradnju Suda BiH i Nezavisne komisije u pogledu omogućavanja nesmetanog rada i komunikacije sa zatvorenicima i pritvorenicima u svim KPZ-ima uspješno se realizira te su za pohvalu i brze intervencije Suda BiH u slučaju davanja odobrenja za korištenje zdravstvenih usluga ljekara specijalista pritvorenim licima.

b.) Preporuke

Nezavisna komisija predlaže Parlamentarnoj skupštini BiH da usvoji ovaj izvještaj sa sljedećim preporukama:

1. Potrebno je da nadležne institucije ubrzaju aktivnosti potrebne za izgradnju državnog zatvora, čime će se zatvorenici i pritvorenici iz nadležnosti Nezavisne komisije staviti u jednak položaj uz poboljšanje uslova njihovog smještaja i poštivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda.

2. Nadležni organi Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH treba da usklade svoje zakone iz ove oblasti sa ZIKS-om BiH, kao i druge propise (npr. pravilnike o kućnom redu i dr.), a sve s ciljem jednakog postupanja sa zatvorenicima i pritvorenicima na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.

3. Daje se podrška Nezavisnoj komisiji u njenom radu, posebice na kontinuiranom praćenju i izvještavanju o realizaciji preporuka Nezavisne komisije.

PREDSJEDNIK NEZAVISNE KOMISIJE

dr. sc. Mile Lasić

Dostaviti:

1. Parlamentarnoj skupštini BiH

2. Ministarstvu pravde BiH

3. a/a